DE SAXIS,

ACUBUS, FERREIS VITREISQUE FRUSTIS,

Non exiguae molis, variae ſuperficiei & figurae, aliiſque plurimis rebus, plerumque per vomitum, aliquando etiam per inferiores partes ejectis,

Tum & de miris Animi & Corporis morboſis affectionibus, quibus identidem per plures Annos Cremonenſis Virgo quaedam obnoxia fuit,

DISSERTATIO EPISTOLARIS

PAULI VALCARENGHI

PRIMARII MEDICINAE RATIONALIS PROFESSORIS IN REGIO TICINENSI ARCHIGYMNASIO &c. &c.

EXCELLENTISSIMO

SENATUI

MEDIOLANENSI

D. D. D.

CREMONAE MDCCXLVI. APUD PETRUM RICCHINI.

Annuentibus Superioribus.

EXCELLENTISSIMO SENATUI MEDIOLANENSI.

PAULUS VALCARENGUS

F.

Tatim ac, P. C., quinque circiter abhinc annis, eximio ac speciali Clementiae VESTRAE motu, altera ex Primariis Medicinae Cathedris, in Regio Ticinensi Archigym-

nasio, *collata mihi benigne fuit* , *ut* Rationalem *praesertim* Medicinam *explicarem* : *tot una beneficiis gaudens*, *magnum adeo mihi decus & onus accessisse*, *intellexi*, *quod nec par pari*, *ut ajunt*, *VOBIS reddere*, *neque commisso mihi muneri*, *pro dignitate*, *satisfacere me unquam posse*, *considerem*. *Enim vero*, *cum Ars nostra* Datis, *uti dicimus*, Certis *utplurimum careat*, *imo conjecturis potissimum innixa sit*; *congruis omnino ratiociniis deesse locus*, *creditur*; *quin aptae a saniore Philosophia* , *Mathesis adminiculo*, *demonstrata*, *simulque ab assidua Cadaverum dissectione*, *notiones*, Verae *tamen* Praxi *inhaerentes*, *emergant*, *quae idoneam ratiocinaturo Medico facem*, *inter tot tenebras* , *opportune suppeditent*. *Exinde autem fortassis evenit*, *ut*, *qui*, *necessarii ad haec laboris pertaesi*, *praesidiis illis destituti sunt*, *Pseudo-Medici*, Rationalis Medicinae *nomen quod nil*, *nisi quid chimaericum & vanum sonet*, *oggannire malesuadi passim haud erubescant* : *doctrinas hasce ad pompam potius*, *quam ad utilitatem*,

enucleari

enucleari solere, perperam rati. Verumtamen ego, contrarium penitus, cum Cordatioribus, existimans, in ea dignitate ac munere constitutus, aliunde satis tenuitatis meae conscius, ad haec nervis omnibus adnitendum insuper mihi esse, deprehendi; quod Naturam ipsam investigarem sedulo, atque examussim perpenderem; ita ut & Hominis sani facultates, & aegroti vicissitudines quaslibet, saltem quamproxime, perspectas haberem: unde tutius ratiocinii illius medici fundamentum exsurgit, cujus ope mens nostra, cum in Theoricis, tum in Practicis, & in utrisque simul exercitationibus apprime illustratur, atque dirigitur. Neque solum obvios Naturae effectus, sed etiam rariores attendendos mihi praeterea fore, cognovi: cum ab hisce, quae difficilius occurrunt, & pene Naturae monstra videntur esse, ad alia pariter, quae saepius fiunt, cautius emergat judicium. Haec ideo dum, pro viribus, praestabam, munere meo utcunque fungens, declinante anno nuperrime transacto, auspicato mihi Cremonae contigit, ut op-

pido rara Corporis atque Mentis morbosa phaenomena, in Femina quadam, xxxiii circiter annos nata, observarem; quae, ceu a consueto plurimum aliena, ex maleficio, Daemonis opera, contigisse, plures existimaverant. Re tamen rite pensitata, subinde vulgarem hanc evertere opinionem, statui; quippe quod naturales tantum ad ea contulisse caussas, perspicuum satis esse, censerem: meumque judicium, epistolari dissertatiuncula, Spectatissimo Antistiti nostro D. D. Alexandro Litta communicavi, quo Auspice, portentum, ut ita dicam, istud scrutari mihi concessum fuerat. Nihilominus, quia suppositi maleficii suspicio praetermodum invaluerat; judicium meum, velut inane, flocci facere nonnulli voluerunt; quos idcirco novis evincere argumentis, necessarium duxi. Eapropter eamdem, quam super hac re, scriptis tantum evulgaveram, dissertatiunculam, aliis exinde animadversionibus illustratam, & undique auctam, typis edere, ac VOBIS, P. C., humillime vovere, decrevi. Num autem in hoc rem acu tetigerim,

gerim,

gerim, VESTRUM potiore jure, quam meum erit judicare. Illud enim a me ſperari minime poſſe, non tantum intelligo, verum etiam ingenue fateor. Caeterum haud deſpero, fore ut conatus mei non contemnendi VOBIS prorſus evadant; ſi animum potius, quam vires meas attendere non recuſetis. Etenim in ejuſcemodi diſputationibus, quae tanti revera momenti ſunt, ſatis utique VOBIS, P. C., atque Sapientibus caeteris omnibus, eſſe poſſe, arbitror, ſi meam imprimis debilitatem, Ciceronis verbis, (*) *publice profitear. Namque ea,* ut potero, explicabo, nec tamen quaſi Pythius Apollo, certa ut ſint, quae dixero, ſed ut homunculus unus e multis, probabilia conjectura ſequens. Ultra enim quo progrediar, quam ut veriſimilia dicam, non habeo. *Id unum tandem reſtat, P. C., ut VOS etiam atque etiam exorem, quod labores hoſce meos aequi bonique facere, meque excelſo Patrocinio VESTRO fovere ſemper haudquaquam dedignemini: quo ductus*

pro-

(*) Cicero Tuſc. Quaeſt. lib. 1.

praesidio, aliquando meliora VOBIS offerre fortasse valeam. Etenim quo ac vixero, gravi beneficiorum (quibus me, ob summam benignitatem VESTRAM, cumulatum agnosco) pondere pressus, illud omnifariam enitar, quod nova in dies, eaque luculentiora, humillimi erga VOS obsequii mei testimonia, sicuti potero, proferre nunquam omittam.

Ex S. Officio die 26. Julii 1746.
Ad. R. P. D. Ignatius Tadisius, Consultor Theologus S. Officii, videat, & referat.

Fr. Jo: Andreas Passanus Inquisit. Gener. Cremonae &c.

Die 30. Julii 1746.

Ex mandato Reverendiss. P. Jo: Andreae Passani, Inquisitoris Generalis Cremonae, legi, & examinavi librum inscriptum: *De saxis, acubus, ferreis vitreisque frustis &c. Dissertatio Epistolaris Pauli Valcarenghi, Primarii Medicinae Rationalis Professoris in Regio Ticinensi Archigymnasio &c.*; cumq; nihil in eo Catholicae Fidei, probisque moribus officiens deprehenderim, ejusdem impressionem permitti posse, non dubito.

Ego D. Ignatius Tadisi Presbyter Congregationis Somaschae S. Off. Consul.

Ex S. Officio die 30. Julii 1746.
Ad, R. P. Mag. Joseph Antonius Bussandri, Ord. Min. Convent. Consultor S. Officii, videat, & referat.

Fr. Jo: Andreas Passanus Inquisit. Gener. Cremonae &c.

Die 3. Augusti 1746.

De mandato Reverendiss. P. Jo: Andreae Passani, Inquisitoris Generalis Cremonae, legi librum inscriptum: *De Saxis, acubus, ferreis vitreisque frustis &c. Dissertatio Epistolaris Pauli Valcarenghi, Primarii Medicinae Rationalis Professoris in Regio Ticinensi Archigymnasio &c*; Nichilque in eo quod Fidei Catholicae probisque moribus adversetur reperi, typisque mandari posse haud dubito.

Ego Fr. Joseph Antonius Bussandri Ord. Min. Conv. Consultor S. Officii.

Die 3. Augusti 1746.
Attentis supradictis attestationibus
IMPRIMATUR.
Fr. Joannes Andreas Passanus Inquisitor Generalis Cremonae.

1746. 3. Augusti.
IMPRIMATUR.
Cribellus Praetor.

Est

Est enim Animorum, ingeniorumque naturale quoddam quasi pabulum consideratio, contemplatioque Naturae: erigimur, altiores fieri videmur...... Indagatio ipsa rerum tum maximarum, tum etiam occultissimarum, habet oblectationem. Si vero aliquid occurrat, quod verisimile videatur: humanissima completur animus voluptate.

Cicero Academ. quaest. lib. 4.

Judicaverunt autem, re semel audita, atque ad unius se auctoritatem contulerunt. Sed nescio quomodo plerique errare malunt, eamque sententiam, quam adamaverunt, pugnacissime defendere, quam sine pertinacia, quid constantissime dicatur, exquirere.

Cicero ibidem.

Ad

Ad Benevolum Lectorem

Auctoris praemonitum.

UM maximum potissimumque Medici decus & munus illud esse, putem, teste praesertim Celeberrimo Boerhaavio, quod sit Naturae Servulus, obediens quidem atque sedulus, nihilque marte proprio temere agens, aut cogitans; in eo totus ut ille sit semper, opportunum est, quod Naturae ipsius, ceu dominae suae, essentiam, proprietates, atque modos operandi varios saltem verisimiliter intelligat, in statu Hominis sano pariter, ac utcunque morboso. Proinde enim illud agere solum, pro re nata, quaerit, quod explorato rite antea Naturae genio, aut legibus utique conformis sit; ac, pari norma, quaelibet phaenomena, ad Hominem specialiter pertinentia, tutius investigare valet, ut a recto veritatis tramite minus aberret. Ast non ita facile Naturam intelligere cuique datur, uti ipsius nudum nomen in medium adduci passim a Medicis, audimus; quotiescunque de Physicis reserandis arcanis audacter nimis agere contendunt: perinde ac si Naturam nominare tantum, sit satis, ut propriae inscitiae consulant, ignorata caeteroquin penitus Natura. Siquidem ejuscemodi congrua Naturae cognitio longe adeo lateque extenditur, ut consuetos ipsius operandi modos non solum complectatur, sed alios etiam minus obvios, seu mavis, rariores, quos, uti solent, deviationes quasdam jure dixeris; quibus omnibus neglectis, superiores persaepe causae nimium oscitanter accerseri consuescunt, bonique, aut mali Spiritus in subsidium frustra deducuntur. Tunc vero, quum coelitus tantum occurrentis cujuspiam effectus morbosi

principium inde falso derivatur, quod aliunde fatius repetendum esset; simul ac naturales genuinae omittuntur caussae, iis obviam ire negligimus, immo desperamus prorsus. Multiplici ideo ratione, cum Medicinam & exercendi & docendi publice nunc mihi munus incumbat, mea interesse debere semper, sum ratus, quod Naturam in omnibus investigarem sedulo & semper, pro tenuitate mea: sive de Aegrotorum, sive de Sanorum Hominum eventibus vicissitudinibusque foret unquam agendum, in Mulieribus, praecipue Virginibus, in quibus plurifariam ludere, ut ita dicam, Natura ipsa solet. Ejusce modi autem nullam revera tutiorem aliam, ad evitandas fallacias, inveniri viam posse, pro certo habeo; ut Aegrotis ipsis opitulemur, nec exinde ad Exorcistas incassum dimittamus eos, qui vel sola Natura, vel doctis una Medicis indigent, ut sanentur, secluso penitus miraculo: neve aliter quadratis, ut ajunt, rotunda commisceamus, quum de naturalibus effectibus est disserendum, pro Aegrotorum salute.

Proinde, ni fallor, intelliges, Benevole Lector, qui factum fuerit, ut, inter plurimas Praxeos, queis Cremonae detineor, curas, hujusce ibidem occurrentis, rari admodum, morbi vices, caussas, atque symptomata scrutari funditus, meum speciatim esse debere, putaverim; ut simul & Illustrissimi Reverendissimique Antistitis nostri D. D. Alexandri Litta jussibus satisfacerem; ac una mihi ipsi consulerem, ad inquirendos Naturae effectus; unde patere mihi aditum aliquando posse, sperabam, ad optatam veritatis notionem, atque ad illorum nimiam cohibendam credulitatem, qui Diaboli potentiae plus aequo acquiescunt, cum aliunde ratiocinari melius ignorent. Isti quippe Homines (eo magis in admirationem proni, quo plus Philosophiae sunt inexperti) quam merito deridendi sint, Sapientes docent; adeoque Gaspar a Rejes (a) ita ait: *semper ridiculum*

(a) *Gasp. a Rejes Elys. Jucund. Quaest. Camp. qu. 36. n. 32.*

ridiculum fuit in superioribus caussam quaerere, ubi sufficienter in inferioribus apparet. Hujuscemodi vero investigationes nec tanquam inutiles, nec quidem ad Praxim quoque medicam facere, quispiam unquam, ut arbitror, existimabit: si animadvertat, ex hisce etiam Clinicorum quorumvis mentem instrui plurimum posse, ut & in aliorum morborum diagnosi minus decipiantur, nec frustra vulgaribus se abduci opinionibus, ignominiose permittant. Quapropter ego, hujusce Casus miris accidentibus excitatus, Anno usque proxime elapso, omnem adhibui operam, quod rem totam rite perpenderem. Utque Spectatissimo eidem Antistiti, quo poteram citius, satisfacerem; haud brevem ad Ipsum epistolam tunc tumultuarie conscripsi, additis nonnullis animadversionibus, quas congruas esse putaveram, ita quod Naturae soli prorsus, ad haec, caussa adscribenda foret. Verum cum conatus meos, ceu inutiles omnino, atque vanos, irridere publice Nasutiores quidam ausi sint; mea interesse debere, sum ratus, quod epistolam eamdem, novis ultro ratiociniis, aliorumque Clarissimorum Virorum sententiis abunde ditarem, eamque subinde in vulgus emitterem.

Caeterum, quod spectat ad eventuum illorum, de quibus hic sermo est, historiam, a me tunc conscriptam; eam, sin omnino aliunde perfectam, veritati tamen, uti licitum fuit, conformem evasisse, testari pro fide possum, una cum aliis, qui in iterato scrutamine mihi socii adfuerunt. Idcirco, ut de illis omnibus ultro certior evaderem (cum, pro instituto meo, Papiam proficisci tunc deberem) rem totam Clar. Medico Migliavacca, Discipulo olim meo studiosissimo, commisi, qui & Juvenem ipsam multoties invisit, eaque omnia diligentissime adnotavit, quae tunc evenisse aut Ipse, aut alii animadverterant; uti videre est ex docta Ipsius epistola, una cum eruditis animadversionibus suis, Papiam ad me, data opera, transmissa,

missa, quam hic adjungere necessum est, ut historiae praesertim veritas comprobetur. Enim vero credibile neutiquam est (quum istiusmodi proferenda judicia sunt) quantum ii, qui falsis detinentur opinionibus, hisce obrui magis ament, quam quod ea (de quibus agitur) phaenomena, Sanioribus innotescere penitus sinant, ne forte sententiae suae valedicere postea coacti sint. Revera tertium pene abierat lustrum, ex quo Juvenis haec, variis aerumnis hisce divexata, inter Exorcistas dumtaxat versabatur, a quibus optatum assequi se posse levamen certe sperabat, & sperat adhuc. Idcirco nullos unquam ex professo, ut ajunt, ad haec omnia consuluit Medicos; adeo ut, ipsorum sano judicio, res tota in propatulo poneretur. Eorum itaque accidentium quum primum rumor ad me pervenit, in eo maxime solicitus fui, ut omnium, uti possibile foret, certior evaderem. Quapropter ea, quae egomet haud semel vidi, diligenterque a me tunc observata referuntur, veluti certa habere non renues, spero, Benigne Lector. Aliqua tamen praeterea sunt, quae dubia Sapientibus videbuntur, haud quidem immerito; maxime quia solo Feminae istius, aliorumve, citra Medicam provinciam, illi assistentium, testimonio comprobata sunt. Cujusmodi sunt visiones variae ab ipsa habitae, Furibundi interni aestus, Mentis speciales alienationes, Ecstases, Agitationes nocturnae, Corporum extraneorum ejectiones per Anum, Vaginam, & Urethram factae, sicuti vomitus plerarumque rerum, nullo adstante Medico, facti; caeteraque demum ejusdem census. Idem dicendum quoque erit de papillae avulsione ex Mamma, quam non semel tantum, sed etiam bis, & ter evenisse, ab aliquibus nuperrime audivi; fausto quidem exitu semper, ob subsecutam inde spontaneam perfectamque agglutinationem. Haud absimile pariter judicium habebitur, de iteratis magnisque vulneribus, Abdomini inflictis, iisque in ejus Cavum aliquan-

do

do penetrantibus, ac subinde perfecte, absque ulla Chirurgi opera, omnino sanatis: quorum quidem caussam latere adhuc, penitus existimant; sin Daemon accusetur. Plura semper autem obstiterunt, ne laesas hasce partes, uti opus erat, peritus ullus unquam Professor lustrare perfecte adeo potuerit, ut de hisce congruum inde emergeret testimonium atque judicium. Eapropter soli affectae Juveni, aliisque Feminis, illius sociis, quo ad haec, fidem quoquo modo praebere coactus fui; atque maxime quia Reverendi quoque, illi assistentis, Sacerdotis asseveratio confirmare ea omnia videbatur satis, quae veluti certissima in medium Ipse pluries adduxerat.

Neque insuper deerunt alii, qui dolum & malitiam in plurimis, ex recensitis phaenomenis, adfuisse, dicent; merito ne, an secus, haudquaquam auserim statuere. Verum, quod ad me spectat, cum, ob allatas rationes, quatuor tantum vicibus Juvenem inviserim, nec ipsam, pro lubito pluries interrogare, mihi datum fuerit; nullam, ne minimam quidem, malitiae notam deprehendi, ita quod ipsam fraudis hujusce merito accusarem. Itaque si nullum usque nunc detexerim dolum, nemo ex Sapientibus id mihi, spero, culpae vertet; etiamsi deceptum me revera fuisse, posthac clarius innotesceret. Caeterum, quotiescunque hoc forsan inposterum eveniat; quamplurium Doctissimorum Virorum, qui in hisce decepti gravius etiam fuerunt, me sortem subiisse, minime erubescam, nec quidquam illud mihi ignominiae ducam. Nonne plurima extant exempla mirorum eventuum, quos maximi revera habendos esse, Sapientissimi nonnulli Philosophi & Medici opinati sunt; quae Typis evulgarunt, etiamsi veram imposturam saperent; eamque alii longe minus docti detexerunt? Una prae caeteris ad hoc summopere valet Historia, de aureo dente Pueri Silesii, *(a)* quam descripsit D. Horstius Medicinae Profes-

(a) Sennert. lib. 2. Pract. part. 1. c. 15.

Professor in Academia Helmstadiana, indeque Martinus Rulandus, & Andreas Libavius. Cumque circa hoc in Rulandum scripsisset D. Jos Ingolsterus, contra hunc denuò judicium suum ille acriter defendit. Tandem, vanis evadentibus Doctissimorum illorum Virorum judiciis, res ad Aurifabrum dimissa est, qui dolum primo detexit, approbante D. Rhumbaumio; atque postea pessime se habuit Pueri illius circumductor, *utpote qui nummos contrahendi occasionem sibi arreptam esse videbat; atque ita tum aureo suo dente evanuit, atque disparuit.* De hac ipsa Historia, aliisque similibus edisserit *(a)* Gaspar a Rejes. Nonne itaque potiore jure mihi venia magis, quam Adversariis dabitur, si unquam, quo ad aliquam Historiae partem, ex aliorum impostura, me errasse, posthac pateat? Idque ego ipse tunc publice profiteri non erubescam; cum & alii plures, hac de causa, decepti sint. Ideo meam quidem, circa haec, Sententiam protuli, consilium exinde mutare paratus, si ratio, novaeque observationes id expetant, ut veritate potiamur. Adversarii vero, Daemonis, in illa Juvene agentis, suppositum tuentur adeo, ut contrarium evinci nullo modo posse, veluti pro Aris, ut dicunt, atque Focis defendere parati esse videantur; uti multoties asseverare non dubitarunt. Satis autem superque, quo ad me, erit, ut liquido constet, ex iis me nunquam fuisse, qui non solum falli possunt, sed volunt; de quibus recte sic innuit *(b)* Gaspar a Rejes: *falli volentibus nunquam desunt fallere parati; quia stulta aliorum credulitate, ad emolumentum suum & imposturam, abutuntur.*

Attamen haec omnia in eorum potissimum gratiam dicta sint, qui non rationibus, non iteratis aptisque observationibus, sed dicteriis potius, animadversiones hasce meas inepte, aut malitiose unquam auserint insectari, atque lacessere.

For-

(a) *Gasp. a Rejes lib. supra citato qu. 46. n. 47. ad 51.*
(b) *Idem in eodem lib. qu. 27. n. 2.*

Fortassis enim aliquis dicere, non verebitur; Aniles me fabulas in Historia, parum caute, contexuisse, acsi cum praelaudato Gaspare a Rejes (*a*) ita contra me decerneret. *Oporteret potius haec rugosis & edentulis Anibus relinquere, ut Pueris, inter caetera commenta, hoc etiam cantando adducerent*. Aedepol! ex hisce pleraque, tanquam certa, recensui; aliqua dubia, quin imo falsa subinde, ex novis observationibus, comprobari forsan posse, ex dictis concedo. Quid inde, quaeso? Propterea ne labores mei spernendi omnino erunt? Id sane nemo, nisi demens sit, asseret. Eo namque dumtaxat vergunt conatus mei, ut quoquo modo probem; quod, si haec omnia vera propemodum sint, frustraneum nihilominus sit, in recensitis circumstantiis, ad superiores causas confugere, ut eorum habeatur explicatio; cum physica sufficere principia, mihi videantur. Si autem ultro me aliqua omisississe, dicant, quae mihi nunquam innotuerunt, mea nihilum interesse debebit: praecipue cum de ignotis hic disputare, meum haudquaquam institutum posceret. Enim vero, si alia quoque mihi enarrata fuissent, meum & de iis, pro modulo meo, judicium hic extaret; illudque ideo posthac proferre paratus toties ero, quoties ea evulgata sint. Prae caeteris aliqui narrant, quod ab affectae Juvenis Utero Bufones aliquando prodierint, aliaque Animalia, seu mavis, viva Monstra: quod ego haud unquam credam. Ast, esto etiam, quod illud verum sit; uti similia plurimaque referuntur exempla, praecipue apud Gasparem a Rejes; (*b*) non hoc mehercle sufficiet, ut naturales illico negligantur causae, quas ad hoc conferre potuisse, Auctor ille putat. Praeterea nec obesse quidquam nobis poterit, quod Adversarii conformes alios adferant eventus (quorum maximum numerum apud Exorcistas non tantum, verum etiam apud

(a) *Gasp. a Rejes ibidem qu. 36. n. 46.*
(b) *Idem ibidem qu. 36. n. 19. & seq.*

apud Medicos existere, cuique, in Historia Medica versato, notum esse suppono) cum eorumdem principium ex supernaturalibus solum caussis expetitum fuerit. Quamvis enim illarum Historiarum fidem, penes Auctores suos relinquam; ipsis tamen haud injuriosus evadam, si in hisce vera simul & falsa plurima referri, statuerim. Quid? si historias illas veritati minime refragari ostenderint (quod satis haud unquam fiet) nihil inde profecto adversus me poterunt; quin aliter ipsi demonstrent, ratiocinia mea penitus vana esse, nec proinde physice, ea, quae recensentur, accidentia sapienter enucleari posse. Sola enim Auctorum assertio inanis est, quum de physicis agimus; quin una in subsidium adducantur observationes, ratione tamen duce, habitae, atque explicatae. Etenim in omnibus, de quibus Philosophi disputant, nullum sibi Patronum eligere quispiam potest; quin tot alii, aeque Celebres Doctissimique Auctores ipsi opponantur. Unde hac ratione tantum nullibi veritas elucesceret.

Hosce itaque, quicunque fuerint, si, ut sententiae suae tenaciter inhaerere videantur, contra me, sed solis eventis, aut opinionibus, insurgant; ita prius ex Cicerone monitos velim: (a) *Sed omnium talium rerum ratio reddenda est. Quod Vos cum facere non potestis, tanquam in Aram, confugitis ad Deum*. Etenim (b) *argumentis, & rationibus oportet, quare quidque ita sit, docere, non eventis, iis praesertim, quibus mihi liceat non credere*.

Sed de his omnibus satis diximus (utar Vallesii verbis (c). *Illud unum modo velim exoratos detractores, ut, nisi prius horum omnium, quorum nos caussas diximus, commodiores alias invenerint, hasce non contemnant; hac lege, ut cum primum probabiliores dixerint, nos quoque eas, nostris destitutis, amplectamur. Date ergo detractores hoc, quando, quod aequum est, do, & nihil iniquum peto; alioqui prae invidia maledicere convincemini.*

AD

(a) *Cicero de Natura Deor. lib.* 3. (b) *Idem de Divinat. lib.* 2.
(c) *Vallesf. controvers. lib.* 4. *c.* 6. *in fine*.

AD ILLUSTRISSIMUM

ET REVERENDISSIMUM

D. D. ALEXANDRUM LITTA

EPISCOPUM CREMONAE, COMITEM &c.

Aesi diu anceps, Illustrissime & Reverendissime Praesul, nec, ut opinor, immerito, ea omnia mecum ipse reputans, quae tamquam mira non tantum, verum etiam uti portentosa dictitari de Cremonensi illa Juvene, Tibi maxime nota, multoties audieram. Plerique, eam a Diabolo detentam, ac multis modis vexatam fuisse, opinantes, specialium quorumvis, quae ipsi identidem evenerant, accidentium originem expetere inde malunt, nil ultro de caeteris soliciti: praecipue cum nulla aliunde peti posse ad haec congrua ratio ipsis videatur, quae Naturae legibus atque viribus omnimode conformis sit. Hisce autem Rationalis, quam utcunque in Regio Ticinensi Archigymnasio publice, primario loco,

profiteor, Medicina me ſtatim, abſque diuturna ſeriaque meditatione, acquieſcere, minuſque, quam par eſſet, haeſitanter Satanae potentiam in medium me tunc adducere, neutiquam patiebatur. Rem itaque totam, ſin examuſſim, pro viribus ſerio ſaltem, ad trutinam revocare jam pridem ſtatueram, anxieque proinde exoptabam, ut opportuna mihi tandem ad hoc emergeret occaſio: quo nihil mihi jucundius, ac una aliis, ut candide loquar, utilius evaſurum arbitrabar. Neque enim hoc mihi facile adeo conceſſum iri ſperabam, optime conſcius, quod ejuſcemodi rariora & mira phaenomena publice quidem magnifieri, plenoque ore ad ravim uſque commendari ab aliquibus ubique conſueſcunt (ut praeconceptis opinionibus ſuis, quae in errores eos paſſim turpiterque deducunt, robur addant, optatamque ſibi facilius concilient fidem) illorum autem inire examen, pro rei dignitate, perquam raro accuratioribus Medicis conceditur. Tibi ideo ſoli, hac ultro de cauſa (ne innumera alia, in me, meamque familiam, humaniſſime a Te collata, beneficia recenſeam) omnino me debere profiteor, quod voti compos aliquando evaſerim, meque plura coram Te ab affecta Juvene, alia ab Exorciſta Sacerdote, illi aſſiſtente, congrua arrepta occaſione ſci-

ſciſcitari juſſeris: utque potiſſimum examini calculum, ut ajunt, adderes, pleraque a Te ipſo tunc perpendi, abditioraque diligenter inveſtigari, & venerabunde mirabar, & laetabar admodum. Poſthac alias & Sacerdotem, & Juvenem ipſam denuo interrogavi, caetera alia utrinque expetens, quae digna & neceſſaria ſcitu mihi videbantur: uſque dum negotium ab ovo, uti dicimus, repetere, indeque praeteritorum quorumvis ſymptomatum, praecipuorum ſaltem, hiſtoriam exarare mihi conceſſum eſſet. Eam vero ad Te mittere nullus dubitavi, quin imo aequum prorſus eſſe cenſui, quo gratum hoc Tibi fore intellexi. Verumtamen, cum non ſimplicem tantum hujuſce rei hiſtoriam, ſed medicas etiam, quoquo modo ad ipſam facientes, animadverſiones a me petieris; onus, haudquaquam humeris meis conſonum, ſupereſſe novi. Siquidem, etſi compte minus, quam ea poſceret, ſcripta hiſtoria foret; id mihi laudis acceſſurum inde, ſaltem pollicebar, quod veritati conformis prorſus evaderet, nec quidquam Curioſis, ut fas eſt, perperam imponeret, eoſque turpiter deluderet. Ad alterum autem quod ſpectat, ut meum nempe hac ſuper re judicium proferam, Tibique candide communicem, haud parum errare me poſſe noſco, idque publice confiteri minime renuo.

Namque potiore jure illud, quod Cicero de Philosophicis quaestionibus aliis innuit, (*a*) ad rem nostram facit: quod nempe hujuscemodi *cognitio multis est obstructa difficultatibus, eaque est in rebus ipsis obscuritas, & in judiciis nostris infirmitas, ut non sine caussa & doctissimi, & antiquissimi invenire se posse quod cuperent, diffisi sint. Tamen nec illi defecerunt, neque nos studium exquirendi defatigati relinquemus.* Equidem de re tanti momenti agitur, quanti interest tum sacrosanctae Religionis nostrae miracula in propatulo ponere, si, congruo praehabito scrutamine, vera esse deprehendantur; ut ipsorum exinde fulcro illa tutius inhaereat: tum ea secus, si falsa sint, explodere; ne illorum fallacia, quotiescunque inconsulto admittantur, Atheorum, aliorumve Haereticorum insaniam augeat. Tantum autem abest, quod exquisitae istiusmodi rerum investigationes, absque praejudiciis institutae, Orthodoxae Religioni officere quidquam possint, ut eam potius summopere tueantur, atque a vanis impiorum Hominum deliramentis omnino vindicent. Apposite enim cum doctissimo Verulamio (*b*) *eos* (si qui sint) *qui autumant, nimiam scientiam inclinare mentem in Atheismum, ignorantiamque secundarum caussarum,* Pie-

(a) *Cicero Academ. quaest. lib.* 4.

(b) *Franc. Bac. de Verulam. de Augm. Scient. lib.* 1.

Pietate erga primam obstetricari, libenter compellerem Jobi quaestione, an oporteat mentiri pro Deo, & ejus gratia dolum loqui conveniat? Liquet enim, Deum nihil operari ordinario in natura, nisi per secundas. Cujus diversum credi si vellent, impostura mera esset, quasi in gratiam Dei, & nihil aliud, quam Authori veritatis, immundam mendacii hostiam immolare.

Multiplici idcirco ratione sibi optime prudenterque consuluisse censendus est Clar. Medicus Martinus Ghisius (unus ex studiosis Discipulis, quos sex circiter abhinc annis, Theoriae & Praxis addiscendae caussa, Cremonae habui) qui hujusce casus raritate captus; ut omnium, quotquot, praeter consuetum Naturae ordinem, in illa Juvene contigisse audierat, atque non semel ipse observaverat, rationem, atque tutius judicium obtineret; Historiam, italico sermone breviter ab ipso conscriptam, una cum aliquibus animadversionibus, utrique sententiae faventibus, ad Exteros sapientissimos Professores mittere satius duxit, eorumque super hisce simul votum etiam atque etiam sciscitatus est, quos sibi duces opportune delegerat.

Quaeris utrum ea, quae, utcunque mira, passa est, aut praestitit, quibus adhuc etiam variis modis detinetur Juvenis ista, a naturalibus oriri caussis vere possint, nullaque proinde ad hoc intersit Diaboli

boli potentia, vel alia ſuperior cauſſa conferat, quae ſupra Naturae limites operetur: an ex oppoſito Maleficii genuinae emergant notae, ſicuti Medico diſquirendum eſt; cum de caeteris Theologo melius demandandam eſſe provinciam, noſcam. Cum itaque & in hoc, & in aliis, quae mihi forſitan offerre poſthac non graveris, mandatis Tuis obtemperare glorioſum maxime ducam, atque imposterum fore mihi ſemper intelligam: in arenam deſcendere non recuſo, eo quidem animo, quod Saniorum Judicium haud effugere tantum, ſed ſponte anxieque expetere poſthac me, quiſque cognoſcat: adeo ut, ſi quidquam a veritate aberraverim, illico mutare conſilium paratus ſim. Illorum tamen cenſoriam virgam haudquaquam pertimeſco, qui ſpiritualibus ſolum rerum plerarumque principiis non dicam inveſtigandis, ſed religioſe contemplandis venerandiſve (uti quiſque caeteroquin jure debet) aſſueti, naturales cauſſas omnimode ſtomachantur & reſpuunt, atque ſimul aegerrime ferunt, quod a Peritis, veritati revera litantibus, accuratius, pro re nata, inveſtigentur, atque in vulgus emittantur. In hiſce enim, adeo praeoccupati erroribus eſſe videntur, ut ne hilum quidem animadvertant, quod (*a*) *ſi quis ulterius pergat,*

(a) *Bac. de Verulam. de Augm. Scient. lib.* 1.

gat, caussarumque dependentiam, seriem & concatenationem, atque opera providentiae intueatur, tunc secundum Poetarum Mythologiam facile credet, summum naturalis catenae anulum pedi solii Jovis affigi. Cum hisce vero nil prorsus, sed Tecum praesertim rem mihi nunc agendam esse, gaudeo; mihique ipsi una ac omnibus Cremonensibus Civibus gratulor, quod optimum undequaque Antistitem habere nobis diu faustoque contigerit: cujus indefessa opera cum Catholica nobiscum Religio speciatim viget, atque in dies magis magisque elucescit, tum & sublimiores scientiae sedulo excoluntur, ut veritas in omnibus emergat, nec quidquam falsis opinionibus perperam locus concedatur. Id autem sicuti in aliis omnibus, ita potissimum in hisce, de quibus agimus, praestandum rigorose esse, praecipis, cum Pignatello praecipue sic statuens. (*a*) *Non facile credendum, aliquem esse obsessum, seu maleficiatum: quia plerumque effectus extraordinarii possunt provenire a caussa naturali, ideoque requiritur fides Medici, quod illa infirmitas non sit naturalis, vel saltem sit dubia, ac etiam fides experti ac prudentis Exorcistae, quod illa infirmitas vere proveniat a veneficio. Dixi prudentis Exorcistae, quia plerique quamcunque infirmitatem judicant esse veneficium,*

(a) *Pignatel. Consult. noviss. ad Op. Bonacin. Tom. 2. Disp. 4. Quaest. 1.*

& fascinationem, sive ex imperitia, sive ex pretio, & aliquando, si Personae non sunt effascinatae, ipsis nutriendo illum humorem melancholicum, cum aliis malis artibus, effascinant, non sine scandalis. Porro tot tantaque ea sunt, quae in hisce casibus scrupulose seduloque investigare prius expedit, anteaquam judicium certo proferatur, ut neque Sapientes etiam ad hoc sufficere omnino se posse, audeant praesumere. Quamplura enim ejuscemodi passim ex pretio malitiose, & dolose fiunt; ut aliquando nil mirum sit, quod ab indoctis Puellis, rudioribus etiam, Saniores eruditi Viri decepti evadant, non sine maximo ipsorum dedecore. Simile exemplum Donatus (*a*) exhibet, de Puella quadam verba faciens, quae *tot doctissimos Viros Philosophos, Medicos, Anatomicosque turpiter decepit, ut de infinitis aliorum ordinum Viris & Mulieribus taceam. Haec enim principio ventrem construxit amplum, deinde effecit ingentem, subinde finxit, ex potu aquae palustris putridae, Animal quoddam in ventre prognatum, quod magnum & horribile esset, haberetque ad sensum quatuor pedes, quibus calcitraret &c. Quare tam lamentabilis in Utero gestationis commiseratio multos prehendit, quo factum, ut hoc actu maxima dona a Principibus & omnis generis Hominibus consequeretur. Verum detecta tandem haec Diaboli fraus, ac deprehensus est canis*

sub

(a) *Marcel. Donat. lib. 2. cap. 12. Hist. Med.*

sub corio, supra ventrem artificiose extenso, latitare, & ventrem factitium fuisse. Quare Puella & complices aliquot graviter puniti. Quapropter cum eodem Donato ibidem, utpote axioma certum, id statuere opportunum erit, quod *simulanti & mentienti nihil difficile, sed doli deprehensio non ita facilis*. Talia vero sic effari antea necesse fuit, non ideo quod in Juvene nostra malitiae certa omnino apud omnes emergeret suspicio, eaque mihi satis perspecta esset; sed ut cautam in judicando haesitationem Tuam, hac ultro ratione, eo magis magisque commendarem, aliisque, tanquam tutam in operando normam, ceu pro modulo, proponerem. *Nam cum omnibus in rebus* (a) *temeritas in assentiendo, errorque turpis est, tum in eo loco maxime, in quo judicandum est, quantum auspiciis, rebusque divinis, Religionique tribuamus. Est enim periculum, ne aut, neglectis iis, impia fraude, aut susceptis, anili superstitione obligemur.* Omnibus ideo rite prius perpensis, quae ad haec quomodocunque pertinere censeantur; ut tutiori judicium nostrum insistat fulcro, Naturam ipsam praesertim interrogare fas est, ac pro dignitate adamussim perquirere, quantum ipsa in illis, de quibus sermo est, circumstantiis praestiterit, aut efficere quomodolibet apta sit. Huic vero si quidquam temere denegetur, quod ipsi merito

(a) *Cicero de Divinat. lib.* 1.

merito conveniat, ac proinde naturalium effectuum ratio frustra coelitus repetatur; dementis id maxime esse, nemo inficias iverit; quare sic merito effatur (*a*) Cicero. *Quas autem res tum Natura, tum casus affert, & in quibus nonnunquam etiam errorem creat similitudo: magna stultitia est earum rerum Deos facere auctores, caussas non quaerere*: quod quidem eo potiore jure in hisce, quae ad Hominem utcunque spectant, cavendum est, de quo, ex D. Augustino lib. 10. de Civit. Dei, concludit Garmanus (*b*) *Omni miraculo, quod fit per Hominem, majus miraculum est Homo*. Quod si tandem nullae prorsus ex physicarum caussarum penu erui posse tunc rationes videantur, ex quibus effectus prodeant, ita cum Lucretio aequum erit statuere.

(*c*) *Ignorantia caussarum conferre Deorum*
Cogit ad imperium res, & concedere regnum,
Quorum operum caussas nulla ratione videre
Possunt, haec fieri Divino Numine rentur.

Ast satis jam in praesens de hisce; nec enim ultro Te morari frustra par est: ad Historiam accedamus.

Decimus

(a) *Cicero de Divinat. lib. 2.*
(b) *Frid. Garman. de Miracul. Mortuor. Dissert. proem. Sec. 2. n. 64.*
(c) *Lucret. lib. 6. de Nat. Rer. v. 53.*

DEcimus tertius jam fluit annus, ex quo infelix haec Juvenis, tertium nunc supra trigesimum aetatis agens, hujuscemodi aerumnis detineri coepit: tunc nempe, cum ea plures sibi persuadent, quum oblatum ipsi ab Amasio suo, Malum medicum devoravit. Equidem antehac cum prospera valetudine, pro aetate sua, frui consuevisset, varios exinde passa est morbos, ipsi identidem & saepe, absque ordine recurrentes, quos singillatim enarrare neutiquam vacat. Imo plura ex hisce omittam, data opera, quae ad rem nostram & nihil faciunt, atque negligere fas est, ne modestiae limites transcendam.

In primis per quadriennium hystericis convulsionibus saepe detenta fuit, extrinsecus & intrinsecus, totque & tam variis modis, quos expertus quisque Medicus, Protheiformis hujusce morbi genium, vices, complicationesque satis callens, sibi facile imaginari poterit. Id unum, prae caeteris, quibus tunc detinebatur, symptomatibus, adnotandum est: quod aliquoties Animo una & Corpore, ut dicitur, adeo aegrotabat, ut viribus extemplo penitus destitui sibi videretur, & aliquando revera deficeret, ac subinde robore paullo postea supramodum valeret: Alias, subito mente capta, varia & innumera agere, vel intueri se crederet, ac si ea vere talia forent. Haud raro ecstatica, seu mavis attonita facta, immota pene jacebat, indeque alia quomodolibet operabatur, quorum nihil penitus postea meminerat, ac si, e profundo evadens somno, ut ipsa ait, de hisce,

quae

quae in somniis ipsi contigerant, loqui debuisset. Elapso quadriennio singultus frequens successit, & jejuno, & pleno stomacho, simulque caetera hysterica accidentia eo saepius atque gravius ipsam distorquebant. Laesa etiam exinde magis, per intervalla, phantasia, quandoque piis meditationibus cum serio detenta esset, ab hisce paullo postea, atque a sacris quibuscunque muniis aliena evadebat. Interdum hilaris praeter modum erat, inde moesta & solitudinis amans: mox in iram summopere concitata, ac pene furiosa, quemlibet sibi obvium adoriebatur, ne Matri quidem, aut fratri, aut domesticis aliis suis parcens, quos caeteroquin intense adamabat; eosque jurgiis non tantum, sed etiam verberibus afficere quandoque tentabat. Quae omnia aegre admodum ipsa quoque ferebat, quum, ab insultu, ut ita dicam, evadens, talia se egisse ab aliis audiebat, quorum nihil penitus recordabatur. Dicere enim solita erat, se talia nunquam perpetrasse, quorum eam tantum sibi superesse ideam aliquando asserebat, ac si ea alii operati essent.

Hac ratione dies plurimos noctesque miserrime transigebat, saepe veterno pressa, saepissime furore percita, utplurimum insomnis, fanatica, melancholica, seu, ut dici solet, maniaca, in alios simul, ac in se ipsam plurifariam furibunda non raro evadens. Tunc quoque plerumque esuriebat maxime, imo canina, pene dixerim, fame vexata, cibos indiscriminatim avidissime appetebat, indeque ab iis propemodum abhorrebat. Praeterea, cum ad mensam aliquando

acce-

accederet, plus solito famelica, cibos raptim & tumultuarie ingurgitabat, ignorans tunc prorsus, quid faceret; ita quod haud semel obsonia illa eadem anxie iterum exposceret, quae paullo antea manducaverat. Id unum autem, ex dictis, inter ejuscemodi affectionem, & veram insaniam interesse discriminis tunc videbatur: quod in hac Patientes aeque diu vesani esse deprehendantur: illa vero Juvenem hanc ad tempus, atque variis modis, identidem detineret, atque ab ea penitus utplurimum evaderet, mentis compos omnimode facta. Mira haec, aliaque ejusdem census varia, persaepe Aegrota patiebatur extra lunarem periodum; effluentibus vero mensibus, melius se habebat, eoque pejus, hisce vix vix cessantibus. Attamen excretio haec absque ordine illi semper evenit, nec ea unquam caruit, quinimo bis quandoque & ultro aliquibus mensibus consuetum vectigal persolvit, nec raro etiam plus quam par esset liberaliter. Nihilotamen secius, gravibus vigentibus symptomatibus illis, maximum a phlebotomia levamen experiebatur.

Alia hisce addenda sunt hysterica accidentia, quibus una tunc aliquando vexabatur, quae adhuc plus minusve vigent. Ejuscemodi autem sunt strangulationes frequentes; Aphoniae; mira Intestinorum murmura, fere dixerim, rugitus; aestuationes variae; adstricta modo penitus Alvus, aliasque sine caussa manifesta liberius fluens; maximi in universo Abdomine tumores, extemplo facti, atque derepente usquequaque evanescentes; urinae ardores; stranguriae, nec non inanes

ad

ad mingendum ſtimuli ; aliaque plurima , quae nihilum intereſt enarrare .

Verum cum ſymptomata haec conſuetum hyſtericae ſimplicis affectionis genium , atque indolem longe admodum praetergredi non pauci crederent , ac proinde naturales ad hoc neutiquam ſufficere cauſsas opinarentur ; ad Diabolum confugere nihilum quidem dubitarunt . Quod veriſimile non tantam , ſed etiam certum tunc ipſis viſum eſt ; quum & acus , & parvos clavos , atque ſaxa varia , decem ab hinc annis evomere coepit . Quapropter , maleficii noxam & vires inde accuſando , hoc , ex recenſiti Mali medici eſu , ipſi clanculum eveniſſe autumabant . Interea ſymptomata illa omnia modo ſeorſim , modo junctim , utplurimum gravius illi contingere poſthac , ſequentibus aliis annis , uſque in praeſens obſervata ſunt . Praecipue vero veſanus ille furor vehementer adeo ipſam identidem corripuit , quod dentibus ſibi carnem e Brachiis aliquoties fruſtatim avulſerit , ac demum , uti fertur , papillam e ſiniſtra Mamma ; quam , cum , ſoluto , vi fortaſſe doloris , furibundo aeſtu , ſe in ore geſtare , animadvertiſſet , ſauciatae Mammae iterum appoſuit , factaque ſubinde ligatura , miraculoſe , ut ipſa cenſet , papilla denuo adglutinata ibidem fuit .

Exinde eo magis magiſque praeconcepti Maleficii ſuſpicio apud pleroſque hoc anno adaucta eſt : quum ſaepius majora longe mole ſaxa , varii generis , pretioſi etiam , atque majores clavos , & ferreas multifariam convolutas lamellas ,

plum-

plumbi prismata, & cubos, ferream haud parvam catenam, vitreaque sat grandia frusta, & plana, & cava, & convexa; cavo-convexa, aspera, contorta, angulosa, ferreasque acus, per vomitum ejecisse dicatur; idque plures fide digni testantur, ac praecipue Reverendus Sacerdos ille, cujus objurgationibus Daemon auscultare creditur, apud quem innumera illa omnia, praeter alia, iteratis vicibus ejecta, asservantur.

Eodem tempore vulnera haud parva in Abdomine, non procul ab umbilico, habuit, quorum caussam se ignorasse semper illa asserit. Hoc unum ipsa pro certo refert, quod ab altero ex hisce vulneribus recurva ferri lamina quondam prodierit, una cum Alimentis, & faecibus: unde praehabita Intestinorum laceratio aperte patebat. Majus ex hisce vulnus decem & octo dierum circiter intervallo sponte convaluit, neque caetera in instanti consolidata sunt: tametsi eorumdem sanatio, apposita benedicta aqua, coelitus evenisse vulgo putetur.

Non vacat extraneorum quorumvis corporum, quae per vomitum ab ipsa educta sunt, configurationem atque molem hic distincte assignare. Satis quippe fore autumo, quod majoris omnium ejecti saxi mensuram adferam, ex qua pateat, quantanam inde facta fuerit Oesophagi dilatatio. Majus itaque hujuscemodi saxum, inordinatae ovalis figurae, sanguineque tinctum, tres pollices longitudine commensurabat, binos pollices cum octo lineis latitudine, altum vero pollicem

cem unum cum quinque lineis. Frustum saxeum, rhomboidalis figurae inordinatae, binos pollices & septem lineas longitudine aequabat, latum pollices binos cum lineis sex, crassitiei vero linearum quatuor. Aliud saxum hisce paullo minus mole, me praesente, evomuit. Apud dictum Sacerdotem, prae caeteris, ferrea catena, vomitu ab eadem Juvene, sicuti narrant, extrusa, adest, longa pollices tresdecim, crassitiei linearum trium, cum uno pollice.

Pleraque ex hisce illam evomuisse, occasione exorcismorum, testatur Sacerdos ipse, idque ego quoque semel observavi; plura vero sponte eliminata esse, Patiens asserit. Sponte insuper alia hujuscemodi corpora, & saxea, & ferrea, & vitrea, modo per Anum, per Vaginam modo, alias per Uretram, se pluribus vicibus ejecisse dicit. Illa, quae e Vagina prodierunt, majoris longe dicuntur molis, quam grandiora alia corpora per os expulsa. Sanguis etiam haud raro per os una fluxit, dum ea vomeret, quae majora mole erant, pluribusve spiculis instructa: eaque ratione saepius cruentae evadebant Alvi faeces. Quo usque extraneas res illas intus gerebat, aliquando nihil dolebat, aliquando torminibus excruciata plurifariam erat, praecipue circa Ventriculum, Intestina, aut alias imi Ventris partes.

Verumtamen cum ab Aegrota sciscitatus pluries fuerim, num ipsa incongruas res illas ingurgitasset unquam; negavit plane, pro certo asserens, sibi omnia per vim a Diabolo, ipsa non animadvertente, in stomachum identidem adacta

esse.

esse. Hoc unum dumtaxat innuit, quod aliquoties, quum majora intra Oesophagum urgerentur Corpora illa, ea pene attonita, sive stupida remanente, ideoque hujusce rei omnino nescia; subinde, vi doloris forsan, ob enormem Pharyngis divulsionem, inopinato sui compos iterum effecta, manu propria retrahere illa tentavit, sed frustra, cum intra jam nimium intrusa fuissent. Apposite narrat etiam, quod paucis abhinc mensibus [cum in Ecclesia Divi Abundii moram, orando, ageret] Saxum quoddam, ad valvam Ecclesiae positum, vidit, haud absimile iis, quae alias evomuerat. Paullo postea [testatur ipsa] oestro quodam ibidem adeo capta fuit, quod a Saxo illo semovere oculum haudquaquam posset; etsi, vigente adhuc ipsi ratione, ab eo prorsus abhorreret. Inde sensibus obumbrari se ita sensit, ac si profundo somno capta esset. Ast expergefacta novit postmodum, se illud idem prae manibus saxum habere, atque ori se jam admovisse, ut Oesophagum violenter subiret; quod illa animadvertens, ideoque affatim horrore correpta, subito saxum illud abjecit; Idque supra modum existimo conferre, una cum caeteris, nobis posse, ad alia similia explicanda phaenomena; uti mox patebit.

Ejuscemodi mentis aberrationes plurifariam, quotidie fere, hisce annis se passam esse, Juvenis ipsa testis est. Ideo domi ecstatica pluries & immota diu permansit: aliquando huc illucque per domum visa est divagari: modo ad puteum accessit, in quem se projicere conabatur: haud

raro, fanatica domo egressa, per Urbem tumultuarie vagabatur, quo pergeret, omnino ignorans: Nec semel ad Padi flumen, eodem modo, se contulit, jamque in aquam se ibi demergere tentabat. Tunc vero quum haec, aliaque hujuscemodi absurda, incongruaque moliretur, ea se egisse solummodo intelligebat, cum id aut ab aliis audiret, aut, a furibundo illo aestu evadens, ex se ipsa cognosceret, ideoque perfecte resipisceret. Ideo autem miras hasce affecti animi vices a Diabolo potissimum repetere plerique arbitrabantur, quia Juvenis tunc pejus utplurimum se habere solebat, quum specialia aderant Ecclesiae Solemnia, a quibus tunc etiam aliena esse saepe deprehenditur, sacrosque quoslibet Ecclesiae Ministros odio habet, adeo ut ab ipsis penitus aliquando abhorreat, eoque magis a Confessario suo, qui, exorcistae simul munere, ipsi praeest. Eo autem potiore jure a Daemonis pravis technis derivari illa debere, censentur, quod aliunde credatur, Juvenem hanc optimis moribus praeditam esse, semperque, cum sui juris est, in eo caute niti, ut nihil, quod Divinae legi repugnet, operetur, atque in omnibus ita se gerat, uti prudentem honestamque Juvenem decet.

Habes

HAbes itaque, Illustrissime ac Reverendissime Praesul, peculiarium symptomatum seriem, quibus Juvenis haec obnoxia fuit, nec adhuc omnino caret. Plura recensere necesse fuit, praeter consuetum enarrationis simplicis morem, ut ea in propatulo ponerem, quae adnotanda sedulo mihi visa sunt; tum ut aliorum genio satisfacerem; tum ut faciliorem mihi viam sternerem, ad ea explicanda, quae majoris indaginis essent. Aliqua simul adnotavi, quae oppositae sententiae favere existimantur: adeo ut non factum rationi, sed rationem facto, uti fas est, me accommodasse pateat.

Ut ergo ad rem propius accedamus, eo totum vergit, uti puto, quaestionis hujusce momentum, quod inquiramus, utrum extranea illa corpora, per Os, atque ab aliis inferioribus partibus ejecta, a Daemone ipso, an aliter potius, eo nil penitus operante, intrusa sint, & quomodo: num revera, occasione vomitus, tanta facta fuerit Oesophagi dilatatio, quanta, ad majora educenda Saxa, cuique videri debet necessaria; idque ob consuetas dumtaxat naturales caussas, habita illarum partium anatomica notione; an secus hoc aliunde evenerit. Quomodo extranea tot, dura, acuminata, & aspera corpora, nihilum flexibilia, tamdiu asservari in illo corpore potuerint, absque manifesta, gravi

ſaltem, continentium internarum partium laeſione; & cur pleraque occaſione exorciſmorum prodierint; aliaque aliter. Num caetera, varia, & mira, quae multoties ac diverſimode Juvenis iſta, ſive animo, ſive corpore, ſive utrinque praeſtitit, vere mediis conſuetis naturalibus organis, utcunque, ob morboſam cauſſam, alteratis, peregerit: an potius, Daemonem, (qui obſeſſa Corpora non informat, ſed iis praeeſt, veluti Pilotus navi), illorum fuiſſe cauſſam, ſit judicandum. Ex quibus omnibus, tanquam per Corollaria, facile erit deducere, utrum varia, quae paſſa eſt, vulnera in Abdomine, phyſicis principiis adſcribenda ſolummodo ſint; an melius a Diabolo ſauciatam eam fuiſſe, dicamus: atque eorumdem ſanatio coelitus eidem contigerit. Ea praeſertim ultro morboſa phaenomena tunc ſimul accuratius perpendemus, quae, cum conſuetas Hyſtericae affectionis viciſſitudines longe admodum ſuperare videantur, Daemonis ope vere ſuborta eſſe, ſtatuuntur; merito ne, an ſecus, id ipſum inveſtigabimus. Pari methodo miras quaſcunque mentis aberrationes, quibus affecta fuit, perſcrutabimur: dum nempe, aut, nihil animadvertens, plura in ſe ipſam, vel in alios mala perpetrabat: aut alia quomodolibet incongrue agebat, ſive temere, quorum exinde non recordabatur: aut

alia,

alia, plurifariam inter se discrepantia, vel absurda se vidisse, vel audivisse testabatur, quae nusquam objecta ipsi fuerant.

Imprimis autem statuendum esse puto, quod expulsa quaeque illa corpora vere talia sunt, qualia videntur esse; cum non sint fallaces, ut ajunt, apparentiae; qua ratione, saltem in hisce casibus, operari plerumque Daemonem solere, nonnulli credunt, ut dolose sensus nostros fallat. Neque ultro spectatorum oculos decipi, ea occasione, ita posse, quispiam autumet, quod, Diaboli opera, adstantes sibi persuadeant, quod illi vomitus evenerint; licet hoc verum haudquaquam fuerit. Non enim de uno, sed de plurimis hic testibus agitur, quos aeque omnes deceptos esse, quis unquam asseret? Ego quoque ad ipsam, Te jubente, accedens, tunc cum magnum illud evomuit saxum, omnia prius tunc diligenter perpendi, quae adnotatu digna videri cuique poterant. Idcirco, anteaquam ipsa saxum illud ejiceret (uti perquam brevi futurum ab Exorcisante Sacerdote intellexeram) os Juvenis observavi sedulo, ut mihi liquido constaret, an vere evomendum saxum in ore potius, quam in ventriculo asservatum esset. Neque praeterea sibi quispiam persuaserit unquam, quod variae adeo, extraneaeque res illae omnes in Affectae Juvenis

nostrae corpore generari sponte potuerint; cum hoc Naturae ipsius legibus e diametro adversetur. Tametsi enim & Tophi, & calculi multiplicis figurae, molis, atque substantiae, in Renibus, & Vesica urinaria passim, atque non raro in caeteris partibus coagmentari observentur: haud tamen inde merito conjectandum erit, quod uspiam in nobis metallicae quaevis, aut saxeae, a consuetis prorsus alienae, concretiones oboriri queant. Ideo nos quoque, cum doctissimo Gasparo a Rejes (*a*) *Pomponatium & novos alios Naturae Protoplastes rejicimus, quod in Homine plantarum, & lapidum vires, virtutesque inveniri posse asseverarunt: & etiam illos, qui metalla dari posse contendunt, una missos facimus; cum nec principium, nec materiam aliquam in corpore reperiri possibile sit, a qua auri, aut alterius metalli mina concrescat, cum ab Hominis substantia & temperie longe distent.*

Quod extraneorum hujuscemodi corporum vomitus evenire possint, quamplurimos e Medicis habemus testes: Benivenium scilicet, Forestum, Sennertum, Lusitanum, Schenchium, Marcellum Donatum, Mangetum, Columbum, Gasparum a Rejes, & alios, quos eruditis Medicis notos satis esse suppono. Theologi quoque id ipsum conce-

dunt,

(a) *Gasp. a Rejes Elys. Jucund. Quaes. camp. Quaest.* 36. *n.* 48.

dunt, illudque magis patet ex novissimis additionibus ad Opera Bonacinae; ubi ex Pignatello praesertim habetur sermo de spinis, vitreis frustis, clavis, acubus, cultris, lignis, saxis, ossibus, capillis, & aliis per vomitum extrusis. De modo autem agens, quo ea ingeri potuerint, subdit (*a*) *dicendum censeo, interdum quidem haec omnia posse esse ex alia materia, quam praeseferunt .... alias tamen esse veram ac naturalem substantiam, qualis exterius apparet, & ideo permanere: ingestam autem fuisse per maleficium contritam in pulverem, & intus postea eadem arte coaluisse, ut sentit Ananias: nec impossibiliter, quum haec omnia ad motum localem spectent, ideoque sint Daemoni possibilia: vel arte ingesta fuisse integra, non per pororum extensionem, ut fabulantur aliqui.... sed intercedente, si opus sit, partis solidae divisione, & subita, ac imperceptibili reunione, ut censet Sylvester*. Hasce tamen opiniones ipse subinde refellit, omni jure; dum ita ait: *omnium tamen optimus, & facillimus id explicandi modus videtur, si asseratur, tales res nunquam esse tantae molis, quin Daemonum industria facile transire possint ad Intestina per Guttur, stomachique orificium, maxime quum hujuscemodi partes, vi aliqua adhibita, possint etiam extra ordinem dilatari*: uti binas ex Paraeo observationes adfert. Verum,

(a) *V. addit. ad Op. Bonacin. Tom. 2. Disput. 4. Quaest. 1. puncto ultimo n. 19.*

bona hujusce doctissimi Auctoris venia, dicam, quod, si supponatur, extraneas hasce deglutiendas res *nunquam esse tantae molis, quin facile transire possint,* simulque statuatur, partes illas, *vi aliqua adhibita*, *extra ordinem dilatari*: frustra penitus, meo judicio, Daemonum industria requiritur. Quotiescunque enim naturales sufficiant caussae, vanum mehercle est superiores incassum adhibere.

Verum in nostro casu, quia pleraeque res illae, per vomitum eductae, longe admodum Oesophagi capacitatem mole superare visae sunt; eo difficilius videtur captu, quod illuc pertransierint, atque inde per vomitum eliminatae commode fuerint, saltem absque violenta Oesophagi & pharyngis extensione, laceratione, imo omnimoda disruptione, propter quam summopere Juvenis illa periclitata esset. Etenim plurimi ad hoc facienda est *morbi non descripti prius historia* (*a*) ab immortali Hermanno Boerhaavio accuratissime exarata. Agit porro de mira Oesophagi dilaceratione, in Nobilissimo quodam Aegroto facta, propterquam assumpta quaelibet in Thoracis cavum, una cum Aere clanculum effusa, atque in dies magis magisque accumulata, gravissimum & complicatum illi attulerant morbum, ex quo postmodum obierat. Cum autem mirae illius rupturae

(a) *Boerhaav. addit. ad Elem. Chemiae Tom.* 2.

rupturae caussam assequi tentaret (quam neque ab ulcere jam pridem ibidem genito, neque ab alia lenta labe in membranaceis tunicis facta, repetendam fore, dissecto Cadavere, aperte novit) mirabatur admodum Praestantissimus Auctor; maxime cum, ut ipse subdit, *nulla appareret vicina, aut contigua pars, quae, vi sua agere posset in hunc tubum tanta cum distractione, ut discerperetur ille hactenus integer*; obstante praecipue contexentium fibrarum valenti tenacitate, & robore. Quibus omnibus pensitatis, ita tandem concludit. *Credibile videtur, cum septem vasa infusi ex Carduo Benedicto hausisset, indeque evomuisset parum, distentum satis fuisse ventriculum hoc tempore, neque deorsum, constricto pyloro, demisisse quidquam. Solet enim tanto difficilius se exonerare ille, quo magis impletus turget. Quia vero infarctu turgidus, semper deorsum, atque antrorsum agitur, utroque sane modo fortissime omnem nisum impendit diaphragmati, cui concrevit, atque stomacho, cui producto connascitur. Protinus ergo anxio, atque oppresso, a tanta aquae copia summi fuerunt tentati, & adhibiti, & frustra diu, vomendi conatus. Sed in hoc quidem fortissimo nisu, qui fit, convulso violenter versus inferiora septo, tensus jam a tumente prius ventriculo, atque a gula, intruso faucibus digito, sursum tracta simulque irritata, stomachus dilaceratus extemplo videtur*. Haud parvi autem momenti videntur esse rationes istae a Boerhaavio

propo-

propositae: Pylori nempe totalis constrictio; Ventriculi maxima distensio a tanta aquae copia; iterati & violenti ad vomitum conatus, frustra & diu tentati: quod inde subita Oesophagi ruptura contigerit. Secus vero, si ad rem nostram accedamus, eo minus admirabimur, quod, ex enarratis vomitibus, in Juvene illa Oesophagus nunquam disruptus sit; attenta videlicet universali fibrarum tenaci admodum constitutione; eoque magis, si ex relatis animadvertamus, quod cum primum extraneas res illas evomere coepit, diuturno tempore minora mole primum prodierunt corpora, quae aut facile Oesophagi cavo aptari poterant, aut illud parumper tantum tunc excedebant, adeo ut, modica addita vi, pertransire possent. Eapropter, cum ex iteratis aliorum successive majorum & majorum corporum ingurgitationibus, iisque per vim identidem factis, aequa proportione Oesophagi cavitas sensim & sine sensu augeretur; mirari quisque desinet, quod maximis ultro devorandis & evomendis corporibus aditus pateret; uti nuperrime evenisse asseritur. Revera talis in omnibus est Oesophagi contextus, quod ejus membranae ductiles admodum sint, ut (praecipue cum earumdem fibrae tenaciores existunt) summopere extendi valeant, ac proinde Oesophagi cavum, ex repetitis toties

paulatim

paullatim conatibus, ad enormem capacitatem redigatur. Id facile experiri quiſque poteſt in demortuorum Hominum Cadaveribus (quorum caeteroquin fibrae ſecus ac in viventibus, ad ſe mutuo magis accedunt, corrugantur, minuſque diſtrahi poſſunt, ideoque, adnotante Gaſparo a Rejes, (*a*) *certum eſt, meatus & vias in viventibus multo magis quam in mortuis patere*, in quibus Oeſophagus & flatu, & immiſſa calente aqua, aut ſolidioribus etiam, uti fas ſit, intruſis corporibus, ſupra modum dilatatur. Hoc mihi nuper oſtendit Celeberrimus Mediolanenſis Arcinoſocomii diſsector Anatomicus, & Chirurgus Praeſtantiſſimus Dominus Bernardinus Moſcatus. Non alia ſane ratione intelligimus, quî fiat ut Helluones nonnulli, Panis, & Carnis, & aliorum etiam ſolidorum ciborum grandia ſatis fruſta, abſque ulla maſticatione, devorare obſerventur, & integra quoque dura ova: quod ex longo potiſſimum uſu (propter quem paulatim Oeſophagus dilatatur) facilius quam alii praeſtare ipſi poſſunt. Specialem hic referam obſervationem D. M. Amyand. (*b*) Agit ibidem de Homine ab infantia ſtolido, qui trigeſimo tertio aetatis ſuae anno mortuus

(a) *Gaſp. a Rejes Quaeſ.* 92.

(b) *Extr. Tranſac. Philoſoph. Tom.* 3. *a D. Derham Ital. traduc. parag.* 17.

tuus est; sectoque ipsius cadavere, in ejus stomacho mira, quae sequuntur, inventa sunt. *Nove chiodi da Carro, e sei più piccoli; una gran vite di ferro; due para di seste, l' una delle quali aveva un cerchio di due dita di diametro; una chiave di mezzana grandezza; uno spillo di ferro della grossezza del mio dito grosso, e longo quattro dita, con un anello in fondo; un' altro di ottone ma minore; la manica di ferro di un coltello a molla, inghiottito intiero a quel che si crede, ma i lati, ed i due pezzi componenti la molla trovati separati .... La estremità di sopra, e di sotto di una palla di ottone di un focolare, che pesava nove oncie; un largo pezzo di piombo, che pesava tre oncie e mezza. Il tutto consistente in 28. pezzi, pesando circa quattro libbre*. Quo ad rationem vero, propter quam magna illa corpora per Oesophagum traducta essent, haec subdit. *Egli è necessario il riflettere, che Costui sino dalla sua fanciullezza, si era assuefatto a inghiottire de' grossi bocconi da ghiotto, e senza masticare, lo che senza dubbio rendè più largo il canale dell' Esofago, e lo dispose a far strada a tutti quei corpi estranei.* Bartholinus etiam (*a*) concedit, utrumque Ventriculi Orificium dilatari valde posse (ac par ratio de Oesophago quoque militabit): quare sic concludit. *Hinc varia exempla testantur, saepe deglutita fuisse, & per vomitum & secessum rejecta,*

(a) *Barthol. lib.* I. *Anatom. de Imo Ventre*.

rejecta, quae oppido magna fuere; ut anuli aurei, nuclei, cultelli, lapilli, ferramenta, ranae, lacertae, serpentes, anguillae integrae, fistulae musicales, nummi &c. Ideo Dionis. (*a*) statuit, quod Ventriculus, *étant membraneux, il peut s' étendre & se resserrer fort facilement, puisqu' il peut contenir à la fois jusq' à trois pintes de vin ou d'eau mesure de Paris, & trois ou quatre livres de Viande.* In Helluonibus & Potatoribus adeo dilatari posse Ventriculum docet Veslingius (*b*) quod *duas cum dimidia scopas capiat, imo vidit, Clariss. Dom. ad Falcoburgium, Anatomicum diligentissimum, in publico Theatro, coram Spectatoribus, tres infudisse.*

Verumtamen ut verosimilius unicuique pateat, quantae nam extensionis Oesophagus per vim, diuturno saltem tempore, reddi sensim & sine sensu queat: opportunum esse censeo, quod maximae aliarum partium nostri Corporis dilatationes attendantur, quae sane magis obviae sunt, quarum innumerae pene apud accuratiores Anatomicos recensentur. Arteriae quaeque imprimis (etsi strictiore fibrarum, minus ductilium, quam in Oesophago, nexu cohaereant) aliquando summopere dilatantur, uti aneurysmata testantur. Cor etiam duplo, triplo, & ultra etiam majus mole, quam uniuf-

(a) *Dionis. 2. Demonstr. Anatom. pag.* 163.
(b) *Vesling. cap. 3. in Comm. Synt. Anatom.*

uniuscujusque naturalis constitutio poscit, in morbis haud raro evadit. In aliis insuper partibus dilatationes magnae passim eveniunt, tum in extimis, tum in intimis, ac potissimum membranaceis, occasione praecipue Tumorum quorumlibet, aliarumve affectionum. Ruyschius enormem refert Intestini Coli dilatationem, in Puella, quinque annos nata (*a*) cujus *aperto cadaverculo, praeter eam Intestini Coli partem, quae Rectum nominari incipit, vix ullum; [mirum dictu] Abdominis viscus conspicere potui, idque propter enormem extensionem in dicta Intestini Coli parte, sub qua caetera latitabant viscera*. Alterum ex Renibus adeo adauctum, ex morbo, ego ipse quondam reperi in Cadavere Religiosi cujusdam, diu admodum renalibus affectibus detento, ut decuplo major, quam in naturali statu, evasisset. *Vesicam quoque urinariam* (b) *ob perpetim affluens lotium, saepius in magnam molem crescere mirum non est, utpote quae, praeter substantiam membranaceam, Serum continue appellens prompte imbibit, eodemque accumulato admodum extenditur*. Atque par de Oesophagi dilatatione militare ratio merito potest; cum assidue affluente illuc lympha humescat, laxeturque: praeter affluxum potulentorum quorumlibet, solidorumque etiam alimentorum; quae in-

super

(a) *Ruyschius Observ* 92.

(b) *Ruysch. Observ.* 99.

ſuper, pro ratione molis, illius contextum laxiorem reddunt, ac deinceps ejus cavitatem augeri, vehementer cogunt. In longum ita adauctam urinariam veſicam paucis abhinc annis, in Nobili Praepoſito Cremonae obſervavimus, quod mirum in modum, praeter conſuetum, ad Inguinis alteram partem reflexa, laxato Peritonaeo, uſque in fundum Scroti intra vaginalem Teſticuli tunicam declinaſſet, adinſtar Inteſtinalis Herniae; Quare, affluente illuc urina, ſummopere Scrotum deorſum urgeretur, illudque proinde elevare manibus oporteret, quoties mingendi occaſio poſceret.

Utque exempla caſui noſtro conformia magis adferamus, animadvertere ſatis erit, quantum & quam facile Ureteres, qui ſimilem admodum Oeſophago texturam obtinent, maximis ſaepe calculis aditum concedendo, dilatari valeant; veluti plurimae apud Anatomicos & Medicos obſervationes extant. Prae caeteris Fridericus Hoffmannus (*a*) de illuſtri Comite loquitur, *qui intra decem horarum decurſum ultra duodecim urinae menſuras, incredibile dictu, excreverat*, in cujus cadavere poſtea invenit *Ureterem dexterum inſigniter & farciminis inſtar expanſum*. Ruyſchius etiam (*b*) Renes ovillos ſe vidiſſe refert *ita expan-*

(a) *Frideric. Hoffm. Conſult. Sec.* 3. *Caſ.* 85.
(b) *Ruyſch. Obſerv.* 99.

expansos, & humore aquoso repletos, ut duas fere pintas uterque contineret. Ureteres admodum tortuosi, & tantae erant capacitatis, ut radicem majorem pastinacae admitterent. Alia adest Ruyschii observatio (*a*) prodigiosi Ureteris, integram puris pintam continentis, ibidemque *nil magis admiratione dignum* esse monet, *quam vasa membranacea, quo magis distenduntur, eo magis saepe ab humore heterogeneo incrassari*: quare fit, quod exinde non adeo facile, ut sibi quispiam fortasse persuadeat, disrumpantur: sicuti de Oesophago dici potiore jure debet, cum laxioris, uti innuimus, texturae sit, ac ejus fibrae ductiles appareant, totaque ipsius substantia affluentibus illuc indesinenter liquoribus irroretur, quibus etiam pene imbuitur; praeter affluxum liquidorum, qui ipsi ab extra, una cum assumptis, accedunt. Quamobrem inficiari nemo sane poterit, quod, si Ureteres, qui in statu naturali minimae admodum capacitatis sunt, sextuplo, decuplo, ac deinceps dilatari posse observantur, sive ob nimium urinae affluxum, sive ob vim urgentium calculorum, ad Vesicam tendentium: eo longe minus mirum sit, quod nostrae Juvenis Oesophagus, ob allatas supra rationes omnes, duplo & ultro major extensione evaserit; non modo ob violentas ejusdem iteratas divulsiones, ab adactis intra

pluries

(a) *Ruysch. Observ.* 94.

pluries ſolidis & magnis corporibus illis, ſed etiam ob lacerationes ibidem haud raro factas; uti aliquoties oſtendit ſanguis ipſe per vomitum & per alvum, una cum majoribus corporibus, excretus. Non abs re ultro mihi videtur hiſce addere, quod Juvenis noſtra amplum plus ſolito habet oris cavum, unde majorem etiam, aequa ratione, Oeſophagi tubum antea extitiſſe, conſentaneum erit conjicere. Siquidem eodem modo, quo Bartholinus (*a*) ex magnitudine oris, Ventriculi magnitudinem agnoſci poſſe indicat: nos pari pacto capacitatis Oeſophagi menſuram inde deducere rationabiliter intendimus: maxime quia Ventriculus revera ex Oeſophagi continuatione proficiſcitur. Cum itaque ex recenſitis obſervationibus, (cujuſmodi plurimas alias adducere facile eſſet) atque rationibus, liquido conſtet, Oeſophagum, ob naturales ſolas etiam cauſſas, extra modum dilatari poſſe; veriſimile etiam, ne dicam certum eſſe, Rationalis quiſque Medicus intelliget, quod abſque ullo, ne minimo quidem Daemonis adminiculo, extraneae res illae omnes, & grandiores etiam, eumdem pervaſerint tubum.

Nihilo tamen ſecius, tametſi poſſibilis concedatur, ſecluſis penitus ſuperioribus cauſſis, hujuſcemodi dilatatio; longe majus arduumque ſupereſſe

 nego-

(*a*) *Barthol. Anatom. lib.* 1. *de Imo Ventr.*

negotium aliqui, plus aequo creduli, existimabunt; ut modus scilicet & ratio pateat, unde recensita corpora tam varia, & incongrua in ejus stomachum intrusa sint, aliasve partes etiam subierint, ibidemque diu adeo, ut dicitur, absque gravi noxa delituerint. Neque enim adduci se adeo sinunt, ut credant, quod Juvenis ipsa sponte ea quomodocunque deglutierit, aut deglutire ab alio coacta sit; cum utrumque illa penitus neget, imo aliunde impossibile illud prorsus, ex naturalibus caussis, esse censeatur. Ideo, cum illa in corpore generari nullo modo potuerint (ut supra innuimus) satius esse arbitrantur, quod dicamus, Diabolum ipsum, Juvene non advertente, ea omnia in ejus stomachum partesque caeteras dolose adegisse. Id ipsum ego quoque libenter concederem, nisi aliunde innumeris plane exemplis compertum haberemus, insanum quemque Hominem, quo usque rationis est expers, absurda quaeque peragere posse, quin imo in alios aeque ac in se ipsum graviter, ac plurifariam saevire, plus solito audacem esse, viribus valere, atque nefanda quaelibet & scelesta perpetrare, quae impossibilia fere videntur esse, cum rationi ipsi plurimum repugnent. Quid quod si dicamus vafros adeo quandoque observatos fuisse Homines, qui, quaestus solius caussa, ea peragere hujuscemodi

polli-

pollicebantur, ac revera praestabant, quae humanum propemodum superarent captum? uti Circulatores, Hystriones, aliique hujusce census Homines passim efficiunt. De hisce quoque meminit Schenchius (*a*) asserens, quod *Quidam vel volentes, vel mercede incitati, varia, veluti urceos vitreos, vitra confracta, clavos ferreos, mucronem, coria, testas, lapides, ligna, pisces aliquando aculeatos quoque, anguillam vivam, porros octoginta, tres thalleros, cordam cum cruce, gemmis & quadraginta unionibus instructissimam, deglutierunt, quae paullo post, sine vitae periculo per Anum egesserunt.* Nec defuerunt alii, qui nihil injucundum reputantes, ceu nullo sensu gustus praediti, omnia & quaecunque ipsis oblata erant, illico ingurgitabant: cujusmodi specialem historiam recenset Celeberrimus Anatomicus Civis noster Realdus Columbus, (*b*) quam, utpote casui nostro perquam faventem, iisdem referre verbis necessum est. *Sed quod majore admiratione me affecit, fuit inspectio Lazari vitri voracis, vulgo dicti, quem Patritii omnes Veneti, imo Veneti omnes, omnes Ferrarienses de facie noverant. Hic nullo prorsus gustu, dum viveret, praeditus erat; nullam in edendo voluptatem, nihil injucundum persentiebat. Insipida, amara,*

(a) *Schench. lib. 3. Observ. Medic.*

(b) *Real. Columb. lib. 15. de iis, quae raro in Anatome contingunt.*

dulcia, pinguia, ſalſa, acria non diſtinguebat. Vitrum, ſaxa, lapides, ligna, viva animalia, carbones, Piſces e vivario extractos adhuc ſalientes vorabat. Vorabat lutum, lineos laneoſque pannos, foenum, ſtipulam, &, ut brevi omnia complectar, quidquid Homines, quidquid Animantia vorant. Quidquid illi edendum, ſeu deglutiendum potius offerebatis, mercede propoſita, dictum & factum ingurgitabat. Teſtis eſt inter reliquos Martinus Aromatarius Patavii ad Angeli inſigne, cui ſacculum carbone refertum, & ſaccum inſuper devoravit, quo viſo, perſolvit, quod pollicitus fuerat, comminatus, ne ad pharmacopolium amplius accederet, veritus ne ſe cum taberna & vaſis eſitaret. Licet autem haec ut inſolita prorſus admiraretur Columbus, tantum nihilominus abfuit, quod eorum principium rationemve a Superis, aut a Daemone, in illo Corpore agente, repetendam inconſulto eſſe putaret; ut potius, Exta cadaveris diligenter inveſtigando, naturalem aſſequi ſe poſſe cauſſam exiſtimaverit: idque ſibi fauſto inde omine eveniſſe ſic teſtatur. *Quum igitur hoc naturae monſtrum mihi diſſecandum eſſet Patavii, coepi hujuſce rei diligenter, quoad ejus fieri potuit, cauſſam venari, quam me tandem, Deo duce, ex particulari illius ſtructura, aſſecutum eſſe confido. Nam quarta nervorum conjugatio, quae guſtus gratia in aliis Hominibus a natura producta eſt, in hoc Lazaro vitri vorace, neque ad palatum, neque ad linguam reptabat, ſed ad occipitium reflectebatur.* Appetitus etiam

canini

canini genuinam caussam a Pyloro relaxato non immerito repetit Ruyschius, (*a*) de Muliere quadam agens, quae *assidua aviditate cibos ingerere debuit, ac voluit*: cujus Pylorus ita relaxatus inventus est, *ut omnes junctim compositos digitos admitteret*. Si itaque in primo casu a mala nervorum distributione, in secundo a Pyloro relaxato supra recensita phaenomena deducere, cum Clarissimis hisce Viris, nemo uti puto, renuet: aeque facile concedendum erit, a vitiosis aliis earumdem partium, aliarumve, hisce muneribus inservientium, dispositionibus, iisque magis complicatis, mira tot alia appetitus laesi accidentia repetere, incongruum haudquaquam fore. Siquidem morbosis hujuscemodi affectibus pravam gastricorum quoque succorum diathesim conferre plurimum insuper posse, Clinici omnes docent: unde *Cittae, seu Picae, Bulimi, ac Malaciae* variae quaeque vicissitudines, expertis Medicis passim obviae, suboriuntur: quarum innumerae apud Clinicos observationes recensentur. Tunc quippe observamus, (*b*) *quod Picae vitio laborantes nonnulla avidissime appetant, quae alii, sano gustu & Ventriculo existentes, aspernari solent, imo ita abhorrere, ut ne tantillum, quamvis magno pretio pollicito, degustarent*. Utplurimum morbus

(a) *Ruysch. Observ.* 74.

(b) *Marcell. Donat. lib.* 2. *cap.* 1. *Histor. Medic.*

bus iste Virginibus, & Praegnantibus familiaris est; Pueris interdum, rarius autem Viris contingit; ac proinde variat in omnibus, pro varietate peccantium humorum, aut peculiaris affectorum Corporum constitutionis. De hoc morbo praecitatus Donatus agens, plurima recenset exempla, ab aliis quoque Auctoribus petita: cujusmodi, prae caeteris, sunt Puellae illius, quae, Lacertorum desiderio capta, illos avide expetebat & vorabat: alterius quinquagenariae feminae, (*a*) *quae tantum comedit Tartari, quod ejus quantitas esset incredibilis*: Viri, *qui calcis vivae desiderio jamdiu pressus, illam tandem pugni magnitudine voravit*. Huc etiam spectat specialis observatio Amati Lusitani, de Filia duodecim annos nata, quae *Citta* morbo vexata, (*b*) *indiscrete lapillos, terram, calculos, cretam, gossipium, lanam, & varia similia comedebat, & ita iisdem delectabatur, ut inter suendum ejus pulvinaris, super quo Mulieres suere solent, gossipium suavi appetitu comederet, tametsi a Matre & Adstantibus increpabatur; nec enim praedicta tantum comedebat, sed absurdissimos alios cibos*. Peculiares etiam a Schenchio observationes licet eruere: (*c*) ut illius Puellae, *quae fila ex vestibus, quibus erant consutae, extrahebat*

(a) *Donatus ibidem*.

(b) *Amat. Lusitan. Centur.* 3. *Curat.* 86.

(c) *Schench. lib.* 3. *Observ. Medic.*

trahebat ac comedebat: Alterius araneas venantis, ut eas devoraret, quo cibo oblectabatur: Aeditivi illius, *qui jam pluribus annis arenam avidissime appetebat, & devorabat, inde se magnam valetudinis commoditatem percipere asserens*: Monaci cujusdam, *qui cretam secum perpetuo gerebat, eam magna voluptate comedens*: Robusti illius Hominis ex Pago comitatus Hirsbergensis, qui *frusta collisarum ollarum*, quocunque pergeret, *secum ferre solebat, & dentibus non minori appetitu comminuere, ac si panem biscoctum, aut libum duriusculum manderet*: Mulieris illius, asserente Gasparo Vvolfio, quae *quotidie solita fuit comedere bonam partem arenae, tantoque appetitu & delectatione vescebatur, ut ea carere nunquam posset, ut etiam noctu vicinam lecto reponeret, ut praesto esset; arena erat non limosa, sed granulosa; pro vice tantum capiebat, quantum pugno comprehendere poterat*. Alia quoque plura adsunt exempla apud Mangetum, ut omittam Sennertum, aliosque Practicos omnes, qui de hujuscemodi pravi appetitus varietatibus edisserunt. Talis porro censũs est observatio Filiae Consulis Amstelodamensis, quae (a) *avide, & ad satietatem usque fruita est cespite sulphureo, & plumbi laminis, minutatim concisis, adinstar alimenti*. Puella alia *quotidie multum calcis atque luti de parietibus deglubere, & deglutire solebat*. Alia *videns picem avide appetebat, & panem*

(a) *Manget. Bibliothec. Medic. pract. Tom. 3. lib. 11.*

candidum in ea intinctum laute comedebat, ac si ferculum opiparum esset. Tandem in Scholio ex Schröckio subdit Mangetus ipse, quod depravatus appetitus iste, *quem Picam vel Malaciam vocant, in quam varia, insolita, absurda, & noxia feratur, abunde ex historiis innotuerit. Hinc pisces, & gammaros vivos, angues, lacertas, araneas, lanam, corium, pelles crudas, crines, stercora, tartarum, atramentum, frumentum crudum, lignum, carbones, picem, resinam, stramen, gossipium, stupam, fila, chartam, ellychnia, & emunctoriorum contenta, lapides, arenam, lutum, terram, cretam rubram, fictilia, calcem vivam, cespites sulphureos, glaciem, cerussam, plumbum &c. quasdam devorasse legimus.*

Verumtamen haud quidquam, scrupulosis quibusdam, ad supernaturalia satis pronis, ad rem nostram conferre posse videbuntur observationes istae, aliaeque similes (tametsi ad rem nostram conferant maxime) cum in hisce incongruarum earum rerum, utcunque assumptarum, appetitus praecessisse, concedatur: secus autem Juvenis nostra nihilum prorsus corpora illa appetierit, quae per vomitum pluribus vicibus eam eliminasse testantur: quin imo aliena ab ipsis omnino comperta semper fuerit, atque in praesens etiam abhorreat; uti pluries ipsa asserere minime dubitavit. Ideo aliunde melius hujusce phaenomeni, aliorumque symptomatum, quibus identidem ac diversimode labo-

laboravit; rationem expetendam esse statuunt: dicendo scilicet, quod ipsa sponte res illas unquam non ingurgitaverit, sed per vim ab extra in ejus Oesophagum atque Ventriculum adacta sint, Daemonis ope: quippe quod iste haec, & majora etiam in Hominum perniciem efficiendi potestatem habet: quare simul & Aegrotae mentem adeo perturbaverit, ut, cum talia ipsi contigerint, animadvertere illa neutiquam potuerit: ac proinde, ob eamdem caussam, mente capta etiam aliquoties evaserit, quod & plura se vidisse & audivisse ipsa quandoque putaverit, quae vere nec audierat, nec viderat unquam: aliaque demum operata pluries fuerit, quae aut rationi, aut prudentiae saltem, aut utrique refragari censebantur, ita quod eorum minime recordaretur, ac si in insomniis ipsi solum evenissent. Porro ad haec omnia praehabiti maleficii, ex esu Mali illius medici, eidem ab Amasio propinati, manifestas eruere fas esse notas arbitrantur: adeo ut oppositum evinci nullo modo queat, atque etiam supervacaneum videatur penitus, ne dicam impium, aliunde ad ea tutius quodpiam attendere ratiocinium. Ego vero, ne joco tractare alios, in re neutiquam jocosa, imo summi revera momenti, videar potius, quam philosophari: hujusce morbi vicissitudines dictas praesertim investi-

vestigandas mihi sedulo esse reor; ut meum subinde judicium proferam. Equidem, dum habitarum ab ea Juvene visionum, aliorumque, quae absque norma quomodocunque praestitit, aut passa est, principium a naturalibus dumtaxat caussis obtinere me posse censeo: non is ego sum, qui fabulas in rebus seriis venditare velim; ac si Juvenem nostram pro altero Polo habendam esse decernerem, qui, uti lepide narrat Erasmus, (*a*) admirantium Sociorum oculos attonitos in Coelum figi quaerens, illic *immanem Draconem, igneis armatum cornibus, cauda in circulum retorta*, se intueri asserebat, quem caeteroquin minime videbat; ut alia taceam, quae jocose subinde peregit, ut circa suppositum quoddam horribile spectrum astute illos ludificaret. Nullam enim, aut in hisce, aut in aliis malitiae notam infelici Aegrotae adscribendam merito fore plerique statuunt; etsi oppositum aliqui putent; quod tamen mihi haud satis constat. Cum autem de internis hisce mentis actibus nullum haberi certum signum valeat; ex ipsius asserto, teste Sacerdote ipsi assistente, constare satis credimus, ipsam ea omnia vidisse, aut, mavis, sibi visam esse intueri, iisque propemodum formis, ut ipsa retulit pluries, ac si ipsi obvia tunc fuissent; quapropter & incongrua tot alia

(a) *Desid. Erasm. in colloq. sub titulo Exorcism.*

alia peregit, eoque animo, ac ſi omnimode rationi conformia forent. Etenim aliud eſt, quod ea omnia revera viderit, ſanoque judicio ipſa contemplata fuerit; aliud, quod ſe vidiſſe ſolum tunc ſit opinata: uti & caetera ſe prudenter, & cum ratione praeſtare exiſtimabat, ac ſi recto ſe in ea ferri judicio crederet, quotieſcunque mente eſſet capta; quorum alioquin omnium, exinde ſui compos effecta, prorſus obliviſcebatur.

Anteaquam tamen haec, aliaque ad ea pertinentia, explicare, uti valeo, contendam, operae pretium eſſe puto, ut alia praeponantur, quibus communem in hoc vulgi opinionem, in propoſitum noſtrum, coerceam; tum circa poſſibilem Daemonis actionem in Humana Corpora; tum circa ſuppoſitum maleficium, quod, ex Malo illo medico, in Juvenem noſtram derivatum in primis fuiſſe, firmum ratumque plerique habent.

Quod ad primum attinet, iis libenter totoque animo acquieſco, qui, ſacris Oraculis innixi, certo certius autumant, non ſolum Daemones exiſtere, verum etiam iſtiuſmodi, & pejorum quoque malorum aerumnas in Hominibus, permittente, ut ajunt, Deo, excitare pro lubito poſſe, ſive per ſe & immediate, ſive praeviis Sceleſtorum Hominum praeſtigiis, incantationibus, ſeu mavis maleficiis.

C' eſt

C'est une verité de Foy (ait Clarissimus P. Le Brun) (a) *que Dieu à lassé du pouvoir aux Démons, & qu'il leur permet en plusieurs rencontres de le mettre en exécution. Les possessions frequentes qu'on a vues dans les premiers siécles de l'Eglise, en sont témoignage autentique*. Addam insuper cum eodem Auctore id, quod cum Gersone statuit merito. *Certainement c'est une impiété & un erreur directement contraire aux Saintes Lettres, que de nier que les Démons sojent Aucteurs de plusieurs effets surprenans, & ceux qui regardent tout ce qu'on en dit comme une fable, & qui se moquent des Théologiens, des qu'ils attribuent quelques effets aux Démons, méritojent une sévére correction.... Plût à Dieu qu'il ne se trouvat plus de personnes de ce caractére! Mais on en verra toujours qui vous diront de sang froid, qu'ils ne se peuvent croire ni prodiges, ni miracles, parcequ'ils n'ont jamais rien vu d'extraordinaire. Ne disputons point avec de telles gens. Quand on veut être incrédule, on l'est même parmi les prodiges & les miracles*. Neque solum Daemonis ejuscemodi vires, ex Sacris Historiis multoties confirmatae sunt, quibus oppositum quidquam asserere scelestum arbitror; verum etiam id ex veterum plerorumque Philosophorum ac Medicorum doctrinis aperte evincitnr; quamquam ipsis Sacrae Religionis nostrae Oracula nullam penitus attulissent

(a) *P. Le Brun lib.* 2 *chap.* 1. *du discernem. de la vérité.*

ſent lucem. Hippocrates ipſe prae caeteris, animadvertente Liceto, (*a*) dum ſeptem divinorum genera in morbis inveſtiganda eſſe Medicis indicat, de Maleficio Cacodaemonis ſpeciatim agit. Idcirco Ethnici quoque, praeter Coeleſtes Deos, quibus parentare conſueverant, ut ab illis neceſſaria obtinerent bona, malis ultro Daemonibus hoſtias offerebant, juxta tritum adagium illud: *Immolandum Diis inferis, ne noceant*; quos proinde Genios malos, Everſores, averruncatores, pernicioſos, fraudolentos, ac uno verbo Hominibus infenſiſſimos appellabant: de quibus omnibus plura vide apud Gyraldum. Idcirco Hippocrates (uti ibidem adnotat Licetus) *jubet in morbis, in quibus aliquid eſſe divinum exiſtimat, aut ſuſpicatur, ab Aegrotante ſupplicationes fieri, primum quidem Diis Coeleſtibus, Jovi, Minervae, Mercurio, Apollini &c. & aliis Diis inferis everſoribus*. Id ipſum vero Numini praeſtandum potiore jure eſſe, Catholici Medici ſuadent, imo pro virili hortantur; quotieſcunque iſtiuſmodi Daemoniaci occurrunt morbi, qui & Medicas doctrinas, atque Medicamentorum quorumvis vires prorſus eludunt. Haec autem dicta appoſite velim, ut illorum potiſſimum audaciam cohibeam, qui ſaniores quoſcunque Medicos (quia cauti magis, uti ſummopere intereſt, videntur eſſe, ad

(a) *Fortun. Licet. de Tertio-quaeſit. per Epiſt. c.* 15.

ad divinum hoc principium, juxta Hippocratis mentem, in morbis concedendum) veluti Atheos, temerarios, contumacesque nimis, ceu sacrae Religionis nostrae inconcussis dogmatibus adversantes, malesano judicio reputandos esse, firmiter statuunt, atque publice id effari neutiquam erubescunt. Verumtamen eos ipsos potius admonendos hic esse reor, ut caveant sedulo, ne falsis commentis suis, quae pro veris passim in hisce rebus venditare satagunt, ea, quae verissima alioquin sunt, in dubium revocandi haud levem Haereticis ansam praebeant. *Car en accréditant (a) des récits, & des histoires dont on vient à reconoitre ensuite la fausseté, on donne lieu à certaines personnes de douter de tout qu'ils entendent dire d'extraordinaire, & de nier les faits les plus constans, parcequ'on leur a donné pour certains & pour incontestables des faits douteux & incertains.* Caute ideo & perquam caute se gerere Catholicus quisque debet, ne ullum unquam super hisce, absque congrua seriaque meditatione, judicium proferat, cujus subinde turpiter poeniteat. Quandoque enim, ne dicam saepissime, evenit, ut verum illud comperiatur, quod habetur apud Anonymum quemdam, (b) qui ad rem nostram haec habet. *Quand un Homme est atteint*

(a) *P. Le Brun lib. 2. c. 7. du Discernem. de la vérité.*
(b) *Lettres Juives Tom. 1. lettr. 32.*

atteint de la Folie Démoniaque , & frappè d' une erreur aussi pernicieuse , les Prétres guérissent un mensogne par un autre. La même prévention , qui cause l' extravagance des misérables qui croiént être possedez, leur persuade , que le Remede qu' on leur donne est infaillible: leur mal cesse , par la calme , qui revient dans leur imagination , & qui succede à l' egurement dans lequel la crainte l' avoit plongée. Ainsi , ils sont toujours le jovët de leur préjugés : leur Repos & leur Tranquilitè en sont une suite necessaire. Porro in hisce, uti & in aliis, maximum praecipue apud Sapientes omnes promeritus est commendationem Summus Pontifex noster Benedictus XIV. in eruditissimis suis libris (*a*), ubi, cum ejuscemodi fallacias aperte indicasset, ex Vallesio statuit, *Verisimile esse, plurimos eorum, qui Daemonis opinione ad Exorcistas deferuntur, Daemonem non habere, sed morbis aliquibus teneri, & prae inopia consilii, cum tentatae sint aliae curationes antea, nec sufficiant, deferri ad illos.* Aedepol! optimum hoc, ac valde obvium ignorantiae refugium est, quo ignari etiam cujusvis Medici famam suffulciri optime posse, nemo non videt. Circa haec autem decipi adeo, nescio quo fato, Mundus amat, ut & in utramque partem inconsulto rapi plurimi observentur: cum alii nempe facile nimis qui-

(a) *Lambertin. de Serv. Dei Beatif. lib.* 4. *part.* 1. *c.* 29. *n.* 5.

quibuslibet hujuscemodi historiis fidem praestent: alii nihilum prorsus; ac propterea utrosque hinc graviter errare, in proclivi est, sin mediocritas attendatur. Hoc ipsum sentit Doctissimus P. Le Brun (a), cum sic merito effatur. *On peut diviser la plupart des Hommes en deux classes. Les uns sont portez à croire sans preuve tout ce qu' on leur dit d' extraordinaire; les autres s' obstinent à le rejetter malgré tous les témoignages qu' on leur apporte. Une crédulité puérile & une opiniâtreté superbe: Voilà les deux sources des erreurs des Hommes, par rapport à l' existance des effets surprenans, & voilà aussi les deux écueils, que nous devons éviter, pour parvenir au discernement que nous cherchons*. Ad haec autem nullum melius inveniri praesidium valet, ut tutius inde judicium repetatur; quam si Naturam ipsam, ejusdemque potentiam & actiones examussim intelligamus; indeque pateat, quantum & in statu sano, & in statu morboso (cum de Hominis vicissitudinibus agendum est) Animalis ejusdem Oeconomia possit, atque quam multiplici ratione Natura ipsa quandoque ludere consuescat. Aliunde enim veritatem assequi nemini unquam concedetur; innumerisque secus erroribus semper supererit locus. Quare eruditissimi Gaspari

a Rejes

(a) *P. Le Brun Tom.* 1. *Hist. Crit. de Pratiq. Superst. c.* 3.

a Rejes (*a*) dictum hic fas erit referre. *Ludit certe non raro in Homine Natura, & vix credibilia in ipso ostentat. Sed arrepta inde occasione fabularum inventores nos mendaciis illudunt, & cum omnia possibilia esse volunt, ut credamus, de caeteris faciunt ut dubitemus. Nil quippe tam arduum & impossibile commenta est antiquitas, vel ipsis Cacodaemonum ludibriis decepta, quod adhuc hodierni isti Naturae indagatores, ut nos in stuporem rapiant, suadere non conentur.*

Neque vero solum, uti innuimus, Daemonem Corpora humana indiscriminatim obsidere, atque in iisdem agere varia ratione posse, credendum omni jure est, sed etiam (si plurimis Auctoribus fides adhibenda sit) feminas praesertim huic infortunio obnoxias esse. Ita prae caeteris sentire videtur Caspar Peucerus (*b*), dum, agens de Pseudo-Prophetis Daemoniacis, feminas maxime ad hoc seligere Diabolum, statuit, ideoque sic ait. *Suos sibi, Dei exemplo, delegit Prophetas, & potissimum ex Muliebri genere, quod sexus iste imbecillior est natura, simpliciorque, & minus vel cavere insidias, vel intelligere astuta consilia, vel reniti impulsui, vel commissa celare potest, quodque ad promovendos & persuadendos alios accomodatiora, pluraque adjumenta habent.* Verum cum de Vir-

D ginum

(a) *Gasp. a Rejes Elys. Jucund. quaest. Camp. quaest.* 36. *n.* 44.
(b) *Caspar Peucerus Comment. de praecip. Divinat. gener.*

ginum morbis, ab hysterico principio quomodocunque derivatis, agitur, etsi complicati maxime, mirisque symptomatibus stipati sint; difficile admodum de Maleficio cogitandi prudentioribus Medicis locus superest: Sicuti & perquam raro earumdem ab hoc morbo liberationes inter miracula recenseri posse, aperte docet praecitatus Summus Pontifex noster (*a*); unde, quoties, in hujuscemodi circumstantiis, miraculosam sanationem probare quispiam, *licet infelici ausu*, contenderet; totus in eo esset, ut congruis rationibus ostenderet, eas morborum vicissitudines ab Hysterismo neutiquam fore excitatas. Quamobrem Hippocrates etiam, licet, uti supra innuimus, divinum quidpiam illud in morbis latitare saepe posse ostenderit: in feminis tamen cautius de hoc judicandum esse, commonuit; sicuti speciatim animadvertit Licetus, haec in propositum nostrum proferens. *Alterum vero testimonium Hippocratis est, (b) quo peragens alibi de morbis virginum Mulierum, quas ostendit esse a menstrui sanguinis retenti malo motu, proindeque a caussa physica, reprehendit Ethnicos sacrificulos, deceptores feminarum, dum eas ab insania matricali, terroribusque uterinis convalescentes, jubent pretiosissima donaria Dianae consecrare.* Subinde ex Hippocrate

(a) *Lambertin. de Serv. Dei Beatif. lib.* 4. *Part.* 1. *c.* 13. *n.* 14.
(b) *Fortun. Licet. de Tertio-quaesit. per Epist. c.* 15.

crate ipso haec ultro subdit. *At Virgines, quibus prope nuptiarum tempus instat, ut Viro conjungantur, illud sub mensium descensum magis experiuntur; cum antea his malis non admodum conflictarentur..... Quae cum ita se habeant, ob acutam quidem inflammationem insanit, ob putredinem clamat, ob caliginem terretur & timet, ob oppressionem vero, quae circa Cor est, suffocationem sibi parant, ob sanguinis autem vitium animus anxietudine & impotentia conflictatur, & malum contrahit: quin etiam alium horrendum in modum appellat, & in puteos desilire ac praecipitare, seseque strangulare jubent, velut haec praestantiora sint, omnemque utilitatem excedant. Interdum vero citra spectra voluptas quaedam mortis, tanquam boni cujusdam, expetendae incessit &c.* Quae sane omnia mirum in modum ad rem nostram conferre, patet. Hoc itaque praehabito Hippocratis oraculo, neutiquam inficiabor (cum aliunde, ex relatis, enarrati hujusce morbi principium repetere minime liceat) quod vere Amasius potissima tunc & prima tot aerumnarum caussa fuerit: non ideo tamen, quod Malum illud medicum, pro maleficio devorandum, infelici huic Juveni obtulerit; sed quod ipsi maximos furentis, ut ita dicam, amoris tumultus excitaverit, qui vicissim in dies magis magisque invalescentes, eo vehementiores utrinque fierent, eamque praecipue supra modum exagitarent. Revera enim eo inter ipsos

devenerat mutui amoris incendium, ut sponsalia quamproxime ineunda forent: quibus inopinato obstitit Amasii subsecuta paullo postea mors, quam aegre adeo tulit affecta Juvenis, quod haud amplius bene se habere posthac visa sit; uti testatur Reverendus Parochus ille, sub cujus Paroecia tunc ipsa degebat. Haud adeo itaque facile sibi quispiam persuaserit, sin Helleboro vere indigeat, quod Amasius dilectae Juveni, cujus amore flagrabat maxime, Malum illud medicum, ceu pro Maleficio, propinaverit, ac si illam ipsam tot malis, & diutissime vexatam iri contenderet, quam sibi sponsam nuper elegerat. Caeteroquin, quod a frustratis inopinato nuptiis inter eos, quos vehemens amor vicissim exusserat, complicatae ac multifariam mirae aegritudines, cum laesione praesertim phantasiae, progenitae sint, atque, inordinate procedendo, diuturno perduraverint tempore; plurimae apud Medicos Historiae, huic nostrae parum absimiles, extant, quas eruditis Medicis notas satis esse puto.

Amantem si quis mente credit praeditum,
Ubi ille rerum inveniet, quaeso, amentiam?

Jure sic instat Menander, adnotante Stobaeo (*a*). Porro, hisce praegressis, Juvenis nostra animo potissimum pluribusque modis, inde vexari saepissime visa

(a) *Jo: Stobaei Florileg. Tit.* 44.

visa est; mox in se ipsam, aliosve, ut haud raro evenit, immaniter & iracunda, & furiosa evadens; praeter alia quaeque, in historia enarrata, quae mox explicabimus.

Si itaque, ob perturbatam summopere phantasiam, mente adeo submoveri hujuscemodi Mulieres haud raro comperiuntur, ut ipsis divinatoriam usque facultatem admirabilem, cum Platone, concedere Peucerus (a) non recuset, ex *amatorio* scilicet, ut ipse ait, *furore*: parem sane ob caussam, Juvenem hanc insanam adeo dinceps evasisse, nos quoque asserere recte posse, autumamus; ita quod incongruas res illas omnes manu propria sibi ori admoverit, ac subinde ingurgitaverit, licet eas nihil antea prorsus appetiisset. Eapropter illud praesertim adnotatu dignum mihi visum est, quod illi evenit in Ecclesia Divi Abundii, tunc nempe, cum, rationis lumine orbata, ejusque postmodum compos evadens, saxum illud statim abjecit, quod, admota ori manu, se se jam proxime ingurgitaturam, ex se intellexerat. Utque paucis dicam, ipsam speciali melancholia ex Utero frequenter ac multis modis laborasse, atque identidem detineri adhuc, certo certius asserere, nullus dubito, quod inde maniaca postea evaserit. Simili fere morbo, ex di-

 vino

(a) *Caspar Peucerus Comment. de praecip. divin. gener.*

vino decreto, prehensum fuisse Regem Nabuchodonosor, interpretatur Theodoretus; quando (*a*) *ab Hominibus expulsus est, & foenum, inquit, ut Bos comedit*. Etenim, ibidem subdit Commentator, *proprium est desipientium non solum dicere ac facere ea, quae ratione & ordine careant, sed omnia etiam, in quaecunque inciderint, comedere*. Licet autem doctissimus Interpres illud ipsum & Daemoniacis evenire posse ibidem concedat; naturalem tamen potius adducere caussam satius duxit; perinde ac si ab hac saepius, quam ab illa effectus hosce pendere sentiret; ideoque abs re ipsi visum est incassum a Superis tunc rationem mutuari. Praestantissimi hujusce Auctoris sententiae arridet etiam celeberrimus Calmet, (*b*) speciali ad id conscripta dissertatione, ubi haec profert. *Recepta communi suffragio, & maxime probata sententia docet, Nabuchodonosorem, Dei vindicis manu percussum, in phrenesim incidisse, in eam nempe morbi speciem, quam Lycanthropiam appellant. . . . Ille quippe Rex, Bovem se esse persuasus, coepit, curvato dorso, manibus pedibusque reptare, herbas carpere, veluti cornu petere, in agro vagari, coetus Hominum fugere, comam unguesque ferino more negligere*. Quae omnia *sine fascinatione, sine inducta metamorphosi, sive metem-*

(a) *Theodoret. in Danielem cap.* 4. *n.* 30.
(b) *Comment. in Sacr. Scrip. Tom.* 6.

tempsyckosi, sola vi morbi exponenda suscepit.

Verumtamen haud quidquam obest, quod, etiamsi vere maniaca eo modo evasisset Juvenis nostra, sui tamen utplurimum compos omnino redderetur; ideoque illa omnia incongrua se paullo antea peregisse, aegre postea ferret, quae insaniendo se quomodocunque perpetrasse, non tantum ab aliis audiret, verum etiam ex se ipsa deinceps cognosceret. Enimvero ejuscemodi aegritudines, quomodocunque ortae sint, atque procedant, non nisi in vera totali dementia aeque semper vigent; in melancholia vero, aut mania ad tempus dumtaxat saeviunt; varia quidem ratione & norma, pro varietate morbosae dominantis caussae, internae externaeve, ac praecipue pro varietate constitutionis, in hisce Aegrotis attendendae, quibus tale contigerit infortunium. Praeterea incongruarum idearum varietas, quae in Maniacorum mente animadvertitur, a praegressis etiam in sanitatis statu intensioribus, iteratisque maxime specialibus cogitationibus exoritur; unde potissimum fit, quod maniaca haec affectio in omnibus variare deprehendatur, diversaque proinde symptomata praeseferat. Idcirco Fernelius (*a*) distinguit merito, quod Melancholicorum infinitae sunt species: *qualis nimirum olim fuerit cujusque*

(a) *Fernelius de morb. Cereb. Pathol. lib.* 5. *cap.* 2.

que intenta cogitatio, aut qualis vitae conditio, talis sese repraesentat melancholica deliratio. Nam [quod Aristoteles litteris prodidit] ut vinum potentium naturae & moribus, ita sane melancholia laborantium constitutioni sese accomodat. Variat insuper morbosi hujusce affectus ratio pro varietate Regionum, & Anni temporum. Siquidem (*a*) *Auctores sunt, qui affirmant, Gentes aliquas, certis temporum periodis, praesagis furoribus, ceu morbis Epidemicis, corripi solitas esse. Et Mulieribus Peleponesiis, Chiis, Boeottis, Maniacos affectus cum divinatrice praesentione familiares fuisse, aliqui scribunt, tanquam morbos populares. Nota est Historia de furore percitis Filiabus Regis Argivorum.* A tumultuante praecipue speciali humore, eoque diversimode commoto, & dominante, Sennertus (*b*) ostendit, quî fiat, ut Mulieres illae, quae melancholicae sunt, hujuscemodi phaenomenis plurifariam afficiantur, neque iis semper aeque laborent. Namque *symptomata haec non sunt continua, sed tamdiu durant, quamdiu vapor ille* (hunc supponit ab Utero esse derivatum) *qui proxima est caussa, adest: quo discusso, symptomata remittunt, & evanescunt, donec novi ad Caput eleventur: quod ex eo patet, quod, dum vapor ille quiescit, satis hilares sunt hujuscemodi feminae, nec ulla melancholiae signa exhibent: mox,* com-

(a) *Caspar Peucerus loco supracitato.*
(b) *Sennertus Pract. lib. 1. part. 2. cap. 13.*

commoto & agitato humore, & vaporibus ad Cor elevatis, ſubito moerore corripiuntur. Quamcunque itaque ex hiſce, aut ex aliis ejuſmodi cauſſis, ſimul in unum conſpiraſſe, ad rem noſtram, & quomodocunque egiſſe, pro ſua ſententia, imaginari ſibi quiſpiam velit; hinc facile intelliget hujuſce morbi alternationes quaslibet.

Neque praeterea crediderim, ab hyſterico fomite aegritudinis hujuſce, atque ſymptomatum quorumlibet, inde enatorum, originem, eatenus deducere aliquem nolle, quatenus Juvenis iſta menſtruo ſemper beneficio, & aliquando, pluſquam par erat, liberaliter frui conſueverit. Quamquam enim ego quoque, experientia ipſa teſte, ſimulque ex Hippocratis libris didicerim, Junioribus ſaepiſſime Feminis aerumnas haſce tunc evenire, quum menſtrua ſuppreſſa ſunt, aut ſatis, uti fas ſit, neutiquam fluunt: Nihilominus haud raro obſervavi, quod etiam, non feriantibus menſtruis, talia & pejora contingant, in ſalacioribus praecipue Puellis. In hiſce potiſſimum Lympha illa, quae hac ratione aphrodiſia vocitatur, energemate nimis quomodocunque pollet, nerveaſque Uteri, aut circa Uterum poſitas, partes plus aequo vellicat, irritat, titillatve, ſive mordet, atque proinde modo in ſpaſmodicas contractiones vehementer ac plurifariam cogit,

cogit, modo & in atoniam, ob ſubſequentem reſolutionem; cum utrinque Hyſtericarum affectionum viciſſitudines oboriri poſſe non immerito moneat doctiſſimus Brinius. (*a*) Hinc nerveae quaeque propagines aliae pari proportione patiuntur, aſt illae magis, quae cum Utero inſignius commercium habent, ſive diſpoſitae magis ſunt, ut a tumultuoſo & effraeni liquore illo ad oſcillandum improprie ſolicitentur; aut ex oppoſito, conſueto deperdito tono, ſubinde relaxentur, aut utroque modo alternatim afficiantur. Exinde ultro fit, quod Hyſterica paſſio (tametſi in hiſce Feminis a Nervorum perverſa utcunque ſymmetria ſemper producatur) quo ad ſymptomatum tamen comitatum, vehementiam, complicationem, atque vices, varia ſemper eſſe comperiatur: cum idem non ſit ſemper luxuriantis liquoris illius imperium, nec eadem agendi ratio, varietque demum univerſa Corporis aut particularis conſtitutio, ſeu mavis diſpoſitio, atque peculiares praeiverint externae cauſſae, diverſumve victus regimen, aut animi pathemata varia: quae omnia tam ſeorſim, quam ſimul ſumpta, ad hoc maxime & quomodolibet conferunt. Quid autem, quaeſo, obſtat, quod ſpeciali poſita Membranarum Cerebri (unde animalium

qua-

(*a*) *Brinius de Spiritibus Animal. n.* 132.

quarumvis actionum instrumentalem, ut dicimus, caussam verisimilius petendam esse, cum aliquibus asserere satius ducimus) structura, in affecta Juvene nostra, morbosas omnes, quas saepe atque specialiter passa est, mentis affectiones, non continuas, sed varias explicare non possimus, cum eam Hystericam fuisse ex historia deducamus, idque seclusa omni Maleficii suspicione? Non immerito itaque doctissimus Hecquetus, (*a*) horum morborum caussas generales recensens, eas distinguit, quae a rubra sanguinis parte quam proxime, ac potissimum derivantur, ab aliis, quae in lymphaticis humoribus latitant; quippe quod in primo casu menstrua excretio suppressa omnino, aut magna saltem ex parte in Junioribus Feminis fuerit: in secundo vero secus. *Car elles consistent dans le soulagement du genre nerveux qui est pénetré, non plus par une lymphe aërienne, la quelle comme un doux zephire, s'insinuë insensiblement dans les fibres nerveuses; mais par un suc lymphatique dégeneré, acre, salin, explosif, qui tient tout le genre nerveux en tension, en spasme, & en irritation.* Cum vero, ut in casu nostro, ob aphrodisii illius succi vitiatam diathesim, in allatis circumstantiis, lympham subinde eo modo infectam fuisse, constet;

(a) *Le Naturalis des convulsions seconde part. pag.* 100. 101. *&c.*

ſtet; eo potior emergit ratio non ſolum convulſionum illarum, quibus initio Juvenis noſtra obnoxia fuit, verum etiam perverſae ſubinde phantaſiae, propter quod Maniaca facta eſt. Optime ſic paucis id appoſite explicat celebratiſſimus hic Auctor. (*a*) *Une autre ſorte de Vapeurs eſt remarquées par les Auteurs: Sçavoir, celles, qui ſont causées par quelques paſſions honteuſes, & celles la arrivent lorſque la partie blanche du ſang trop abondamment ſpermatisée, ſe met en rut, parce qu' elle prend plus d' elaſticité juſqu' à l' exploſion, & par là, comme par un éguillon, elle ſouleve le genre nerveux, & remue en conſequence dans l' imagination des idées & des mouvemens obſcénes, répondants, & conformes à la nature des parties d' où part cette humeur, & qui en ſont éguillonées: & ce ſont ces vapeurs qui font les affections èrotiques, comme les appellent les Auteurs, Affectus eroticus, Melancholia ab Utero amoroſa.* Dum hic autem Uterum nomino, ceu primam, ſeu, uti ajunt, occaſionalem praecipuam iſtorum effectuum cauſſam; id ſano modo intelligi velim: non perinde ac ſi aliae adjacentes Utero partes, vel cum ipſo utcunque commercium habentes, iis anſam praebere neutiquam valeant. Equidem, praeter ea, quae de hoc morbo, congruis ſolidioribus conjecturis innixa, apud Saniores Auctores extant, plurimi faciendam eſſe

(a) *Le Natural. des Convulſions prem. part. pag.* 167. 168.

esse puto observationem specialem, a Clar. Andrea Fromond nuperrime editam. (*a*) Iste enim, posteaquam in Pisana Academia, atque in Florentino Archinosocomio, sub Praestantissimis Etruscis Professoribus Medicis atque Philosophis, Theoriae & Praxeos Medicae optimis fundamentis, acri, quo pollet, ingenio, seduloque studio potitus esset; in Nosocomio majore Cremonensi Praxeos curriculum mecum plusquam per triennium adimplevit, indeque mihi ibidem Medicus suffectus est (uti & aliis Clar. Discipulis meis antehac evenerat), usque dum Medici Primarii in Cremensi Nosocomio munus nuper assecutus est. Tunc ideo cum Cremonae meas gnaviter adimplebat vices, exta simul Cadaverum, pro re nata, in abstrusioribus Morbis saepe perlustrando, convulsionariae cujusdam feminae Cadaver dissecans, eam non imperforatam solum, sed & Utero carentem prorsus invenit; indeque jure meritoque statuit; non ab Utero simpliciter, sed etiam aliunde utplurimum Hystericarum affectionum originem esse repetendam: uti & ipse paucis ibidem Sapienterque explicavit; unde in Animadversione tertia sic concludit. *Hinc, aut ego fallor, colligitur, non unam, eandemque esse Affectionis Hystericae scaturiginem, nec unum eundemque modum; quum, praeter labem liqui-* dis

(a) *Imperforat. Mulieris Utero prorsus carentis Observat.*

Mulier utero carens.

dis perſaepe inhaerentem, Anatomici modo in Utero vitium detegant, modo in Gangliis, quemadmodum obſervavit Lanciſius, modo in Tubis, ſaepiſſime vero in Ovariis, quorum ſatis frequentes, variae admodum, atque enormes laeſiones occurrunt. Caeteroquin ut plerorumque, quas in Juvene noſtra evenerunt, ſymptomatum fontem aſſequamur, Uteri ſimul, atque adjacentium ipſi aliarum partium habendam eſſe rationem exiſtimavi; maxime quia, fluentibus menſibus, quo ad omnia melius ſe habebat, pejus vero iiſdem vix vix ceſſantibus: ut alia ſileam, quae aphrodiſii vehementiores motus, exinde profecti, in hiſce caſibus praeſtant, dum Oeconomiam animalem totam ſuſque deque vertunt, atque ratiocinium ipſum pluribus modis obumbrant, pervertunt, aut tollunt: uti mox dicemus. Eapropter ob enormem hanc potentiam, quam undequaque in Feminis iſtis exercere Uterus deprehenditur, haud immerito *Platoni animal concupiſcentiae princeps dicitur* (*a*), animadvertente Schurigio, *forſitan quod libidinem ſuam explendo animal generet. Animal autem dixiſſe videtur ad mentem Pythagorae, qui Uterum animal per ſe ipſum diſtinctum, ſuique plane juris nominaret. Hos ad verbum uſque ſecutus Aretaeus itidem definit Viſcus prope animatum, & veluti animal quoddam in animali: ſuo quippe motu agit, nec imperio regitur mentis.*

Hac

(a) *Schurig. Muliebr. Sec.* I. *cap.* I. *n.* 19.

Hac ratione ſuo imperio, ut ita dicam, agens Uterus, media aphrodiſia actuoſa lympha, nec juſſui mentis ſatis obtemperans, phantaſiam plurimis miriſque modis perturbabat, atque exagitabat, Meninges praeſertim afficiens, atque univerſum ſimul Corpus in nerveis quibuſcunque propaginibus extorquendo atque divexando; ita quod illinc mentis ratiocinium obrueretur pluriſariam, aliaeque partes, modo junctim, modo ſeorſim afficerentur. Quare ea omnia, quae ſubinde oriebantur, ſymptomata, licet inter ſe diſcrepantia maxime, ab eodem nihilominus principio emanabant: adeo ut illorum differentia laborantis identidem potius partis cujuſvis utcunque varietati, caeteris paribus, quam diverſae morboſae cauſſae, adſcribenda rationabiliter eſſet. Hoc enim cum Hippocratis oraculo optime conſentit, (*a*) ubi ſic docet. *Morborum autem omnium unus & idem modus eſt. Locus vero ipſe eorum differentiam facit. Quare videntur morbi quidem inter ſe nihil ſimile habere, propter diverſitatem ſcilicet locorum, cum ſit tamen una morborum omnium & ſpecies, & cauſſa quoque eadem.* Pro ut ideo hi potius, quam illi nervorum rami, ad peculiares partes profecti, aut varii Meningum lacertuli quomodocunque affecti erant; modo tumultuarii huc illucque excitari poterant aeſtus; modo

(a) *Hippocr. lib. de Flatib.*

modo & consueti voluntarii feriabantur motus, eaque immota jacebat, licet ratiocinii superiora organa suis muneribus fungerentur; modo hae secus magis, quam illae actiones pervertebantur; modo utraeque simul vitium subibant: unde vicissitudines hujusce morbi varias & mentis, & corporis, tam simplices, quam quomodolibet compositas, Rationalis quisque Medicus, utrinque erui rite posse, neutiquam inficiabitur. Si enim de Corporis affectibus, quibus illa pluries laboravit, sermo sit; facile est intellectu, quomodo aphrodisia illa lympha, ex mora successive magis magisque acris effecta, quandoque circa Urethrae anfractus residens, inanes ipsi ad mingendum stimulos excitaret; indeque, irritatis urinarii tubi intimis tunicis, urina etiam cum ardore non raro excerneretur. Contrahebantur insuper aliquando etiam nervei caudices, ad superiores alias partes protracti; ideoque Juvenis haec modo strangulationis molestiam patiebatur; modo, resolutis laryngis fibrillis, laxatoque ejus tubo, ipsius hiatus incongruus fiebat excipiendo recte, concutiendoque Aeri: quare voces non juxta consuetum edebat, aphona proinde effecta. Nervei quoque Mesenterii plexus, ad Intestina spectantes, inordinatas aeque subibant inde contractiones, & resolutiones; unde & Alvus stiptica

tica, & nimis soluta alternatim reddebatur. Contracto quippe nimis intestinali tubo, atque coarctato, peristalticus cohibetur motus, aut retardatur admodum; tunc cum simul Aer, in Intestinis contentus, ac summopere pressus, huc illucque per eorumdem cavum expatiari tumultuarie coactus, & undequaque impetum faciens, murmura, & rugitus, & flatus, seu supra, seu infra erumpentes, ut in casu nostro, suscitare facile potest. Ex intestinalium vero nervorum resolutione, tunc cum Intestinorum tubus relaxatus erat, uberiusque per Peyerianas glandulas hostilis aphrodisius humor ille effluebat, absque alia manifesta caussa, Alvus solvebatur. Musculi quoque Abdominis par identidem vitium interdum subibant, eorumdem laxatis modo, modo contractis inordinate fibris, uti & Peritonaei etiam: quapropter universum Abdomen aut in enormem assurgebat tumorem, diu etiam perdurantem; aut derepente compressum reddebatur: idem & de aliis phaenomenis dicendo.

Dum autem haec, aliaque ejusdem census Phaenomena ab Hysterico speciali hoc principio deducimus, nempe ab explosiva aphrodisii illius liquoris vi, diversa ratione, in partibus quibusvis nerveis operante; hujusce fortassis ideam facile erit, quoquo saltem modo, concipere, si analogia desumatur ab

gitando & operando, a ratione aberrare consuevit; anteaquam ex dictis genuinum earumdem principium & modum investigare contendam; aliqua, pro modulo meo, praemittenda esse reor, circa generalem Animi actionum ideam, atque essentiam, unde & speciales ad rem nostram rationes eruere in proclivi erit. Praenotandum itaque in primis est, morbosas hasce mentis affectiones, quaecunque illae sint, aut quomodocunque contingant (quas & connaturales, ut ita dicam, alicui quandoque evadere credimus, cum demens penitus ille sit ab ortu ipso) Animi ipsius vitio adscribi nullo modo posse. Siquidem non tantum ex sacris oraculis, verum etiam ex Cicerone habemus (*a*), quod *humanus Animus, decerptus ex mente divina, cum alio nullo, nisi cum ipso Deo, si hoc fas est dictu, comparari potest. Hic igitur, si est excultus, & si ejus acies ita curata est, ut ne caecetur erroribus, fit perfecta mens, idest absoluta ratio: quae est idem quod virtus*. Idque de quorumcunque Hominum Animis aeque verum absolute esse, nemo inficias unquam iverit: ad differentiam nempe Belluarum, quibus natura (*b*) dumtaxat *sensum & motum dedit, & cum quodam appetitu accessum ad res salutares, a pestiferis recessum*. Verum & ista Homi-

nis

(a) *Cicero lib.* 5. *Tuscul. quaest.*

(b) *Cicero lib.* 2. *de Natur. Deor.*

nis propria ſunt. Quare (*a*) *eſt animus in partes diſtributus duas: quarum altera rationis eſt particeps, altera expers. Cum igitur praecipitur, ut nobiſmet ipſis imperemus, hoc praecipitur, ut ratio coerceat temeritatem. Eſt enim in animis omnium fere natura molle quiddam, demiſſum, enervatum quodamodo & languidum. Si nihil eſſet aliud: nihil eſſet Homine deformius. Sed praeſto eſt Domina omnium & Regina ratio. Haec, ut imperet illi parti animi, quae obedire debet, id videndum eſt Viro. Quonam modo? inquies. Velut ſervo Dominus, velut Imperator militi, velut Parens filio.* Attamen, ut ratio eo modo imperet, ſive mavis ut *animi acies ita curata ſit, ut ne caecetur erroribus*, potiſſimum praeter caetera, *magni refert* (*b*) *quali in corpore animi locati ſint. Multa enim e corpore exiſtunt, quae acuant mentem: multa, quae obtundant.* Ideo alibi Cicero docuit, quod quidem (*c*) *Corpus animi gubernaculo, animus autem miniſterio Corporis indiget. At neque animus aeger bene gubernabit, neque affectum Corpus animi recte parebit imperio*; quod utrumque circa rem noſtram verum comperiri, obſervatio ſimul atque ratio ſuadent. Neminem quippe ex ſanioribus Philoſophis latere, conſtat, quod, ſine organa illa Corporis, quae propria ſpeciatim Ani-

 mae

(a) *Cicero Tuſcul. Quaeſt. lib.* 2.
(b) *Idem Tuſcul. quaeſt. lib.* 1.
(c) *Idem Conſolat.*

mae instrumenta sunt, ad animales obeundas actiones, rite constituta atque disposita fuerint; reliquum est, quod ipsa suis muneribus male fungatur, aut ad ea quomodolibet impotens evadat. Ad haec insuper humores quoque, praeter solida, vel plurimum conferunt: ita quod omni jure Hippocrates sentiat (*a*), *inter omnia, quae in Corpore sunt, nihil magis ad prudentiam conferre quam sanguinem. Hic ergo, cum in constanti habitu persistit, consistit & prudentia: sanguine vero permutato, concidit simul & prudentia..... siquidem igitur penitus totus conturbatus est sanguis, penitus & prudentia prosternitur*. Quod si Recentiorum Physiologicorum ratiociniis, uti par esse videtur, inhaerere velimus, non *totus sanguis* quod *conturbatus penitus* sit, necesse est, ut *penitus & prudentia prosternatur*: imo satis superque est, quod solius lymphae diathesis, ex aphrodisio, ut ita dicam, viru, in hypothesi nostra, perverti potuerit: uti infra fusius explicabimus. Neque insuper aphrodisium virus illud, Lymphae copiosum vehiculum expetit, ut universam postmodum inficiat ejusdem massam, atque totum proinde nervosum genus pervertat: sed pauxilla ejus pars sufficit, quae in internis, aut externis pudendorum Muliebrium latibulis restitans, indeque corrupta, ac virulenta facta, in aream postea circulationis,

(a) *Hippocrat. lib. de flatib.*

tionis, ut dicimus, intrusa fuerit, lymphaticosque latices alios contaminaverit: id quod satis est, ut enarratorum supra hystericorum accidentium, atque mentis perturbationum quarumvis, de quibus nunc agimus, rationem assequamur. Nonne modicus Tabaci combusti fumus, cum halitu intropulsus, in delicatioribus Feminis, & Viris etiam, huic neutiquam assuetis, Ebrietatem ipsis veluti maximam asciscit ad aliquod tempus? Ut alia omittam circa vim odorum, circa remedia ipsa, & Venena plurima, quorum exilissimam dosim, Oeconomiam animalem inopinato sedare, aut pervertere posse, quotidiana docet observatio. Est enim (*a*) *illa humorum nostrorum, vel dum athletice valemus, indoles, ut a minimis, iisque paucissimis saepe corpusculis in venas infusis, adeo mirifice mutetur tota natura nostra, ut & omnes Corporis actiones prorsus aliae evadant, atque ipsum singulare ingenium cujusque humoris penitus a pristina sua natura alienum fiat*. Ad haec autem omnia sedulo animadvertisse Celeberrimum Duretum, patet, (*b*) ubi sic innuit. *Illud sane monstri simile est, Hominem, ad imaginem Omnipotentis factum, in belluarum naturam degenerare, ut fiat pene rationis expers, in solitudinem se conferat, omnia tuta timeat, omnibusque molestus sit, ac sibi ipsi mortem asciscat: haec vero omnia*

 melan-

(a) *Boerhaav. de Lue Aphrodis.*
(b) *Duretus in Enarrat. Hollerii de Melancholia.*

melancholia efficit (uti & Juveni nostrae evenisse narravimus) *non quia in ea animus immutetur, aut corrumpatur; est enim ille unus & simplex, suique semper similis, & immortalis; sed quia in vitio sunt pori & meatus, per quos animus se corpori insinuat, & loca in quae appellit, & spiritus quibus miscetur. Ut enim haec bene, vel male affecta sunt; ita Homines sapiunt, aut desipiunt: quoniam animus corpori implicitus, per ejus instrumenta suum facit officium*. Si ea itaque omnia specialia organa Corporis, quae ad internos, vel externos sensus, vel ad utrosque conferunt, sive seorsim, sive junctim attendamus; simulque pro re nata universi Corporis constitutionis, aut alterationis, ab extra, vel ab intra ipsi advenientis, ratio opportune habeatur; facile hinc erit intelligere cur Animi, etsi natura sua aeque in omnibus perfecti sint, aliquando diversimode actiones suas edere comperiantur, pro diversa nempe dispositione illorum eorumdem organorum, quibus ad illas uti necessario debent. Quapropter non tantum externae sensationes inde perverti plurifariam possunt, sed etiam & judicium, & discursus, & memoria, & voluntas ipsa pessum ibit; ita quod, pro diversa laesione partium, modo externi sensus tantum, modo interni, modo utrique alternatim, aut simul semper omnes perturbentur. Idcirco, cum, praeter organorum temperiem, voluntate

luntate etiam ipsa duce, vario modo se gerere, quo ad intellectuales actiones, Animus deprehendatur; respectu ad Corpus, quod informat, modo in templo, modo in tabernaculo, modo in sepulcro, modo in carcere habitare dicitur. Etenim (a) *quorum animus est undequaque purus, in templo habitat. Qui non tenentur amore rerum corporalium, horum animus agit in tabernaculo, libenter exsiliturus, si vocet Imperator. Qui prorsus excaecati sunt vitiis spurcissimis, ut nunquam adspirent ad auram libertatis evangelicae, horum animus jacet in sepulcro. Caeterum, qui moleste luctantur cum vitiis, nec adhuc possunt, quod volunt, horum animus habitat in carcere, subinde clamans ad liberatorem omnium.* Utcunque autem in propositum nostrum perverti posse Animi actiones, perverso corpore, velimus supponere; semper cum eodem Erasmo ibidem fas erit dictu, quod tunc *Animi rationalis natura non corrumpitur quidem ipsa ex morbo, aut alia quavis caussa, sed, organis vitiatis, impeditur illius vis, & actio: velut artifex frustra valet arte, si destituatur idoneis instrumentis.*

Verum quia, prae caeteris, nervi quilibet, eorumque principium, Cerebrum nempe, & Meninges, atque externorum sensuum organa quaeque, praecipua sunt animalium quarumcunque actionum instrumenta, quibus anima semper ad agendum plurimis

(a) *Erasmus Titulo Puerpera.*

mis modis utitur; videndum nunc est, quaenam praesertim ex hisce ad hoc faciant, atque potissimum in affecta Juvene nostra fuerint tunc laesa, & quo modo: adeo ut inde mira ea laesae mentis phaenomena, quae in historia exarantur, a Physicis dumtaxat caussis, ut diximus, derivari queant. Ad haec autem, ut congrua methodo, atque norma, deveniam, eaque, pro modulo meo, funditus explicem: animales functiones hasce, de quibus hic quaestio est, ad binas reduco classes: cum scilicet aliae sint, quae non homini tantum, (etsi ipsi eminentius) ast etiam Brutis competunt: aliae, quae Homini soli utique conveniunt; utrarumque enim scrutamen propositae quaestioni evolvendae confert. Ad primam classem pertinent motus & organici, & voluntarii omnes, sicuti & nutritio, & augmentatio; quibus addimus appetitus simplices quoslibet; unde amor, odium, ira, aliaeque passiones, absque ullo nempe ratiocinio, prodeunt; quippe quae solam imaginationem, seu idearum specialium perceptionem, necessitate quadam, consequuntur. Secunda vero classis sanum ratiocinium, ex idearum perceptarum voluntaria combinatione, seu collatione, congruo criterio facta, resultans, comprehendit: quod exinde, pro nutu hominis, alias animales actiones regere & moderari consuescit. Primae classis actiones, quae Brutis quoque

que conveniunt, num ab anima vere dependeant, an secus materiae dumtaxat modificationes speciales sint, nondum satis a Philosophis explicatum est: tametsi varia varii circa hoc sentiant; cum alii Brutis Animam saltem sensitivam, Humana longe imperfectiorem & mortalem, concedant; alii eam, ceu quid Chymaericum, negent penitus. Quapropter isti eam Corporis materiam (sive fluida, sive solida, sive utraque simul, quod verisimilius est, attendantur) ex qua animalium illarum actionum organa in Brutis conflantur, a Deo ita dispositam esse censent, quod ex se sola, absque ullo Animae illius suppositae adminiculo, ad easdem sufficiat. *Est ne enim quid proclivius dictu* (cum ipsis innuit Clarissimus Brinius) (*a*) *atque intellectu facilius, & ab omni etiam suspicione contradictionis remotum, quam materiem ad eum perfectionis gradum evehi, certaque ratione, lege, & mensura temperari posse, ut, cum concedendum sit, certos posse effectus motibus suis communicari, quos ideis nullis, nullaque ratione suadere nobis possemus motui posse alligari, concedendum propterea sit, ipsam perceptionis vi praeditam esse; hoc est certa lege & structura esse conformatam, quae doloris sensum, metus, gaudii, voluptatis, sonorum, colorum, caeterorumque, quae ab corporum impressionibus deri-*

(a) *Brinius de Spirit. Animal. inquisit. n.* 100.

derivantur, *exprimat*? Etenim (*a*) (haud immerito idem Clariss. Auctor subdit) *ut vivere*, *loco moveri*, *augescere &c. motus materiae sunt temperatae*, *ut vigeat*; *ita esurire*, *odisse*, *irasci*, *imaginari*, *percipere &c. erunt materiae modi*, *natura excellentius temperatae*, *ut sentiat*. Nec tantum in Brutis, sed etiam in Hominibus actiones ejuscemodi, quae utrisque communes sunt, ab ipsa materia, rite ad hoc modificata, pendere posse, absurdum neutiquam esse ita ibidem docet. *Quae est in materia perceptio*, *haec ex sola pendet conformatione*, *partiumque positione*, *quae tam in Homine*, *quam in Animalibus brutis potest deleri*. *Sentiunt igitur*, *& imaginantur eodem modo*. *Quia tametsi neque libere agat*, *neque volens sit*, *neque insectilis materia*, *ut est spiritus*, *qui extensione caret*, *non inde sequitur tamen*, *materiae nullam esse aliam affectionem*; *nempe ita componi non posse*, *ut sentiat*, *quemadmodum spiritalis substantia conjungi non ita potest*, *ut fiat extensa*. Quidquid vero sit de hac controversia, quam ex professo dirimere nec audeo, nec instituti hujusce mei ratio postulat (maxime cum utrinque plurimae emergant rationes, haud parvi sane faciendae); hoc unum saltem pro certo habendum esse reor, quod tam in Homine, quam in Animalibus brutis, congrua a Deo, eaque specialia constructa fuerunt organa, quae hujuscemodi actionum exercitio conferre

com-

(a) *Brinius ibidem n.* 108.

communiter creduntur; ſicuti & ad alias ſecundae claſſis, quae in ſolo Homine ſublimius exercentur, imo ab Anima ipſa Rationali unice procedunt, quae iis organis, ceu aptis inſtrumentis, ad ea peragenda, utitur.

Operae itaque pretium erit ſtatuere, aut ſaltem inquirere, quaenam potiſſimum ſint organa illa, quaenam adminicula, & modi, quibus recenſitae animales actiones, tam primae, quam ſecundae claſſis, in Homine perficiantur in ſtatu ſano; ut inde veriſimilius pateat, qua ratione alterari queant, occaſione morborum: Quod utique requiritur, ut Mentis morboſas affectiones illas, quae in Juvene noſtra obſervatae ſunt, perſcrutari valeamus, earumdemque proinde naturalem cauſſam detegere, juxta aſſumptum noſtrum.

Illi, qui ſpirituum animalium fautores ſunt, ſenſuum quorumvis tum externorum, tum internorum, atque una motus exercitium, a ſpirituum peculiaribus undulationibus, in Nervis, atque ab eorundem ſpeciali influxu in partes explicare ſatagunt; ipſam idcirco Cerebri ſubſtantiam, tanquam pro Animae Emporio, habendam eſſe putantes; adeo ut ibidem actiones illae omnes utcunque perficiantur. Mihi vero, cum praeter caeteras rationes (quae ab eodem Brinio, atque ab aliis Clariſſimis Auctoribus, contra

Spi-

Spirituum Animalium commentitium suppositum, afferuntur) illud maxime animadvertendum ad hoc sedulo esse, putem, quod substantia Cerebri penitus sensu careat, ideoque sensationum primus fons illa esse nequaquam possit; Meninges potius (cum exquisitissimo aliunde ditatae sint sensu) ad hoc conferre, verisimilius videtur opinari, sin minus asserere: idem & de tunicis Nervorum quorumcunque, quae Meningum productiones extra Cranium sunt, intelligendo. Istarum enim Membranarum (a) *undosa seu elastica structura, diversis ab objectis affecta pressionibus, & modis, temporibus variis, repetitisque vicibus agitata, ad has, ut vocant, sensibilium rerum notiones intelligendas, & criteria percipienda satis erit. Non secus enim atque ventum aëris unda excitat, undam unda, sic objecti alicujus praesentia, quae idea appellari debet, huic affinem procreat aliam, & haec rursus aliam, atque aliam rursus, pro rerum mutua, & naturali connexione, atque lege, quae in caussa est ejus, quae reminiscentia, memoria, & intellectio dicitur. Objectorum igitur ipsa praesentia, in durae Matris initium, per varias nervorum contractiones propagata, quo loci cogitationum, & facultatum caeterarum sedem figere, tanquam contractionum nervorum omnium centrum, mechanica ratio suadet, perceptio est, idea scilicet; consecutio porro idearum illationem parit, & idearum unio,* ratio-

(a) *Brinius de Spirit. Anim. inquis. n. 99.*

ratiocinatio dicenda est. Quis autem sit is loci, ubi ea ratione sensationes quaeque, in Meningibus quod perficiantur, putandum sit, nemo unquam certo statuet: etsi Brinius ipse nihil dubitet asserere (*a*), quod nullus alius certe esse possit locus iste, *quam anticus ipse durae Matris falcatus processus, probabiliter ab eo puncto initium sumens, quo maxime infigitur in interiora capitis, in Ossis scilicet cuneiformis processibus, & crista Galli praesertim, indeque progrediens per totam falcem, usque ad posticum processum, ubi divaricatus, a Cerebro Cerebellum distinguit*. Utcunque tamen hoc sit, ex dictis satis est deducere, quod Meninges elasticitate admodum polleant, atque ab earumdem specialibus oscillationibus, sive ab extra, sive ab intra excitatis, sensationum quarumlibet essentia, & motuum quoque, ratio repeti non immerito possit. In dura Matre praecipue oscillatorium semper vigere motum, primus prae caeteris, congruis experimentis, solidissimisque rationibus demonstravit Doctissimus Pacchionus, cui debita encomia, sibi temere a Litteratis ascisscere Baglivius primum ausus est. Sive tamen ejuscemodi durae Matris motus, (*b*) asserente Ridleyo, ab Arteriis, per Cerebrum dispersis, sive a muscularibus lacertulis in ipsa existentibus, uti

(a) *Brinius ibidem n.* 119.
(b) *Vid. Raccolta d'Opuscoli Scientifici &c. Tom.* 3.

uti sentit Pacchionus ipse, sive & utrinque (sicuti verisimillimum censetur esse), quomodocunque pendeat; illud sane verissimum est, quod motus ille revera observatur, atque inservire creditur, aliis quibuslibet in universo Corpore excitandis motibus, seu undequaque protrahendis extra Cranium, corticum nervorum ope, oscillationibus suis; & vice versa. Quamquam ea aliter explicet Pacchionus, dicendo nempe, quod, ob muscularem illum durae Matris motum, sive mavis compressionem, respectu ad suppositam Cerebri substantiam, tanquam per torcularis vim quamdam, *vires & spiritus in nervos protrudi, aliique humores per sibi apparatos canales propelli queant*.

Quomodo autem oscillatorii isti Meningum motus animalibus quibuslibet obeundis actionibus inserviant, etsi nemo adamussim & absolute decernere unquam ausus sit: mihi nihilominus ita conjicere non abs re prorsus esse videtur. Puto enim earum perennes oscillationes, quae indesinenter fiunt, motibus quibuscunque involuntariis, quos organicos nominant, conducere: qui proinde ea ratione excitentur, qua membranae illae quomodolibet oscillent; vario scilicet modo, pro earumdem, universique Corporis peculiari dispositione. Neque inficias unquam iverim, praeter indesinentes illarum membra-

narum oſcillationes, alias quandoque itidem evenire in ipſis; modo juxta imperantis Animae nutus; modo juxta motiones, in externorum ſenſuum organis, ab objectis, extrinſecus afficientibus Corpus, excitatas; quae ſubinde uſque ad Meninges ſurſum producantur, imo in ipſis aequa ratione perficiantur, & deſinant. Prioris ſpeciei oſcillationes haſce Anima ipſa in Meningibus, pro lubito, moderatur; ut actus intellectuales quoslibet, ſeu internos ſenſus exerceat, itidemque voluntarios quoſcunque motus, ubicunque, aut quomodolibet ipſa velit, in muſcularibus organis excitet. Alterius vero illius ſpeciei oſcillationes, ſenſuum quorumvis externorum exercitio favere poſſunt, ipſa quoque anima ad hoc aliquo modo conferente; ita tamen ut in hiſce paſſive, ut ita dicam, ſe habeat, in illis autem active. Utraeque tamen voluntariae Meningum oſcillationes iſtae, quae ad tempus, non aſſidue fiunt, mira quadam harmonia, quod ex antedictis involuntariis componantur, neceſſe eſt; cum hae indeſinenter, ut innuimus, utcunque contingant, idque ſemper, uſque dum Homo vivit. Eapropter aſſerere nihil vereor, quod & voluntariarum ejuſcemodi oſcillationum, ſicuti & aliarum, quae ex ſola partium mechanica lege fiant, regimen (praeter Animae imperium, ad ipſas quomodolibet praeſtans)

ab earumdem membranarum peculiari dispositione dependeat; quod de involuntariis potiore jure verum comperiri, semper constat. Hoc autem verum utique est; sive dispositio illa primigeniam universi Corporis temperiem, sive occurrentes alias ipsius morbosas affectiones, ab extrinseco etiam provenientes, consequatur; sive utrinque, quod verisimilius esse passim animadvertimus, illud derivare quispiam amet. Verum ut analogia quadam clarius explicem, quomodo mira illa oscillationum voluntariarum, quae ad tempus fiunt, cum involuntariis indesinentibus copulentur, indeque ea harmonia possit evenire, quae illarum ideam nobis adferat; absque quod vehementiores contractiones illae, durae praesertim Matris, ex sola mechanica lege assidue productae, leviores alias obscurent, imo istae sensibiles nobis evadant, ac longe magis sensibiles, quam illae, etsi validiores sint: satis erit animadvertere, quod externa alia quaevis sensoria organa dum arteriosus subit continue sanguis, eorumque membraneas fibrillas permeat, proinde eas commovet, & alterat, & quidem magis, quam externa objecta, aut tacta, aut visa, aut audita, aut olfacta faciant; & nihilominus hinc sensatio emergit, eaque ab illa majore ipsarum fibrarum alteratione neutiquam offunditur; quippe quod ista, utpote consueta, nil

pror-

prorsus sensibilis nobis evadit.

Quod si Cerebelli membranas involuntariis, eas autem, quae ad Cerebrum pertinent, voluntariis motibus speciali ultro modo conferre, cum aliquibus statuamus: eadem, paucis mutatis, explicatio proposito satisfaciet, ut praedictarum mentis affectionum verisimilem saltem adferamus rationem, solis naturalibus principiis, absque ulla Daemonis opera, innixam. Neque hic disquirendum esse hac occasione censeo, quomodo Anima nostra, quae spiritualis omnino est, praedictis modis, ex supposita Meningum structura & actione, modo patiatur, modo agat, ut velit, aut utcunque aliter munera sua praestet, juxta Oeconomiae animalis ordinarias leges, seu mavis tunc operari multifariam possit. Hoc enim nec in alia quavis sententia explicari, ne dicam, intelligi adamussim potest: uti etiam accuratum quemlibet Philosophum latet ratio unionis Animae cum Corpore, ejusdemque ubicationis; super quibus ideo frustraneum penitus est immorari. Addimus hisce demum, quod Meningum oscillationes illae, primo a nobis indicatae, cum aequa proportione oscillationes alias in omnibus nervis aliquo modo moderentur, ut diximus; ita etiam animalis totius Oeconomiae regimini conferunt; quod ideo pluries pari pacto alteratur, si oscillationum illarum invo-

luntariarum ordo ab aliis involuntariis, sive, ope externorum sensuum excitatis, oscillationibus alteretur: & ita secus. *On a coutume de dire* (rite doctissimus quidam Anonymus animadvertit) (*a*) *que les passions de l'Ame peuvent troubler l'economie du Corps, l'amaigrir, le desséchér, irriter ses organes, en faire le dépercissement; on devroit aussi bien dire, que differens défauts de conformation, ou vices des humeurs sont capables de donner a l'Ame ses passions extrémes & deréglées*: uti ex dictis liquido constat.

Ut paucis omnia haec, uti valeo, complectar: actiones animales omnes, quaecunque illae sint (quas utique ex Meningum oscillationibus, seu mavis elasticis contractionibus, aut simplicibus, aut compositis resultare statuimus) aliae in Meningibus incipiunt, atque in ipsis terminantur; uti sunt sensus interni omnes, ac potissimum actiones intellectuales quaeque, Hominis vere propriae: aliae a Meningibus obortae, ad quoslibet Corporis nervos, aut ad aliquos speciales eorum ramos propagantur; uti in voluntariis aeque ac in involuntariis motibus evenit: aliae tandem, ab externorum sensuum, aliarumve inferiorum partium, Nervis provenientes, ad Meninges properant, atque in ipsis desinunt, analogas prioribus (unde primo devenerunt) excitando ibidem oscillationes;

qua

(a) *Traitè de la communicat. des maladies & des passions.*

qua ratione ſenſationes quaelibet explicantur, tam reſpectu ad vulgares quinque ſenſus, quam reſpectu ad paſſiones quaſcunque, Hominem quoquo modo afficientes; puta Iram, Moerorem, Amorem, & praecipue venereum, ejuſdemque maxime cenſus Furorem &c. Quae omnes praeterea paſſiones, (utcunque ſuſcitatae fuerint, vel ab intra, vel ab extra) in unoquoque diverſimode progignuntur & agunt, pro diverſitate conſtitutionis in Corticibus nervorum, ipſis inſervientium, ac praeſertim in Meningibus ipſis, in quibus eae analogae oſcillationes magis compoſitae, uti diximus, perficiuntur. Idque ſane verum eſt, ſive organica Membranarum illarum ſtructura connaturalis, ut ſic dicam, ſit tali Corpori, ſive a ſuperadditis morboſis cauſſis oborta quomodocunque fuerit. Summam hanc, & plane admirabilem Meningum poteſtatem, non ſolum quo ad ſenſationum quarumvis productionem, ſed etiam quo ad totius animalis Oeconomiae moderamen (praeter ea, quae circa hoc ex profeſſo protulerunt Pacchionus, Baglivius, & alii) eo magis oſtendunt obſervationes innumerae in demortuorum, ex Apoplexia, Paralyſi, convulſionibus, aliiſve ſimilibus Capitis morbis, factae cadaveribus, quas fruſtraneum hic eſt enarrare. Hujuſcemodi ſpecialem conſcripſit obſervationem, in eleganti Epiſtola, ad Celeberri-

imum Vallisnerium data, Doctissimus aeque ac Expertissimus Mediolanensis Medicus Franciscus Palatius (*a*), cujus non tantum singularem in Arte peritiam suspicio, quam comitatem amo. Peculiarem ibidem morbum & mortem refert Hominis cujusdam, qui contumaci laboraverat vigilia, dolore gravativo capitis ad frontem, una cum delirio sine febre, addita summa virium dejectione, respiratione gravi & lenta, ac summa potissimum pulsus tarditate, ita ut inter systolem & diastolem maxima intercederet mora. Secto cadavere, cysticus tumor, lymphatico tenaci humore scatens, inventus est, figurae adinstar castaneae, pugni magnitudinem fere aequans; isque in sinistra parte ad messoriam falcem positus; propter quod oscillatorium Meningum motum, ob inde factam compressionem, summopere perversum fuisse, suspicatus est, speciatim circa Paris vagi, & Intercostalis nerveam scaturiginem: ex quo phaenomena morbosa illa omnia solertissime deducit.

Ex hisce autem omnibus patet ultro, quod externorum quorumvis sensuum exercitii perfectio non caudicum tantum nervorum, ad illos spectantium, oscillationes in sensoriis singulis importat; verum etiam alias Meningum analogas respicit, quarum ope

(a) *Raccolta d'Opuscoli Scientifici &c. tom.* 13.

ope Anima utcunque sentire dicitur, aut mavis sensatio, in illis incoepta, in hisce subinde terminatur, aut perficitur. *Nos enim* (a) *ne nunc quidem cernimus oculis ea, quae videmus. Neque enim est ullus sensus in Corpore, sed, ut non solum Physici docent, verum etiam Medici, qui ista aperta, & patefacta viderunt, viae quaedam quasi sunt ad oculos, ad aures, ad nares, a sede Animi profectae.* (Nos autem a Meningibus verisimiliter arbitramur.) *Itaque saepe aut cogitatione, aut aliqua vi morbi impediti, apertis atque integris oculis, & auribus, nec videmus, nec audimus: ut facile intelligi possit, Animum & videre, & audire, non eas partes, quae quasi fenestrae sunt Animi, quibus tamen nihil sentire queat Mens, nisi id agat, & adsit.* Atque hoc ex praehabito ratiocinio elicitur facile: Quotiescunque nempe supponatur, Meningum oscillationes illas, quae ad intellectuales actiones pertinent, valide adeo, assidue, ac intense fieri, tamque diu perdurare; ut oscillationes alias, ab externis sensibus derivatas, apposite nequeant concipere: sicuti vice versa istarum vehementia, & intensio, & iterata nimium vis, illarum perfectum exercitium, aequa proportione, quam maxime impedit, ac omnino fere pervertit; idque ex aphrodisiis validioribus diuturnis passionibus, de quibus hic sermo est, evenire passim nemo est qui ignoret. Ex

(a) *Cicero lib.* 1. *Tuscul. quaest.*

opposito quisque in se ipso experitur, quod solus in suo cubiculo degens, clausis omnino fenestris, nullisque proinde externis objectis perturbatus, & clarius, & diutius, & acrius ingenio sese exercere quomodocunque valet. Hominis idcirco perfecti, ac Mente optime valentis, praestantia, ad differentiam belluarum, & insanientium Hominum, in eo potissimum consistit, non solum quod illae Meningum oscillationes, quae ad intellectuales actus pertinent, juxta propriam cujuscunque constitutionem, rite perfecteque procedant; sed eo ultro melius fiant, pro re nata videlicet cohibendo externorum sensuum, seu passionum vividiorum, vehemens, frequens, assiduumque nimis exercitium, propter quod validiores in Nervis oscillationes excitantur, dictos Meningum intellectuales motus perturbare, ac praepedire valentes. Hominis ejuscemodi animales actiones optime distinguit Cicero, hisce verbis. (a) *Animi autem, & ejus Animi partis, quae princeps est, quaeque Mens nominatur, plures sunt virtutes, sed duo prima genera: unum earum, quae ingenerantur suapte natura, appellanturque non voluntariae: alterum earum, quae in voluntate positae magis proprio nomine appellari solent: quarum est excellens in Animorum laude praestantia. Prioris generis est docilitas, memoria: quae fere omnia appellantur*

uno

(a) *Cicero de Finib. lib.* 5.

uno ingenii nomine: easque virtutes qui habent, ingeniosi vocantur. Alterum autem genus est magnarum verarumque virtutum, quas appellamus voluntarias, ut prudentiam, temperantiam, fortitudinem, justitiam, & reliquas hujus generis. Porro propter haec alterum virtutum genus in Homine praeterea Cicero admiratur; (a) quod nempe *Homines, etsi multis aliis, tamen hoc uno a bestiis plurimum differant, quod rationem habeant a natura, mentemque datam & acrem, & vigentem, celerrimeque multa simul agitantem, & ut ita dicam, sagacem: quae & caussas rerum & consecutiones videat, & similitudines transferat, & disjuncta conjungat, & cum praesentibus futura copulet, omnemque complectatur vitae consequentis statum*: quae omnia perfectum ratiocinium, Homini specialiter datum, comprehendunt. Ad haec autem nunquam exacte valet Homo, nisi organa illa quaelibet Corporis, quae ad illa conferunt, bene, uti fas sit, disposita adamussim fuerint: quatenus videlicet Meninges & ab ortu ipso congruam nactae sint structuram; nec quidquam, vel ab extra veniens, & agens, vel aliarum Corporis partium vitio quovis emergens, illarum aptum tonum, actionesque pervertat: nec praeterea vividius externorum sensuum exercitium quodcunque, ut diximus, intellectuales Meningum superiores actus impediat, aut alteret, aut perturbet, propter

quos

(a) *Cicero lib.* 1. *de Finibus.*

quos virtute & ratione praestare supra caetera animantia Homo dicitur. Ea quippe mutua est relatio sensuum internorum ad externos, quod & istorum actio, illorum functiones proinde pervertat; atque par hisce noxa, ex illorum motibus vicissim proveniat; id quod in Animi vehementioribus pathematibus, atque in intenso nimium studio, persaepe evenire posse, a Meningum specialibus oscillationibus ratione petita, facile est explicatu. Exemplum assumam a Doctissimo Brinio propositum. (a) *Qui ira, furoreve detenti, ictus tormentorum bellicorum, & excruciantes alias, & sensibiles maxime impressiones non percipiunt interdum, hoc ideo fit, non quia vellicatio a glande tormentaria, gladio, vel sono, & reliquis, in sensus organo, & nervis facta, non sit doloris caussa; sed quia nervi, alteri inservientes sensui exquisita magis tensione, convulsione, & impulsione affecti ab alio praevalente objecto, sensus hic obtusior, atque remissior vix persentitur, atque percipitur eo temporis momento.* Ne vero in hisce praeter instigtutum frustra morari Lectorem videar, satis erit pauca haec ad propositum nostrum attigisse; cum alia, quae de admirabili commercio mentis cum Corpore, mutuaque utrinque resultante actione apud Metaphysicos videri possint, ac praesertim apud Celeberrimum Phylosophum ac Mathematicum

Prae-

(a) *Brinius de Spirit. Animal. Inquis. n.* 136.

Praeſtantiſſimum P. Fortunatum a Brixia; cujus Philoſophiam Mentis, mira ſane methodo accuratiſſime tractatam, cum per otium mihi conceditur, a Medicis nempe negotiis paullulum liber, iterum iterumque, ſumma ſemper cum voluptate, atque utilitate, ſaepiſſime legere conſueſco.

Iis itaque praehabitis, ut ad rem noſtram accedamus, haud difficile meo videri erit captu, quî factum fuerit, ut Juvenis noſtra, veſano, ut ſic dicam, amore erga Amaſium ſuum capta, eoque ſummopere exardeſcens, ac ſubinde (quod ſummum porro eſt) ob illius Mortem, optati, jamque decreti, conjugii ſpe fruſtrata, tumultuariam violentamque paſſionem illam contraxerit, quae Meningum ſymmetriam labefactare admodum ipſi potuerit; non adeo tamen ut priores oſcillationes illae, quas involuntarias, organicas, & perennes eſſe ſtatuimus, omnimode perverterentur; ſed illae potiſſimum, quae, ex iis compoſitae, ob allatas rationes, identidem emergunt. Etenim, ſi priores illae etiam gravem indefirmamque contraxiſſent labem (uti perſaepe ex violentis Animi pathematibus evenire, cuique notum eſt) Oeconomia animalis tota perverſa eſſet; ideoque Juvenis illa gravem, diuturnumve ſubiiſſet morbum: quod neutiquam ipſi contigit; ut eos omittamus hyſtericos affectus, viciſſitudineſque,

quae

quae, cum & in aliis, extra hujuſcemodi circumſtantias, eveniant, parvi ad hoc fieri debere mihi videntur. Neque inſuper ſubſecuta inde Meningum labes talis evaſit, neque firmiter adeo impreſſa eſt, ut compoſitae aliae, quae poſthac fierent, oſcillationes, ad intellectuales ſublimiores actus ſpectantes, abſque norma, citra Animae imperium, ſemper & aeque perficerentur: alioquin eodem modo ſemper inſana evaſiſſet: quod ſecus ipſi contigiſſe, ex Hiſtoria evincitur; cum nempe ad tempus ſolummodo, & plurifariam deſiperet, ac furioſa eſſet, eodemque modo graves paſſiones alias, ſine manifeſta externa cauſſa, pateretur, atque utplurimum Mentis compos prorſus fieret, ſimulque, pro re nata, recte ratiocinaretur. Quod autem a vehementi, diuque nimis protracta animi perturbatione quavis, ac praecipue amatoria (ex qua violentiores quaſdam, diuturnaſque concipere oſcillationes coguntur utcunque Meninges) iſtae poſtmodum aliis, oppoſitis maxime, ſubeundis contractionibus ineptae fiant, aut ſaltem male diſpoſitae: id ipſum, praeter dicta, concipere poſſumus, analogia deſumpta a muſculariribus quibuſvis Corporis motibus, qui oculis ipſis ſubjiciuntur. Etenim ſi Corpus, aut ejus pars aliqua, in eadem diutius poſitione conſiſtat unquam, impotens ad alios motus deinceps fit, perinde ac ſi ejuſ-

dem

dem fibrae torpescerent; adeo ut, pro voluntatis nutu, contrahi libere musculi ad aliquod tempus nequeant, aut saltem non ita facile, ut antea, ideoque majore, praeter consuetum, conatu tantum moveantur; usque dum illae musculorum fibrae, quae antea diu nimis tensae quoquo modo evaserant, atque permanserant, pristinum paullatim nanciscantur congruum tonum, suisque proinde obeundis muneribus, aut ex se, aut, uti Anima jusserit, aptae denuo fiant. Id ipsum praeterea speciatim apparet in externo visus organo, in Pupilla nempe, quae plus minusve, ciliarium fibrarum ope, adstringitur modo, modo dilatatur, juxta diversam lucis copiam, qua, conspiciendum objectum quodpiam, illustretur. Ideoque quo diutius in illuminato maxime loco quispiam immoretur, indeque ad obscurius transeat; eo diuturnius requiritur tempus, ut objecta ibidem posita distincte videat. Etenim ciliares illae fibrae longe difficilius diversam subeunt positionem ab illa, quam antea diu nimis servarunt; cum scilicet Pupilla, quae primum adstrictior erat, ne nimium exciperet lucis, in secundo postea casu, dilatari debeat, ratione habita ad minorem lucis copiam, objecta ibidem tunc illustrantis. Haec autem dicta velim, non quod eodem modo in Meningibus rem se habere omnino censeam; cum, ob diuturnam quamvis passionem,

ſionem, Animo occurrentem, easdem diu oſcillatio-nes evenire Meningibus dixerim, ut ad alias minus expeditae evadant: ſed ut aliquo exemplo uterer, indeque propoſita illuſtrarem ratiocinia: Si enim eorum plurium motuum, qui in Corpore noſtro contingunt, oculiſque ipſis ſubjiciuntur, rationem, ordinem, ac finem adamuſſim aſſequi neutiquam valemus; quid de occultis, intra Cranium factis, circa Meninges, pro certo aſſerere unquam concedetur; tametſi & iſti, ſecto in Animalibus Cranio, quoquo modo conſpicui evadant? Caeterum utcunque rationem ad hoc ſe habere velimus, illud utique ſatis erit innuere, quod experientia ipſa pluries confirmatum eſt; quod nempe dum a vehementi paſſione quavis phantaſia quomodocunque laeditur, incongruaeque inde ſuſcitantur ideae, eas non adeo facile eſt deſtruere, imo difficillimum; cum ad hoc vividae aeque aliae requirantur ideae, eaeque diutiſſime Mente obvolutae, ac iteratis vicibus excitatae, ut priores tandem erroneas deſtruant. Ejuſcemodi innumera exempla apud Clariores Medicos legi poſſunt; eorumque aliqua recenſet Caelius Rhodiginus. (*a*) *Quoſdam invenias, qui ſe putent figlinum vas, quamobrem contactum Hominum, & omnino propinquitatem expaveſcunt, ne quo modo comminuantur, decurtenturve. Alii gallum conſpicati,* prius

(a) *Cael. Rhodig. Lect. antiqu. lib.* 9. *cap.* 26.

prius, quam edat cantum, alas excutere; ipsi quoque consimiliter brachia motitant, mox & canunt. Sunt quos perpetuo timor percellat, ne mundum fulciens Atlas, servansque lassescat, isque feratur in praeceps, & omnes una pereant ruina. Proinde fugam semper meditantur, ut, si fieri possit, sese extra mundana claustra proripiant; Ut alias omittam observationes a Marcello Donato allatas, in Historia sua Mirabili, lib. 2. cap. 1. Tantique adeo phantasiae perversae ideas, diu Mente infixas, valere, ut ratiocinium omnino pervertant, atque in furorem Homines cogant, aliunde constare satis, praeter alios, recensiti Auctores adnotant, & praecipue Rhodiginus, cum de iis agit, qui & in se ipsos, & in alios saevire non verebantur. Insuper varias maniaci ejuscemodi furoris species, atque insaniae, sub diversis nominibus proferri solere autumat; (*a*) unde *Mammacuthos* nominat, *ut homines id genus quandoque Mamalucos dicamus*: variasque hasce dementias, modo *Gynaecomaniam*, modo *Ortygonomaniam*, *Doxomaniam*, *Ornithomaniam* appellari posse, censet, *& id genus alia plura, cum quis in re quapiam debacchatur praecipue*. Haud omittendum tamen est, quod phantasiae laesiones istae, & ludibria quaevis, ob vividiores ideas Menti infixas, etsi Viris aeque contingant, feminis tamen familiares magis sunt, atque in ipsis mira adeo plurima-

que

(a) *Cael. Rhodig. ibidem cap.* 28.

que efficiunt, propter quae a Daemone vexari vulgo facile nimis credantur; uti Celeberrimus Muratorius animadvertit; (a) aliique, quos non vacat hic referre.

Ex hisce vero quamquam merito statui posse liquet, Juvenem nostram, ab erotica passione illa, subsecuti inde maniaci furoris principium nactam esse: plurimum tamen ad haec contulisse statuendum est, aphrodisium humorem illum, ab Utero speciatim derivatum; quippe qui & per universum Corpus debacchando, diuturnas ipsi primum variasque attulerat convulsiones. Eodem enim modo, quo effraenus humor iste, lympham universam inficiens, ac musculorum quorumvis interstitia subiens, ibidemque stagnans, ac ea ratione putrescens, acrior redditur, nerveasque ibidem fibras varia ratione irritat, aut vellicat, adeoque spasmodicas contractiones in reliquis partibus excitat: tumultuosos pariter motus, seu oscillationes in Meningibus pari pacto excitare valet. Sicuti enim membranarum quarumvis minimas fibrillas lympha in statu sano assidue alluit, ut laxas, uti fas est, dispositasque ad motum reddat; uti & de musculorum quorumcunque filaminibus intelligimus: idem & de Meningibus verum esse, ratio docet; ut nempe earum lacertuli indesinentes oscilla-

tiones

(a) *Trattato della forza della Fantasia Umana.*

tiones suas exerant: quae ideo tumultuariae, & inordinatae, & incongruae fient, quotiescunque ab aphrodisio eo principio infecta lympha, illuc tendens, non laxare, sed corrugare, seu stimulare potius apta sit. Idcirco verisimillimum ex eo est deducere, quod successive, tunc cum contractiones illae in Meningibus identidem violenterque utcunque fierent, rationis quandoque exercitium pluriformiter everteretur; indeque Juvenis illa in Furorem adacta, veluti per vim, ea agere coacta esset, quae extra Maniacos illos insultus ne cogitasset quidem; propter quod, mutata subinde denuo Meningum dispositione, eorum postea penitus obliviscebatur. Nulla ideo infelici Juveni culpa recte tribuenda erit eorum, quae male quomodolibet aut in se ipsam, aut in alios, aut etiam contra sacras leges operata tunc fuerit in summo furoris aestu. Circa haec enim, aliaque similia juste cum Cicerone statuendum esse, reor, (a) *culpam nullam esse, quum id, quod ab Homine non potuerit praestari, evenerit. Nam avocatio illa, quam affert, cum a contuendis nos malis avocat, nulla est. Non est enim in nostra potestate, fodicantibus iis rebus, quas malas esse opinemur, dissimulatio, vel oblivio. Lacerant, vexant, stimulos admovent, ignes adhibent, respirare non sinunt.* Sane non in hisce solum, sed & in aliis circumstantiis, extra morbi

 occa-

(a) *Cicero Tuscul. quaest. lib. 3.*

occaſionem, tanta taliſque eſſe deprehenditur aphrodiſia ipſa paſſio, quum vehementior eſt; ut ad Furorem tunc prorſus accedat, ideoque inſanire etiam Sapientes cogat. Itaque tunc recta, ut vocant, rationis norma procedere ſe velle, Nemo praeſumat; ſin occaſionem omnino, uti fas ſit, effugere opportuno antea tempore ſatagat.

Nihilo tamen ſecius, etſi concedendum merito ſit, ejuſcemodi miras affectiones, ab aphrodiſio principio effectas, non ſolum Feminis (quibus familiare magis hoc eſt, atque ſaepius graviuſque evenit) ſed etiam Viris, ob peculiares alias ultro rationes contingere: in utriſque ſemper apta potiſſimum praerequiritur diſpoſitio Corporis, quam in Juvene noſtra praeextitiſſe, cognovimus. Hoc ipſum ſentit Praecl. Hecquetus, (*a*) ubi ſic ait. *Cette maladie de vapeurs ne ſurvient à qui que ce ſoit, Homme, ou femme, que parceque le Corps humain porte en ſoi une diſpoſition naturelle aux convulſions.* Eo magis autem in propoſitum noſtrum paullo infra Auctor idem ſubdit, quod ab Animi pathematibus in Junioribus Feminis oboriri morbi iſti queant, ac ita ſaevire, ut daemoniacae cenſeantur eſſe. *Elles ſont cauſées* (ait ipſe) *& entretenues par des paſſions de l' Ame, comme en parlent les Medecins Philoſophes, ou par des mouvemens excités par des objets, qui troublent des imaginations*

(a) *Le Naturaliſ. des convulſions prem. part. pag. 7.*

ginations d' autant plus aisées à ebranler dans les personnes du Sexe, qu' en elles se trouve naturellement un genre nerveux tres-sensible. Idque in Juvene nostra potiore sane jure fas est attendere, cum gracilis admodum sit fibrarum universus contextus, atque eae facilius alterari, & oscillare ex quacunque minima caussa queant; & (quod potissimum esse monuimus) vehementes praeiverint Animi motus, partim ab intenso amore, quo Amasium suum prosequebatur, partim ex tristitia, ob ejusdem obitum, atque tandem utrinque derivati; unde ipsa supra modum perturbata est. Ideo speciatim addit ibidem praelaudatus Hecquetus, *que les symptomes les plus etonants en ce genre attaquent principalement les Filles, & sur tout dans leur jeunesse. Et ces phénoménes sont quelque fois si nouveaux ou si extraordinaires, que le Peuple y soupçonne de la diablerie*.

Ex hisce itaque omnibus, quae ratiocinii nostri fundamentum constituunt, liquido patet, cur Juvenis haec, ex solis tantummodo Physicis caussis, eam Animi contraxerit emotionem, atque recurrentem perturbationem variam, propter quam tot incongruas, atque inter se admodum discrepantes ideas, seu phantasmata quandoque passa sit; ex quibus & furiosa identidem evasit, & plura gessit, vidit, audivit, &c., quae rationi & veritati consona fore ipsa exis-

 timabat,

timabat, & si revera neutiquam ita se haberent. Nobis autem, ad haec ipsa explicanda, optime favet Caspar Peucerus, (*a*) quum ejuscemodi Mentis phaenomena enucleare sic contendit, ex Medicorum placitis. *Medici excessum, sive emotionem Mentis, Melancholiae speciebus connumerant, dicuntque ex copia, & vehementia humoris melancholici* (idem & de aphrodisio illo succo militat) *cum inundantis, tum imbuentis, atque immutantis crasim Cerebri, & spirituum, fieri quemdam veluti secessum Animae inter sese, demersumque, aut intentionem, atque applicationem acriorem in aliquam imaginationem, adeo ut & cesset ipsa, seque emoveat, quasi a Corporis administratione vacatura instituto cogitationum operi, & Corpus derelictum a Gubernatore exanimetur, suasque etiam obire & exercere functiones desinat, solo Cerebro excepto, quod a Melancholico humore obsitum, stimulatumque phantasias fingat & formet.* Praeterea ibidem Auctor iste (uti & plerique ex veteribus Medicis faciunt) ad explicandam diversitatem cogitationum, visionum, aut fallacium sensationum, aliorumque phantasmatum, in hisce morbis Mente obvolutorum; Melancholici humoris mixtionem modo cum adusta, ut ait, bile, modo cum adusto sanguine, aliisve pravis ichoribus, modo singulos ex hisce seorsim assumit. Ego vero, tametsi aphrodisiam praecipue lympham, & fortasse bilio

sum

(a) *Casp. Peucer. lib. de Divinationib.*

ſum aliquando humorem, imo univerſam etiam ſanguinis maſſam, plus juſto quandoque aeſtuantem, aut copia adauctam, ad incongruas eas viſionum, & cogitationum ſpecies, & erroneas ſenſationes, affectioneſque perturbatae Mentis quaslibet, in caſu noſtro contuliſſe quoquo modo fatear; iſtorum nihilominus omnium veriſimilem, & immediatam magis cauſſam ab inordinatis Meningum oſcillationibus, atque contractionibus, tumultuarie, & abſque conſueto plerumque ſenſuum externorum adminiculo, factis, juxta praepoſita ſupra principia, repetere ſatius duco. Puto enim, alterationes ejuſcemodi modo in ea Meningum parte eveniſſe, quae nervis opticis indumentum praebet; modo in alia, quae ad olfactorios pertinet; aut in alia aliter, quae cum auditoriis connectitur. Ideo proinde nunc de objectis utcunque viſis, nunc de olfactis, nunc de auditis phantaſmata ipſi exſurgebant, eaque diverſa, pro diverſitate oſcillationum quarumvis, in illis Meningum partibus male excitatarum; abſque quod nempe ab analogis objectis, externa organa urgentibus, juxta conſuetum, ſano modo promoverentur. Poſito quippe, v. g., quod objecta quaevis, oculis noſtris obvia, a nobis ideo conſpici dicantur, quia radii lucis, a quocunque illius objecti puncto reflexi, indeque per humores oculi trajecti, refractique, angulos exinde efficiant,

quorum apices retinam specialiter pertingant, alterent, & oscillare quoquo peculiari modo cogant, atque pari proportione ea Meningum pars, quae ad Nervos opticos spectat, analogas subeat oscillationes, quae spectati objecti species adamussim referant: Quid sane obest, quod, ob supra allatas morbosas caussas, pari modo ibidem, extra eamdem objecti repraesentati occasionem, oscillare Meninges valeant, & retinae filamina etiam; ita ut objectum illud se videre quispiam sibi persuadeat, licet ab ipso neutiquam conspiciatur? Id quoque in insomniis evenire, passim observamus, eorumque phaenomena quaelibet eodem ratiocinio explicari posse, in proclivi nobis videtur esse. Eamdem ob caussam, si quis, in obscuro maxime loco, oculum sibi extrinsecus speciali modo perfricet, aut apte comprimat, igneas scintillulas, per aërem volitantes, se intueri, sibi videtur; eo quia tunc, ex illa perfricatione, alteratio in filaminibus Retinae, & Meningum succedit, illi propemodum similis, quae, a visis revera scintillulis, excitari tali modo debuisset. Haec autem, quae de visus sensorio diximus, de aliis etiam vera esse posse, nemo, uti opinor, inficias iverit: habita scilicet ratione solum variae cujuscunque organi texturae, modique, quo externorum objectorum species in ipsis primum imprimuntur, indeque in correspon-

denti-

dentibus Meningum lacertulis perficiuntur; quando revera talia objecta Sensoriis quibusvis utcunque repraesentata fuerint; ut exinde intelligatur qui fiat, ut aliquando videantur adstitisse, licet haudquaquam adstiterint. Ob easdem insuper caussas, aliquando etiam in Juvene nostra evenit, ut non solum sibi videretur ea cernere, tangere, audire &c. quae nusquam aderant; verum etiam, quae aderant, licet vigil, nec quidquam extrinsecus impeditis sensibus, aut nihil penitus, aut male saltem ipsa animadverteret. Tunc enim, ob perversam Meningum constitutionem, aut nullae ibidem oscillationes ab objectis, extrinsecus organa pulsantibus, excitabantur, aut incongruae, seu quomodolibet improportionatae ideae fiebant: quippe quod species etiam externorum objectorum inordinate & promiscue impressae essent, neque Meningum correspondentia filamina tunc rite, pro re nata, oscillarent, neque perfecte alterationes illas conciperent, neque opportune retinerent; quae cum alterationibus aliis, extrinsecus, ut diximus, factis, aequa ratione convenirent, sive mavis proportionatae iis essent. Attamen haud inficiabor unquam, quod aliquando etiam erronea objectorum phantasmata Juveni huic contigerint, ex incongruis tantum externorum quorumvis sensuum dispositionibus, absque Meningum laesione: eo quia scilicet nervorum caudices, ad or-

gana illa spectantes, convulsione detinerentur, aut aliter alterati essent; ita ut oscillationes quidem subirent, improportionatas tamen, externis objectorum impressionibus, quas inde Meningibus suppeditarent. Quod si in externis sensoriis nullae tunc oscillationes fierent, nullas quoque in Meningibus suscitari exinde reliquum esset; tametsi istae optime caeteroquin constitutae forent. Eapropter plures occurrunt passim convulsionariae Feminae, quae derepente oculorum acie privantur, nec quidquam objectas ipsis res intuentur; uti & aliae, quibus in gyrum agi quaeque videntur. Illud plane fit, ob spasmodicam nervorum opticorum contractionem, aliquando etiam resolutionem, unde oscillare amplius nequeunt; hoc vero ob incongruam morbosam commotionem, in Retinae filaminibus, a convulsivo principio, excitatam, propter quod luminosorum penicillorum apices absque norma imprimuntur. Adeo autem verum est quod ejuscemodi morbosae affectiones ea ratione inopinato persaepe fiant; quod, congrua Opii dosi, aeque facile solvantur, uti pluries in Hystericis observare mihi contigit. Ideoque toto Coelo tunc aberrant illi, qui, ut hisce prospiciant malis, ad Collyria, ad Vesicatoria, Emplastra, aut ad alia hujusce census, non frustra tantum, sed male confugiunt, Aegrotasque suas perperam extorquent. Quum vero incon-

inconcinnae illae ſpecies, utcunque, ex dictis, enatae, agente Anima, inter ſe mutuo male conferuntur, alterantur, aut componuntur: eo longe pejus negotium abſolvi, neceſſum eſt. Etenim novae aliae inde reſultantes ideae, magis compoſitae, incongruo eo magis magiſque & abſurdo modo emergent: ideoque pari hinc paſſu & judicium, & diſcurſus, & aliae quaevis intellectuales actiones, quae Hominis vere propriae ſunt, peſſime quoque procedent. Ex hiſce quiſque noſcet, cur factum ſit, ut varia ſaepe ſe videre, aut audire male opinaretur Juvenis illa: tum quia, ut in primo caſu, illorum objectorum ſpecies ipſi contingerent, quae externa organa neutiquam affecerant: tum quia, licet objecta vere ſenſoriis objicerentur, haudquaquam analogas ſibi ideas in ipſis producerent, imo nullo modo conformes. Inde Furoris illius Maniaci rationem habemus, in quo, (*a*) teſte Sennerto, Aegroti *imaginantur ea, quae non ſunt, & nullum diſcrimen inter honeſtum & turpe, bonum & malum, amicum & inimicum agnoſcunt*. Propterea Cicero quoque animadvertit, (*b*) *multa poſſe videri eſſe, quae omnino nulla ſunt, cum Animi inaniter moveantur eodem modo rebus iis, quae nullae ſint, ut iis, quae ſint*. De Furentibus tamen ejuſcemodi, ac de Somniantibus eadem

(a) *Sennertus cap.* 15. *de Mania.*
(b) *Cicero lib.* 4. *Academ. quaeſt.*

dem porrò ratio est: cum in utrisque, ob perversam Meningum dispositionem, Animorum quoque actiones aeque male, suo modo, procedant. Enim vero Animi, (*a*) *quum sustinentur membris, & corpore, & sensibus, omnia certiora cernunt, cogitant, sentiunt. Quum autem haec subtracta sunt, desertusque Animus languore Corporis, tum agitatur ipse per sese. Itaque in eo & formae versantur, & actiones, & multa audiri, multa dici videntur*: uti ex hisce, quae supra innuimus, aphrodisia vigente caussa, evenisse, manifestissimum est. Apposite etiam recentissimus Poeta (*b*) hujuscemodi visionum vices elegantissime sic adfert, Hypochondriae palatium describens.

Sovra la cima del Palazzo volano
Costanti fumi, e quì fantasmi strani
Sorgono come nebbie, orrendi in vista,
Quai nell'ombre abitate dagli spiriti
I sogni son d'un' Eremita, o chiari,
Come visioni di spiranti Vergini.
Or appariscon fiammeggianti furie,
Fieri serpenti in tortuose spire,
Pallidi spettri, orrende tombe aperte,
E di purpuree fiamme ardenti globi.
Or sono in lieta vista al guardo esposti

Laghi

(a) *Cicero lib. 2. de Divinat.*
(b) *Il Riccio Rapito. Poema Eroicomico.*

Laghi di liquid' Oro, Elisie scene,
Cupole di Cristallo, Angeli posti
Entro macchine vaghe, e sorprendenti.

Tandem, ut omnia complectar, Nemini mirum esse profecto debet, quod ab aphrodisio potissimum eo succo, veluti praecipua movente caussa, tot, tamque varia accidentia, quibus Juvenis haec identidem divexata fuit, derivare potissimum, atque explicare non dubitaverim: sive respectu ad laesam plurifariam mentem, sive respectu ad Corporis alias affectiones. Scio enim, & in Hystericis vulgaribus morbis varia persaepe convulsionum phaenomena contingere, pro diversa Aegrotarum Feminarum dispositione; licet una & eadem fere semper sit ipsorum origo. Idcirco aphrodisium hunc succum, circa vicinias Uteri restitans (ideoque corrosivam hinc, pene dixerim, vim nactum) qui subinde universam lympham inficit, tanquam Virus quoddam habendum esse, censeo, quod in una modo, modo in altera parte Corporis agat, indeque diversa adferat symptomata. Hujuscemodi videtur esse Celticum Virus, quod, licet in omnibus idem pene sit, diversimode tamen in singulis agere deprehenditur; quin imo & in unoquoque nunc unam, nunc alteram partem varie laedit, atque vexat: Quod & de Venenis verum esse observatur.

Attamen,

Attamen, etsi ratiocinia haec verisimilia saltem ali quibus videri fortasse queant, proposito tamen nostro satisfacere posse, illi neutiquam concedent, qui oppositum prorsus adhuc sentient, utpote qui pro certo habent, visiones illas, ab affecta hac Juvene tunc habitas, nullo modo naturalibus solis principiis conformes esse, ideoque veluti divinas partim, partim veluti Daemoniacas dici jure meritoque debere: Divinas nempe, quia circa divina & sacra specialiter ac plerumque versatae sunt: Daemoniacas vero, quia incongruas penitus, & malas saepe ipsi imagines & cogitationes excitarunt, a quibus ipsa caeteroquin aversabatur prorsus, quotiescunque sui compos esset.

Quo ad primum, hisce cum Cicerone reponere opportunum est. (a) *Quid vero habet auctoritatis furor iste, quem divinum vocatis, ut, quae Sapiens non videat, ea videat insanus, & is, qui humanos sensus amiserit, divinos assecutus sit?* Ut ipsis nihilominus pro virili, ut ajunt, satisfaciam, circa hujuscemodi visionum genuinam essentiam atque caussam, neque ingeniosis dumtaxat commentis militare unquam videar in rebus hisce, quae ad Sacrosanctam Religionem nostram pertinere speciatim existimantur: cum Summo Pontifice nostro animadvertant, obsecro, tripliciter visiones

(a) *Cicero lib.* 1. *de Divinat.*

ſiones haſce diſtingui; cum aliae videlicet corporales ſint, aliae (*a*) intellectuales, aliae imaginariae; cujuſmodi illas, quas Juvenis noſtra experta eſt, revera fuiſſe, ex allatis ab ipſo Sapientiſſimo Auctore ibidem, quiſque facile deducet. Etenim poſtea ſic effatur. *Porro, ut dignoſcatur, an viſio, & apparitio, de qua quaeſtio incidit, fuerit naturalis, ſedulo examinandum eſt, an aliqua cauſſa praeceſſerit, ex qua viſio & apparitio procedere potuerit. In Aegrotis etenim, & Phreneticis, & in his, qui nigro humore, ſive melancholico affecti ſunt, in his, qui atra bile abundant, in his, qui vehementibus cogitationibus & affectibus agitantur, multa facilitate contingere poteſt, ut putent, ſe aliqua videre, quae non ſunt, & quod eis aliqua apparere videantur, quae non apparent, quae tamen a ſe viſa, & coelitus demonſtrata praedicare conſueverunt.* Quae num adamuſſim propoſito noſtro conveniant, atque cum praehabitis ratiociniis noſtris conſentiant, penes Sapientes judicium eſto.

Quo ad ſecundum autem, ipſis facile libenterque acquieſcam, ideoque Daemoniacas fuiſſe viſiones eas dicam, ſi Animam rationalem, uti in Thimaeo, Daemonem animalem appellare fortaſſe, in eo ſenſu, velint: aliter autem ab ipſis penitus diſſentiam. Revera enim noſtrae hujuſce Juvenis Anima, cum, ob ratio-

(a) *Lambertin. de Serv. Dei Beat. lib.* 3. *cap.* 50. *n.* 3.

rationes supra allatas, tot mira, tamque varia, praeter consuetum, phantasmata, seu incongruas Objectorum, nusquam etiam existentium, ideas mente pluries concipere tunc potuerit: Daemoniacam naturam praeseferre quoquo modo visa est; ea saltem ratione, qua *Aristoteles*, referente Fortunio Liceto, (*a*) *apte per naturam Daemoniacam, non divinam, quae procreatrix est, in Hominibus dormientibus, verorum somniorum, significat nihil aliud, quam Animam Hominis rationalem, plurimum a Corporis cura secretam, cogitationum officio soli vacantem*. Hoc etiam confirmat (*b*) Rhodiginus, haec habens. *Dignum scitu, quod Apulejus inquit, quodam significatu Animum humanum, etiam in corpore constitutum, nuncupari Daemonem; unde apud Virgilium*

. . . . Dii ne hunc ardorem mentibus addunt,
Euriale? an sua cuique Deus fit dira cupido?

Ergo & bona cupido Animi Deus est. Unde Eudaemonas dici beatos putant, quorum Daemon bonus, idest Animus virtute perfectus est. Intellectum item nostrum possumus recte Daemonem nuncupare; nam Thimaeus inquit, Deum nobis supremam Animi partem, tanquam Daemonem, contribuisse. Sive itaque uno, sive altero titulo, sive utroque simul, affectae hujusce Juvenis nostrae Animum insignire quispiam malit, sane proinde in eo sensu haud unquam

(a) *Fort. Licet. in epist. ad Gabriel. Naud.*
(b) *Cael. Rhodig. Lect. antiqu. lib. 1. cap. 30.*

unquam renuam. Pro certo tamen habebo ſemper, quod, praeter externas recenſitas cauſſas, ſpecialis in ipſa Meningum ſtructura praeceſſerit, uti ſupra indicavimus; propter quam nempe, in iis circumſtantiis, mirum adeo in modum ejus phantaſia laeſa fuerit, omni dempto Maleficio. Equidem, poſito quod Meninges, utpote ſenſationum ſpeciale organum, ſicuti oſtendimus, haberi debeant; ac proinde veluti tabula raſa, ut ita dicam, quo ad idearum quarumvis impreſſionem, vere ſint; variae in ipſa infigi poſſunt ſpecies, eaeque vario modo, non ſolum ob diverſitatem Objectorum, ab extra venientium, quorum ope tabula illa pluriformiter depingitur; ſed etiam juxta diverſam Meningum earumdem diſpoſitionem; propter quam praeterea ex prioribus ſimplicibus ideis alias etiam compoſitas ſuboriri, atque etiam alias de novo penitus progigni poſſe, demonſtravimus. Hoc autem ſatis ſuperque videtur eſſe, ut intellectualium quarumvis actionum moderamen quodvis, ſive ordinatum, ſive ſecus, ſimulque phantaſiae ludibria quaeque explicentur. Idcirco, ſi ſpecialem hanc Meningum conſtitutionem, in Juvene noſtra ſpectatam, ceu ad miras illas mentis affectiones producendas tunc ſpecialiter conferentem, veluti Daemoniacam naturam, haberi, in allato ſupra ſenſu, debere quiſpiam contendat: utatur, pro lubito,

jure

Jure suo; ego quippe neutiquam refragabor. Eodem nempe modo intelligimus, undenam verisimiliter eveniat, quod, eadem etiam posita agentis Animae perfectione, acutiorem alii, alii magis obtusam Mentis aciem obtineant, ac diversimode ad animales quascunque obeundas actiones dispositi sint, seu ingenio diversimode polleant: quare iis, qui vino meraco liberalius utuntur, non eadem omnibus aeque ebrietatis symptomata eveniant: quomodo, eadem vigente acuta febre, a generali eodem externo principio suborta, quae plurimos in eadem epidemica constitutione & Urbe corripiat, praeter alia symptomata, hujusce febris familiaria, alii nullo delirio corripiantur, alii plurimum delirent, neque par in omnibus sit delirii ratio, ejusdemque nunquam similes vicissitudines attendantur. Talia etiam in Stultis omnibus passim evenire quisque, eorumdem Nosocomia adiens, observabit: dum ibidem, etsi omnes insani sint, singulis tamen dissimiles omnino ideas in mente obversari, ex diversis ipsorum externis actibus apparet: propter quod alii hilares, alii moesti, alii placidi, aliique furiosi, & quidem variis modis esse deprehendantur, atque singuli demum circa peculiaria objecta versentur. Quae omnia, praeter antehabitas, in statu sanitatis, exercitationes mentis, peculia-

rem

rem in singulis Meningum affectionem indicant, eamque aut ab ortu ipso, aut a superaddita morbosa aliqua caussa progenitam.

Concludendum ideo ex dictis est, incongruas hasce (quaecunque fuerint) ideas, seu species a Juvene nostra in mente habitas (propter quas & plura se vidisse, aut audivisse, ipsa testatur, quae nusquam fuerant, aliaque absona utcunque operari visa est) a sola phantasiae laesione, eo modo, quo diximus, facta, enatas esse. Pro certo quoque asserimus, attentis iis omnibus, quae in Historia habentur, quod, eamdem ob caussam, ipsa etiam sibi carnem e brachio avulserit, in summo Furoris aestu, sibique in Abdomine vulnera illa magna inflixerit, ex quorum altero alimenta & foeces exiisse referunt. Neque quidquam veremur asserere, quod, media illa ipsa recurva ferrea lamina, quae inde prodiisse perperam creditur, ea sibi tunc Abdomen dissecuerit. Ut paucis innuam, quidquid mali in se ipsam, aut in alios quoquo modo praestitit, aut praestare tentavit, aut incongruum pessime egit; non Diaboli auxilio, sed ab ipsa vere perpetratum fuisse, nullus dubito; imo ipsa quodammodo volente, ut ita dicam, adeo nempe, ut talia se tunc agere velle, rite non animadverteret; quia tunc voluntatis exercitium a sola inordinataque absurdarum specierum combina-

 tione,

tione, non a libero rationis criterio, uti diximus, proficisceretur. Omni quippe jure praelaudatus admonet Anonymus, (*a*) quod, *l' ame est libre par sa nature, & quand elle informe un Corps bien disposé, & des esprits modérés, dans leurs impressions. Mais, quand ces esprits, ou se retirent des extrémités, ou tournoyent trop rapidement, comme dans l' état du delire, l' ame n' est plus libre, d' user de ses facultés, s' ils se portent trop vivement à quelque organe, elle est occupée de telle passion, même malgrè elle: & nous demanderons si, quand quelque fibre du cerveau se distend, ou se disséche, l' ame est libre d'avoir de la raison & de ne pas s' égarer?* Ipse enim Cicero novit, quod (*b*) *duobus modis Animi sine ratione, & scientia, motu ipsi suo, & libero incitantur, uno furente, altero somniante*. Non abs re itaque videri cuipiam merito potest, quod Juvenis nostra, ab insultibus hisce subinde evadens, ac sanae mentis effecta, eorum, quae fanatica egerat, nihilum quidem meminisset. Eo quia tunc Meningum contextus, ad naturalem statum redux, necessarias oscillationes perfectius exequebatur, ac proinde ab incongruis antehabitis omnino dissimiles, non tantum quo ad essentiam, sed etiam quo ad modum, & ordinem; ita

(a) *Traitè de la communicat. des malad. & des passions chap. 3.*

(b) *Cicero lib. 1. de Divinat.*

ita ut illae cum istis nullo modo consentirent. Non absimile phaenomenon in se ipso quisque experitur, dum eorum, quae in insomniis peregit, postea vigil non recordatur, seque illa egisse firmiter negat: uti eo magis de noctambulis dici sane debet, qui dormiendo mira plurima praestant, quae vigilando, non sine maxima feriaque meditatione, aggredi nunquam auderent: & tamen expergefacti eorum prorsus oblivifcuntur.

Ast quid plura, de hisce, ultro proferam? Audacem me quippe nimis fore quisque judicaret, si abdita Mentis penetralia subire, ac detegere tentarem: id quod accuratioribus Philosophis omnibus impervium usque nunc fuit, eritque imposterum semper. De hisce tamen raptim disserere mihi necesse fuit, ut verisimilem saltem (uti me praestasse opinor) rationem indicarem, unde phaenomena illa morbosa omnia solis naturalibus caussis adscribi deberent, quin coelitus auxilium frustra repeteremus. Si vero adhuc scrupulosis quibusdam, enarratorum symptomatum, ac praecipue mirabilium tot mentis affectionum, vicissitudines, negotium ita facessant, ut Daemonis vires in subsidium vocare nihilominus malint: ea, quaeso, saltem attendant, quae circa hosce morbos, & maniacos maxime, apud saniores Practicos Medicos, multoties observata sunt, utpote

Naturae ipsi, a consueta, ut dicunt, norma quomodolibet aberranti, tantum adscripta. Prae caeteris ea hic memoranda sunt, quae de Virginibus Millesiis ex Plutarco narrat Sennertus, eas nempe (*a*) *catervatim sese suspendisse, nec potuisse monitis, precibus, aut ulla vi impediri. De Lugdunensibus vero Mulieribus refertur, quod catervatim sese in fluvios, & puteos praecipitaverint*. Alia hujusce census plurima & varia, Furentibus seu Maniacis Feminis familiaria, legi possunt in Fanatismi historia gallica, aliisque, quorum mentionem, una cum eruditissimis animadversionibus suis, habuit Celeberrimus Medicus Hecquetus in Naturalismo convulsionum; ut alia omittam scripta, quae de hac re evulgata fuerunt. Revera enim si enarrata supra symptomata mira omnia, quae identidem Juveni nostrae contigerunt, cum aliis conferantur, quae Hystericis plerisque evenire passim comperiuntur: non nisi majoris minorisve intensionis ratione, aut modi, nihil vero, quo ad essentiam, inter se differre, quisque cognoscet. Neminem quippe Medicum, in Praxi satis versatum, latere unquam existimaverim, utplurimum Feminas, cum hysterico vehementiore aestu premuntur, non Corpore solum, sed animo aeque perturbatas mirum in modum evadere. Equidem promiscue & rident,

&

(a) *Sennertus Pract. lib. 4. part. 2. Sec. 2. cap. 5.*

& plorant, & clamant, & increpant, obsecrantque; quod, si adsis, anceps haereas, nec probe noscas, utrum moerentes consolari, an furiosas compescere, an timentes excitare magis expediat: adeo oppositis passionibus una graviter extorquentur. Idcirco modo sacris contemplationibus omnino occupatae, nil nisi sanctimoniam spirant, effusisque ad Deum precibus sese recreare videntur: mox ab hisce alienae penitus evadunt. Quandoque ab adstantibus adminiculum opportune sperantes, eos ad se asciscere omni opera satagunt; eosque paullo postea, ut a se affatim depellant, jurgiis insectantur. Jactant sese huc illucque, totumque exagitant Corpus, robore pene athletico valentes; indeque veterno pressae, languidae, exangues, & immotae jacent; semimortuas diceres, cum respirationis & pulsus alterni motus vix paullulum conspicui sint. Hinc, excusso derepente sopore illo, clamant, dentibus strident, linguam & brachia sibi mordent, variisque modis in se ipsas, & in alios saeviunt; usque dum extemplo, ut saepe fit, soluto hysterico insultu, in pristinum sanitatis statum redeant. Quis autem, quaeso, sibi persuadeat, Hystericas ejuscemodi Feminas, tunc cum animo tot modis tumultuarie perturbantur, ratione recte uti, quin potius eas insanientes suo modo existimet esse? Caeteroquin Daemonis hinc penitus abesse operam, adeo

tunc patet, ut oppositum innuere dementis sit. Enim vero haec omnia ab analogis Meningum inordinatis oscillationibus, ut in casu nostro, deducere, aequum atque facillimum est. Inde pariter intelligimus, cur Juvenis nostra aliquando a sacris quibuscunque muniis aliena fuerit, sacrosque Ecclesiae Ministros spreverit, ac Confessarium ipsum (quem alioquin, cum sanae mentis est, saepe, libenter, ac venerabunde adit) odio habere summopere visa sit. Cur occasione Exorcismorum, propter quos animo speciatim perturbabatur, irasci maxime solita fuerit, ac se plurimis modis contorquere, objurganti simul Sacerdoti auscultare renuens; ut fugerit etiam haud semel, eumque conviciis ultro affecerit. Equidem haec omnia, laborantis utcunque phantasiae mira ludibria sunt, quae eo magis admirationem illis creant, qui eorumdem rationem, uti licet, assequi aut neutiquam valent, aut perperam negligunt.

Neque insuper mirum esse potest, quod extraneae res illae omnes, quas identidem Juvenis ista evomuit, aut aliter eduxit, in ipsius Ventriculo, Intestinis, aliisve partibus immorari, sine gravi noxa, diu potuerint. Eo longe quippe majorem admirationem cuique adferet, si attendat, quod Corpora hujuscemodi per Oesophagum innocue fere pertransierint, tunc cum ingurgitata per vim fuerunt, aut per vomitum

educta:

educta: nisi aliunde nobis satis, ob multiplices rationes, constaret, quod Oesophagi cavum plus solito amplum antea evasisset. Revera enim, si saniores consulamus Chirurgos, quisque concedet, solidiores hasce extraneas res, ac praesertim acuminatas, in Pharyngem intrusas, pejoris admodum ominis evadere, quum in Oesophagi cavo constiterint, quamquum Ventriculum subierint, etiamsi ibidem diuturno tempore moram agere coactae sint. Quapropter data opera, mediis congruis instrumentis, Chirurgi jure meritoque tunc jubent, hasce res in Ventriculum potius illico adigendas esse, quam quod Oesophagi parietibus utcunque adhaereant, ejusdemque tubum obstruant, aut laedant: cujusmodi plurimae afferuntur observationes; (*a*) unde patet, haud raro minora etiam corpora, in Oesophago restitantia, gravissimas affectiones, & mortem ipsam attulisse. Secus vero plurima recensentur alia & dura, & aspera, & acuminata, mole majora, quae, absque ulla internarum partium laesione, diu intus detenta sunt, usque dum aeque feliciter per Anum fuerint educta. Ejusmodi fuerunt ossea, & argentea frustula, ferreae claves, vitreae bullae, monetarum fragmenta, nummi integri majores, annuli aurei, plumbei globuli,

(a) *Memoires de l'Academ. Royale de Chirurg. tom.* 1. *part.* 2. *&* 3.

fragmenta alia majora vitrea, & cristallina, Ensis frusta, longitudinis unius fere ulnae, cultri, novaculae, forfices, aliaque plurima, quae in praecitatis Regiae Academiae commentariis, atque a Gaspare a Rejes (*a*) afferuntur. Utque magis pateat, quod ab extraneis ingurgitatis duris Corporibus, ac subinde in Ventriculo asservatis, aut etiam in Intestinis, simulque eorumdem tunicas perfricantibus, non adeo, ut vulgo creditur, laedi semper possimus; non abs re erit animadvertere, quod plurimi ex Anglis oblongo quodam solidoque instrumento utuntur, quod in cavum usque Ventriculi, iteratis etiam vicibus, adigunt, atque intus circumagunt pluries, ut a gastricis impuritatibus ejus cavum repurgent: uti habemus ex iisdem commentariis, atque Heisterus ipse refert. Insuper, praeter ea plurima, quae de variis Animalibus, lapides, ferrum, aliaque dura corpora facile, & absque noxa vorantibus, apud Philosophos adnotantur: haud parvi facienda ea sunt, quae de Struthiocamelo putat Fortunius Licetus. (*b*) Equidem existimat, illa animalia, ferrum quidem devorare, non autem veluti *Cibum & alimentum, ut vulgo creditur, sed tamquam adiumentum ad concoctionem duriorum eduliorum promovendam*. Cujus inde rationem ita subdit. *Ut*

(a) *Gaspar. a Rejes Elys. Jucund. quaest. Camp. quaest.* 92.
(b) *Fort. Licet. lib.* 1. *de Quaesit. per Epist.*

Ut enim caro, prope ossa degens, citius concoqui solet, utque gallina nuper interempta cito decoquitur, si lapis intra illam, vel nux, vel plumbea glans, vel durius aliquod Corpus insuatur; quia calefactum, ab igne, carnes concoquente, durum illud corpus, in sua duriore substantia calorem intensiorem & actuosiorem gerit, adeoque carnes veluti a duplici calore concoquuntur: externo scilicet ignis ardentis, atque ab intimo calore, vel ossi, vel ferro, vel etiam lapidi quomodocunque impresso: Sic plane Struthiones instinctu Naturae ferrum devorant, nec quidem ut nutriantur, sed ut illo, a naturali caliditate stomachi percalefacto, facilius ingesta cibaria concoquantur, suapte natura solo ventriculi calore difficiliora coctu, tantumque non incoctilia. Quod duriora quaeque solida corpora calorem utcunque conceptum diutius conservent, ex Physicis experimentis abunde patet. Ideo verisimillimum videtur, quod & ferrea, & vitrea, & saxea, aliaque dura corpora, ab ista Juvene devorata, in Ventriculi cavo commorando, non obesse tantum, sed prodesse etiam ipsi quoquo modo potuerint, ad faciliorem ciborum efficiendam concoctionem: uti & hoc ipsum ultro, ex eorumdem mutua indesinentique collisione, & affrictu cum alimentosa massa, derivandum haud immerito fortasse foret. Haud tamen inde statuerim unquam, utiles cuique & semper, ea ratione, evadere posse extraneas duras quaslibet ingurgitatas res; ita quod non temere, sed consulto

stulto se gerere eos existimarem, qui, solo Maniaci Furoris aestu concitati, haec & similia praestant. Etenim, praeter innumeras rationes, ex quibus oppositum evinci merito potest, maximi faciendae sunt observationes plurimae, quae apud Clinicos reperiuntur, eorum, qui ex minoribus longe devoratis corporibus extraneis, uti cerasorum, aut prunorum nucleis &c. colicos vehementes dolores passi sunt, ac tandem sibi mortem asciverunt: uti habemns ex praecitatis Regiae Academiae commentariis. Quidquid sit autem, quod inde deducere quispiam velit, quod potiore longe jure mala permulta, eaque gravissima, ab extraneis ejuscemodi Corporibus, intus detentis, progigni utplurimum soleant: nihil hoc militat contra assumptum nostrum; cum satis nobis fuerit aliunde ostendisse, quod sine noxa & devorari, & asservari diu possint, absque Daemonis opera, specialibus dumtaxat attentis circumstantiis, quarum plures in Juvene nostra animadvertendae sunt. Nihilo tamen minus haud unquam inficiabor, extraneorum illorum plerorumque Corporum configurationem, asperamque superficiem, utpote acutis spiculis instructam, intimae ventriculi superficiei identidem nocere potuisse; tunc cum dolores ibidem patiabatur Juvenis illa, aliaque molesta symptomata, & sanguinem etiam per os, atque per Alvum saepius

subinde

ſubinde excrevit. Mala autem haec nec ſaepe adeo, neque tam graviter ipſi evenerunt; adeo ut organica inde illarum partium laeſio magna contingeret, quae ipſam in diſcrimen vitae penitus conjiceret. Fortaſſe enim aliorum alimentorum indigeſta maſſa obſtabat utplurimum, mucoſo glutine ſuo Corpora illa obveſtiendo; quo minus intima Ventriculi, aut Inteſtinorum ſuperficies grave inde ſubiret malum, aut ſummopere ſaltem irritaretur. Quid? ſi, ex aſſiduo, diuturnoque illorum corporum appulſu, calloſum, ut ita dicam, intrinſecus evaſiſſe poſtea ſtomachum aſſeramus, ex quo nihil doleret. *Quidquid ſit*, concedendum hic fortaſſe erit cum Gaſparo a Rejes (*a*) *peculiares quaſdam inveniri Hominum naturas, in quibus ſtupenda multa, & vix credenda conſpiciantur, & ad haec, & majoris admirationis alia credenda ipſius naturae majeſtas, & abſcondita vis jam fidem impetravit*. Sicuti Ferrarienſi cuidam Helluoni eveniſſe, credendum foret; quippe *qui* (*b*) *coria, teſtas, & fracta vitrea vaſa comedebat, & digerebat*: atque alteri etiam Homini, Sichard dicto, referente Boneto, (*c*) qui, coram pluribus Teſtibus, Enſis fruſtum, longitudinis fere unius ulnae, contritum aliquando ingurgitavit, alias vero duos cultros & novaculam,

(a) *Gaſp. a Rejes in quaeſt. ut ſupra.*
(b) *Amat. Luſitan. Cent. 2. Curat. 69.*
(c) *Memoires de l'Academ. Royal. de Chirurg. tom. 1. part. 3.*

vaculam, nummorum aeneorum frusta, & argentea, & claves, & alia, quae innocue postmodum per Anum ejecit. Caeterum ex devoratis illis a Juvene nostra Corporibus, alia in ventriculum intrusa, per vomitum exinde propulsa sunt: alia etiam ad Intestina properarunt, ad Anum sibi aditum postea parando, citius, tardiusve, juxta specialem Intestinalis tubi dispositionem, earumque rerum superficiem, atque figuram. Circa haec enim animadvertere fas est, quod inferius Ventriculi orificium, magis quam superius, intrusis hisce Corporibus duris resistit, neque adeo facile, & cito aditum iisdem concedit cum scilicet strictius sit, validioribusque fibris intextum: Alia praeterea minora mole Corpora, nempe acus, vitreaque minora frustula, quae per urethram exierunt, per os prius traducta esse forsan, indeque ad vesicam translata, non auserim inficiari: potissimum si iis adhibenda fides sit, quae de monstrosis & miris, cum urina emictis, extant apud Schenchium, aliosque magni nominis Auctores, ac in praelaudatis commentariis Regiae Academiae. Quamquam minus absonum utique ex dictis esset conjicere, quod Corpuscula illa solida in meatum urinarium sibi per vim identidem intruserit Juvenis ipsa, eo pene modo, quo de aliis quibuscunque, e vagina secretis, dicendum jure meritoque est. Equidem Urethra in Femi-

Feminis ſpecialiter, ut Lithotomi omnes norunt, dilatari maxime tum ſponte, tum per idonea inſtrumenta obſervatur, ut maximis prodeuntibus calculis, ovi etiam molem pene aequantibus, tranſitum permittat: quod per analogiam etiam, praeſuppoſitam in hac Juvene Oeſophagi dilatationem, ſenſim & ſine ſenſu factam, eo magis magiſque comprobare valet. Quod autem Juvenis iſta ſibi ſponte & in Vaginam & in Urethram corpora illa urgere aliquando auſa ſit, etſi aliunde modeſtiae & pudori ſemper & omnino ſtudens; eatenus hoc intelligendum eſt, quatenus tunc ſui compos haudquaquam eſſet, utpote conſueto Furore ad hoc violenter coacta: id quod de aliis etiam, ab ipſa, extra rationis normam, peractis, indicandum eſſe, ſupra jure ſtatuimus. Etenim cum Cicerone concludendum eſt (*a*), *Furorem eſſe mentis ad omnia caecitatem. Quod cum majus eſſe videatur quam inſania, tamen hujuſcemodi eſt, ut Furor in Sapientem cadere poſſit, non poſſit inſania.* Quo uſque enim quiſpiam vere ſapit, quin Furore corripiatur, nihil unquam, rationi vel virtuti adverſum, quovis modo praeſtabit.

Reſtat nunc ut aliqua inſuper circa ea ſubnectam, quae nullo modo ex ſolis phyſicis potentiis erui poſſe plerique putant; eaque idcirco Daemoni penitus adſcribenda

(a) *Cicero lib. 3. Tuſc. quaeſt.*

ſcribenda eſſe pro certo habent: Videlicet, quod utplurimum extraneas res illas, praecipiente Sacerdote, evomuerit: quod avulſa Mammae papilla, priſtino loco denuo appoſita, ibidem adglutinata rite fuerit, aliaque vulnera pari modo, ut ipſi cenſent, miraculoſe ſanata ſint, ſola benedictae aquae aſperſione: quod demum latine loqueretur, tunc quum ab Exorciſta eo idiomate interrogata eſſet, aut praeceptis preſſa.

Ad primum dico, quod, ut excitati, occaſione Exorciſmorum vomitus, merito a ſuperioribus cauſſis repeterentur, neceſſe utique foret, quod nunquam abſque Sacerdotis juſſu eas evomuiſſet res: quod ſecus eveniſſe ex affectae Juvenis aſſerto, & aliunde etiam, ſatis ſuperque comprobatum eſt. Revera enim ipſa pluries, Domi ſuae ſola degens, nullo adſtante Sacerdote, res illas per os eliminavit, atque ſemper per inferiora, tum anterius, tum poſterius. Neque abs re erit ultro ſuſpicari, quod, dum Sacerdos, Diabolum viriliter objurgare ſatagens, iraſcitur, hucque illucque ſeſe jactat, criſpata fronte, clamat, urget, increpatque (quod num de eſſentia, ut dicunt, Exorciſmi ſit, ut melius ſuum ſortiatur effectum, non ad Medicos, ſed ad Theologos decernendi jus pertinet) adeo Aegrotae Juvenis phantaſia perverti, & affici poteſt, ut ipſa nauſeabunda evadat, ac ſubinde evomat; praeter alias corporis ſubitas affectiones,

quas

quas ex eodem ſonte facile derivari poſſe, quicunque vires Animi pathematum adverſus Corpora non ignoret, ſponte confitebitur. Praeſto ſit etiam obſervatio illa, quam Marcellus Donatus (*a*) refert, ex Divo Auguſtino lib. 4. de Civitate Dei, ubi de Homine quodam agit, *qui quotieſcunque volebat, copioſiſſime ſudabat, movente imaginatione facultatem expultricem*. Longe autem mirum magis, & rarum eſſe, credam, quod aliquis, quum voluerit copioſiſſime, abſque ulla externa cauſſa, ſudet, quam quod ſibi vomitum pro lubito promoveat: quo nihil & aliunde facilius Juveni huic evenire potuiſſe, cenſeo: maxime etiam quia Pharyngis & Oeſophagi membranae admodum irritatae antehac ipſi eſſent, ab intruſis extraneis Corporibus duris, & aſperis, imo & a pungentibus iis rebus haud ſemel laceratae, tunc cum ſanguis etiam pluries exierat. Enim vero ſolus minimi digiti apex, aut mollis plumae ſummitas, ſi, Pharyngem leviter dumtaxat titillando, ad vomitum facile cogunt: quid nam ſane de aſperis illis Corporibus dicendum potiore jure erit? Hiſce addo, quod, dum pro lubito contrahuntur adeo Abdominis muſculi verſus diaphragma, ut Ventriculus maxime comprimatur; contenta in ipſo quaeque ad ſuperius Orificium quoquo modo urgentur, eaque inde per vomitum educere

(a) *Marcel. Donat. lib. 2. cap. 1. Hiſt. Med.*

cere tunc in proclivi est: quia minor superius, quam inferius superanda ipsis resistentia emergit. Quod si nihilominus haec casui nostro conferre ideo quispiam neget, quod nulla forsan in Juvene illa calliditatis nota observata sit: perturbati ex dictis, in actu Exorcismi, vires animi satis erit accusare. Apte quidem ad rem nostram praecitatum Marcelli Donati textum prosequamur. *Ibi quoque alterius meminit, qui, quotiescunque audiebat sonum vel cantum flebilem, vel quempiam plorantem, operante imaginatione, ita animo delinquebat, ut sine ullo sensu penitus permaneret, ita ut, etsi pungeretur, vel ureretur, nihil sentiret; at in se ipsum revertebatur postmodum, Canentium vocibus tanquam a longe exauditis.* Uti & de aliis quamplurimis Animi Corporisque mutuis affectibus, commotionibus, & viribus, utrinque quomodolibet excitatis, innumera apud Auctores exempla, circa Feminas praecipue, recensentur.

Si vero illa vulnera, aquae benedictae praevia inspersione, cicatrice cito, atque perfecte obducta sunt: non ideo eorum sanationem divino adminiculo, ceu potissimae & soli caussae, adscriberem, seu mavis miraculo: nisi hoc in instanti, ut ajunt, evenisse concedendum foret, atque etiam nisi aliunde constaret, ad hoc per se Naturam sufficere neutiquam potuisse. Quod in instanti sanata nunquam fuerint, testis sit affecta Juvenis ipsa, quae aliquot semper

dierum

dierum intervallo, modo citius, modo tardius, illud contigisse fatetur. Si vero nulla penitus adhibita sunt remedia; neque hoc porro sufficit, ut miraculum asseramus. Saniores quippe Chirurgi omnes, & Medici, Naturae ipsi, in curationibus morborum plerorumque, gloriam adscribunt: cum ea sola persaepe, sine Artis praesidiis, operari plurifariam deprehendatur, eaque duce, quotquot caute prudenterque, & cum ratione se gerere optant, agere semper atque adamussim satagant. Siquidem, ut de vulnerum sanationibus praecipue loquar, ille ipse, qui ab eorumdem labiis, per abscissorum tubulorum sectiones, effluit humor (nisi tamen in interstitiis vulneratae partis tamdiu unquam stagnet, ut putrescat, acris fiat, atque balsamicam potentiam suam amittat) concrescit paullatim, adinstar glutinis, quo sauciata pars illa sponte conglutinatur, & sanescit; uti in incisis, quocunque modo, arborum corticibus accidere, Villici quoque norunt. Hinc ea potissimum & sola Chirurgis rationalibus cura superest, quod, si glutinosus, ut sic dicam, humor ille a labiis vulneris, congrua copia, exsudet; nil pene agant, solamque Naturae, tuto operantis, industriam admirentur, commendentque; ut, alia occasione, ad illius exemplum, se gerere discant. Sin autem aliquod ibidem impedimentum effusi stagnantes humores pariant,

quod gluten illud opportune, uti par sit, extillare non sinat; stases eas dumtaxat solvere necessum est, atque opus reliquum Naturae penitus committere: cum illa semper magnam ejuscemodi curationum partem compleat, sin ab inexpertis Chirurgis temere (uti haud raro contingit) perturbetur, aut opprimatur. Verumtamen, quia, ex recensitis vulneribus, sibi ipsi, a Juvene nostra, ut supra probavimus, inflictis, illud maxime pejoris utique ominis, summique momenti fuisse, credendum est, quod in Abdominis cavum penetrasse dicitur, cum laesione Intestinorum, adeo ut & alimenta, & faeces aliquando prodierint: hinc, ex ejusdem quoque omnimoda sanatione, miraculum canere se debere, statim autumant, solam ad hoc naturam satis non fuisse, opinantes. Profecto, quod istiusmodi vulnera periculosa vere sint, nemo unquam inficiabitur; cum inde gravia passim, multiplici ratione, symptomata proveniant, quae in vitae discrimen Aegrotos haud semel cogunt. Nihilo tamen secius tantum abest, quod ea quoque quandoque adglutinari nequeant, & sponte; ut contrarium evinci, ratione & experientia teste, multoties Chirurgi ipsi animadvertant. Huc autem, adinstar omnium, testem sufficiat adducere Celeberrimum Van-Swieten, Augustissimi Imperatoris, & Imperatricis, Reginae Hungariae

&c.

&c. &c., Dominae nostrae Clementissimae, Archiatrum Sapientiss.; quum haec habet: (*a*) *Intestinorum autem crassorum vulnera, uti & tenuiorum, in loco remotiori a Ventriculo, uti & illa, quae non integre discindant tubum intestinalem, periculosa semper sunt, non tamen absolute lethalia.* Ibidem etiam de Maniaco quodam agit, qui *octodecim vulnera proprio Abdomini inflixerat, quorum octo in Abdominis cavum penetrabant*, gravibus subsequentibus accidentibus, atque nihilominus *praeter spem evaserat. Post septemdecim menses Mania iterum correptus ex alto praecipitem se dedit, unde illico mortuus fuit. In cadavere inventae fuerunt cicatrices sanatorum vulnerum in Hepatis lobo medio, Intestino jejuno, & Colo.* Observationem hanc refert ex Actis Academiae Scientiarum Anni 1705. Monet insuper Praeclarissimus iste Auctor, *Intestinis crassis, & tenuibus integre discissis, supervixisse Homines.* Satis namque esse, recte opinatur, quod exitus pateat faecibus, praetereaque requiri, *ut a Ventriculo ad locum discissum tanta supersit Intestini longitudo, ut ex ingestis paratus chylus, per venas lacteas & meseraicas resorptus, nutritioni Corporis sufficere possit.* Neque tamen, laesi quomodocunque Intestini, sanatio ab Arte semper expectanda est; cum eo remedia recte non transvehantur, aut rite & commode parti affectae non apponantur,

(a) *Van-Svviet. Comment. Aphor. Boerhaav. tom. 1. part. 1. parag. 170. n. 5.*

ut ſatis, prout oporteat, ibidem conſiſtant. Praeterquamquod ſponte etiam vulnera illa revera ſanantur; ut praelaudatus Auctor monet. (a) *Si ergo Inteſtinum laeſum fuerit, neque vulnus adeo magnum ſit, ut patula via, contenta Inteſtini cavo in Abdomen delabi poſſint, ſibi relinquenda ſunt: ſponte enim tunc ſolent ſanari.* Quid? ſi libere ex hiante vulnere faeces exeant, ut Juveni noſtrae evenit. Alias demum recenſet obſervationes, quas, utpote ad rem noſtram conferentes, enarrare conſentaneum eſt. *Dum Cani majori Inteſtinum tenue, ſecundum longitudinem, diſſecaretur, nulla ſutura Inteſtini, in Abdomen retruſi, facta, Animal tamen convaluit. Imo obſervata docuerunt, larga ſatis Inteſtinorum Vulnera, per quae contenta exibant, ſponte ſanata fuiſſe. Homini globo plumbeo majori vulnus inflictum fuerat, in cavum Abdominis penetrans, cum inſigni laeſione Inteſtini Coli; ſic ut per bimeſtre ſpatium excrementa per vulnus exirent: tandem tamen ſine ullo Artis adminiculo illud vulnus conſolidatum, & homo ſanatus fuit:* uti habet ex Belloſte. Laeſa vero hiſce modis Inteſtina, dum ſponte ſaneſcunt, modo Peritonaeo cohaerent circa Vulnus, modo per ſe agglutinantur. Illud tamen familiare magis eſt, ac facilius & citius evenit; atque ita contentis omnibus congrua, ut antea, emergit inde via, ne extra prodeant, aut in Abdominis cavum, quod pejus eſt, traducantur. Ego etiam,

paucis

(a) *Idem ibidem paragr.* 314.

paucis abhinc annis in Cremonensi Religiosa Juvene circa Pubem apostema vidi, ex Hernia in annulo factum; quo subinde aperto, non Alvi tantum faeces diuturno tempore effluxerunt, verum etiam viventes Intestinorum vermes: ex quo optime sanata est.

Quo ad avulsam Mammae papillam, ut referunt, eamque iterum, ut antea, pristinae parti restitutam, agglutinatamque; minorem longe admirationis inde caussam emergere, secus ac vulgo creditur, quisquis existimabit, nisi hospes propemodum in observationibus Medicis fuerit: cum talia experti praecipue Chirurgi revera nihilum morentur. Adest Chirurgia Curtorum, sic dicta, per insitionem a Taliacotio explicata, plurimisque observationibus confirmata; in qua modus distincte traditur, quo ex nova carne, ex alia Corporis parte artificiose ferruminata, recisa antea Nasi pars in pristinam molem redigi valeat. (a) *Primi, qui hanc operationem tentarunt, celebrantur Calabri inprimis Postropheenses... Inde Magia Tropiensium audit haec operatio, a quibus ad Medicos & Chirurgos Bononienses devenit. Inter hos commemoratur Branca Siculus Cataneus Chirurgus excellentissimus.... Secutus hunc ejus discipulus Balthassar Ravonus etiam Siculus*, ac tandem Taliacotius: in cujus laudem haec ibidem merito referuntur carmina.

(a) *Garman. de Miracul. Mort. lib.* 1. *tit.* 2. *n.* 8.

Semper honore igitur mactabitur, atque feretur
Laudibus in Coelum, donec Nasi ora venustant,
Vir Taliacotius, promptissimus Arte Medendi,
Truncatos cujus miranda industria carne
E viva reparat [quid cessas credere?] Nasos.

Nec omittam ea, quae *de Hominibus quibusdam Nasonibus* habentur, (*a*) *qui irrisionis pertaesi, Nasorum tuberes, & quasi surculos amputarunt, atque in brachiorum ulnas, incisione nonnulla adapertas, ad tempus insuerunt, atque inde nasos magis decentes efformarunt*. Caeterum tamen nil quidpiam refert contra Taliacotii inventum Celeberrimi Heisteri assertum in medium adducere; quod nempe illius (*b*) artificia parum, imo prorsus aliis non successerint; ita ut sentiendum inde sit, expertissimum Auctorem illum falsa venditasse, ac si nec ipsi quoque talia unquam evenissent; quod quidem injuriosum ipsi nimium foret. Ast casui nostro conformis magis est observatio Clarissimi Garengeot, (*c*) quam ideo ad litteram exscribere necessum est. *Le* 29. *Septembre* 1724. *un Soldat du Regiment de Conti &c. se battit avec un de ses camarades, & fut dans ce combat, mordu de façon qu'on lui emporta presque toute la partie cartilagineuse du Nez. Son adversaire sentant qu'il avoit un*
morceau

(a) *Bac. de Verulam. Hist. Vit. & Mort. Connex.* 9. *n.* 27.
(b) *Heister. Chirurg. part.* 2. *Sec.* 2. *cap.* 73.
(c) *Garengeot Chirurg. tom.* 3. *observ.* 6.

morceau de chair dans la bouche, le cracha dans le ruisseau, & tout en colere, marcha dessus comme pour l'écraser. Le Soldat n'étant pas moins animé, ramassa son bout de Nez, & le jetta dans la boutique de M. Galin mon Confrer, pour courir aprés son ennemi. Pendant ce tems-là, M. Galin examina ce bout de Nez qu'on venoit de jetter dans sa boutique; & comme il étoit couvert de boüe, il le lava à la fontaine. Le Soldat venu pour se faire panser, on fit chauffer du vin pour sa plaïe & son visage qui étoient couverts de sang, puis on mit le bout de Nez dans le vin pour l'echauffer un peu. Aussi tôt que cette plaïe fut bien nettoïée, M. Galin ajusta le bout de Nez dans sa place naturelle, & l'y maintint par le moïen d'un emplâtre aglutinatif, & de la fronde. Dés le lendemain la réünion parut se faire, & le quatriéme jour je le pansai moy même chez M. Galin, & vis que ce bout de Nez étoit parfaitement bien réüni & cicatrisé. Quis autem longe mirum magis esse non putabit, quod avulsa Nasi potissima pars illa, in terram projecta, in aquam immersa, atque inde vino abluta, nec statim suo loco apposita, ibidem adglutinata & consolidata perfecte fuerit; quam quod divulsa dentibus Mammae papilla, calens in ore Juvenis ejusdem servata, ac paullo postea suo loco aptata, pristinae propemodum parti adhaeserit, & glutinata sit, perinde ac si nunquam antea separata fuisset?

Ad latinum demum idioma quod spectat, quo Ju-

venem istam saepe locutam fuisse asseritur, tunc quum Exorcista ipsi praeerat: illud merito animadvertendum est, quod scribunt, (*a*) *Mulierem illitteratam, dum atra bile agitaretur, latine loqui consuevisse, cessante vero aegritudine, non quivisse.* Neque desunt & alii Auctores, quorum Sennertus meminit, qui dicere non dubitant, (*b*) hoc ab humore melancholico, aliisque naturalibus principiis omnino derivari posse; cujusmodi plurima recensent exempla. Ideo Gaspar a Rejes apposite etiam animadvertit, quod talia & majora mentis phaenomena, ex sola vi morbi, Daemone nil penitus agente, non semel evenerint: unde ita scribit. (*c*) *Plato in Timaeo sentit, divinationem a Deo datam Hominibus, errore mentis dumtaxat affectis. Sed non solum hoc praestare, sed alienas, quas nunquam calluerunt, linguas, Graecam, Latinam, Germanam, Italam, & quascunque alias locutos, quin & Poëtas evasisse plurimos, exemplis, non pauci sunt, qui testantur, Auctores:* uti speciales ibidem ipse narrat historias. Quapropter ex Lemnio haec alia subdit. *Videmus enim nonnullos in aestuosis febribus, quae fere aestate urgent, copiosos promptosque fuisse in disserendo, usosque oratione culta atque elaborata, eoque idiomate, quod, morbo defuncti, nullo modo exprimere potuerunt;* *quos*

(a) *Cael. Rhodig. lect. antiq. lib. 9. cap. 23.*
(b) *Sennert Pract. lib. 1. p. 2. c. 16. quaest. 1.*
(c) *Gasp. a Rejes Elys. Jucund. quaest. Camp. q. 27. n. 9.*

quos ego pronunciavi, non malo infectoque genio divexari, nec Daemonis instructu impulsuque ista peregere, sed vi morbi humorumque ferocia, qua tandem face subdita, mens Hominis exardescit, atque inflammatur. Verumtamen, quo ad hujuscemodi. aliarumque similium historiarum veritatem, cum meum in praesens haudquaquam sit differere, imo nec unquam auserim; caeterumque Auctorum illorum, circa haec, fidem denegare prorsus, injuriosum existimem; satis superque in propositum nostrum fore, reor, quod ea omnino attendantur, quae apud praelaudatum Summum Pontificem nostrum (*a*) prae caeteris accuratissime conscripta sunt, atque immensa pene eruditione referta. Ibidem enim, ex Rituali Romano, dum tutiora exhibet signa, *quibus obsessus dignoscitur ab iis, qui vel atra bile, vel morbo aliquo laborant*, praecipue dicit, obsessos *ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere, distantia & occulta patefacere &c.* Inde a fortiori ex Pontas concludit in Dictionario Casuum &c. illud certius asserendum esse, *si Rusticus, si Femina quaestionibus Philosophicis, aut Theologicis, quarum nunquam cognitionem habuerunt, apte respondeant*. Porro quod ea in Juvene nostra penitus evenerint, haud unquam audivi. Quod si vere ea omnia adamussim in ipsa contigisse, observatum sit; ego quoque hac ratione tantum obsessam

(a) *Lambertin. de Serv. Dei Beatif. lib.* 4. *part.* 1. *c.* 19.

obsessam illam esse, & fuisse testabor. Idcirco, quum ego quondam Exorcismis ipsius adessem, ab adstante Sacerdote anxie petii, quod ab affecta Juvene sciscitaretur, quid nam ipse in Pera gestarem; quod sane, si obsessa fuisset, ipsa scire, Daemonis ope, debuisset, ut *occulta*, sicuti diximus, *patefaceret*. Verum annuere meis votis Exorcista recusavit, veritus, ne ita se incongrua, atque ad rem suam nullo modo spectantia, a Diabolo postulasse culparetur; cum aliunde ego oppositum sentirem; quippe qui illuc, data opera, accesseram, ut negotium illud totum examussim investigarem, atque judicarem, pro viribus, utrum revera a Daemone, an a Physicis solis caussis ea omnia derivanda forent. Ea occasione nonnulla latina verba, absque ordine, a Juvene illa prolata esse audivi, eaque cum vernaculis nostris male adeo copulata, ut inde nullo modo statui merito posset, quod tunc vere latino idiomate bene loqueretur, imo nec balbutiret quidem, uti Pueri apud Ludi-Magistros faciunt. Mea quippe sententia, nihil propemodum repugnat, quod dicamus, Juvenem istam (cum plusquam per decennium varios audierit Exorcizantes Sacerdotes, ipsi saepe & diu assidentes, praecipientesque latino idiomate, & circa easdem res) latina interim plura verba didicisse, quibus, arrepta occasione, quoquo modo loqueretur, ex habitu potius, ut

ajunt,

ajunt, quam ex ſcientia, aut ex Diaboli inſtinctu. Siquidem plurimi ad hoc fieri poterit judicium Eruditiſſimi Gaſparis a Rejes, (*a*) Foreſti ſimilem Hiſtoriam perpendentis, propter quod ita ait. *Caeterum quo ad cantilenas paucular, & Eccleſiae hymnos, quos melancholica illa apud Foreſtum proferebat, hoc forſan non ex aſſiſtentis Daemonis vi, ſed naturaliter accidere potuit. Quia, licet linguam latinam nunquam didicerit, potuit tamen ex frequenti auditu in Eccleſia ſpecies recipere, quas, licet confuſe in mente reſervatas, naturalis humoris vi excitatas repraeſentari difficile non fuerit.* Verum quia melius, & multo magis alias latine ipſam locutam fuiſſe, dicunt; de hoc penes Adſtantes judicium eſto, dummodo nullis obruantur praejudiciis. De iis enim, quorum certior omnino fieri non potui, neutiquam judicare audeo: licet una & ex aliis, de hoc, non immerito oppoſitum evincere, mihi concedatur. Verum, ut non ratiociniis tantum, ſed aliis ultro congruis Auctorum ſententiis judicium meum, de hac re confirmare videar: omnia in unum redigam; addito Celeberrimi, ac de Univerſa Litteraria Republica optime meriti, Sapientiſſimi Praepoſiti Muratorj aſſerto; quod ad literam hic exſcribere opportunum eſt. (*b*) *Che ſi diano veri indemoniati, nol può mettere in dubbio,*

(a) *Gaſpar a Rejes Elyſ. Juc. quaeſt. Camp. q.* 27. *n.* 40.
(b) *Muratori Trattato della Forza della Fantasìa Umana.*

dubbio, chi crede alle Divine Scritture, ed à potuto osservare le azioni di talun d'essi, che superano le forze, e le regole ordinarie dell'umana potenza. Ma questa verità si trova mischiata con molti falsi supposti, perchè la sola apprensione d'essa naturalmente può passare in malattìa presso la gente credula, e timorosa, e sopra tutto presso le Donne Isteriche. Anche un solo accidentale toccamento di persona, creduta indemoniata, basta per immaginare, che il Diavolo le sia saltato addosso. A me confessò una gran Dama, che gravida assistendo alla Messa, allorchè il Sacerdote faceva l'elevazione, si sentì internamente come spinta a gridare, ed urlare. Dio l'assistì, che non gridò. Ma se arrivava a farlo, chi poteva più risparmiarle il titolo d'invasata? Veggasi quanto poco si ricerchi, affinchè una Donna col tetro fantasma in capo di altre, o vere, o false indemoniate, vada a far credere anche se stessa occupata dal medesimo male. Perciò l'esperienza fa vedere, che dove Esorcista non è conosciuto, ivi ne pur si conoscono gli spiritati. Han certamente essi Esorcisti il potere da Dio di guarire i veri Ossessi; ma anno anche la disgrazia di farne saltar fuori degli immaginarj; tanto sono le burle, che può fare la fievole Fantasìa Donnesca. In S. Marco di Venezia, e nella Metropolitana di Milano, allorchè si mostrano alcune insigni Reliquie, s'alzano urli, strida, e schiamazzi di Donne, ma plebee, credute invasate, con torcimenti di Corpo, e stralunamenti d'occhj. Coperta la Reliquia, cessa tutto quel rumore, ne v'è più Gente ossessa. In tante altre Città ciò non si osser-

osserva: e perchè? Perchè l'uso non c'è. La fantasìa guasta di una Donna se ne tira dietro cento altre..... Bene è l'avvertir chicchesia di sì fatti disordini, e di consigliar ciascuno ad esaminare meglio, se mai può, il fondamento de' racconti di cose straordinarie, che forse non sono, che ideali, per risparmiare a se stessi un sognato, ma vero male, e seco la perdita della quiete, e della sanità. Almen prima di adottare opinioni tormentatrici, e di alloggiar fantasmi sì pericolosi e molesti, chieder consiglio ai Saggi, e a chi può rettamente giudicare delle cose; e credere più ad essi, che alle voci popolari, o alle ciarle ed immaginazioni delle Donnicciuole, moneta bene spesso falsa, e sempre dubbiosa. E' da vedere in questo proposito un Opuscolo di Francesco Bayle Medico di Tolosa, il quale per ordine de' Magistrati esaminò diligentemente i Sintomi di molte Femmine, credute ossesse dal Demonio, e ne attribuì la cagione alla lor fantasìa lesa, e al temperamento loro isterico, ipocondriaco, epilettico. Nelle Effemeridi dell'Accademia Leopoldina de' curiosi di Germania all' Anno 1712. si legge di una Fanciulla epilettica di quindici Anni, ignorante, e soggetta a molti Sintomi, che componeva all'improvviso versi non dispreggievoli, parlava Ebraico, Greco, Latino, Francese, ed altre lingue a lei ignote; predisse a due Persone la morte, e tali altre cose faceva, che era da tutti tenuta per ossessa. Il Matrimonio fu quel potente rimedio, che la guarì. Reliqua circa haec legantur penes Praeclarissimum Auctorem, cujus omnigenam doctrinam quam maxime suspicio.

Quaeri

Quaeri etiam ultro poteſt, undenam extraneas tot illas res, & varias Juvenis noſtra deprompſerit, quas ipſam & naturaliter vomuiſſe, & occaſione Maniaci aeſtus, ſeu Furoris, propriis arripuiſſe manibus, & in Oeſophagum adegiſſe, demonſtravimus. Verum hoc extra Philoſophi limites extenditur; cum divinare potius, quam philoſophari illud ſit: adeoque ad Medicum nullo modo pertineat. Ex dictis tamen, a Juvene ipſa, innuam, quod domi ſuae non modicam copiam vitreorum fruſtorum antea haberet, quibus ſe modo carere teſtatur. Ferramenta etiam ſimillima iis, quae evomuerat, quiſque plus minuſve penes ſe habet, & Pauperes etiam. Saxis viae omnes coopertae ſunt. De Lapidibus autem aliis pretioſis, per vomitum quoque expulſis, (vulgo *Agata*, *Corniola &c.*) nil habeo quod certi dicam. Scio tamen, Tabulas lapidibus ejuſcemodi inſtructas, uti Veteres ſolebant, apud noſtrates Nobiles aſſervari, a quibus illa furata fortaſſe erit, abſque quod tamen furti merito accuſari ipſa queat; cum pari modo hoc praeſtiterit, quo caetera mira alia peregit. Caeterum, ſi Veteribus Philoſophis fidem praeſtare velimus, quis unquam concedet, Daemonem Juveni noſtrae, praeter caeteros pretioſos lapides, Gagatem etiam in ſtomachum violenter intruſiſſe; cum lapis iſte Diabolo adverſus propemodum eſſe

potius

potius credatur; (*a*) idque Gaſpar a Rejes hiſce verſibus confirmat.

Idem Demoniis contrarius eſſe putatur,

Vincit praeſtigia, & carmina dira reſolvit.

Fruſtra adhuc aliquis forſan objiciet, quod, ſecluſa Daemonis opera, neutiquam explicari poſſit, cur fiat, ut Juvenis illa, cum ſanae mentis eſt, nec Exorciſmis urgetur, indicare neſciat ea, quae in ſtomacho extranea gerit, ac quaenam ex hiſce evomere mox mox tunc parata ſit: Sciat autem ſecus, & Sacerdoti diſtincte tunc indicet, cum ipſam praeceptis viriliter urget. Hiſce tamen ſic breviter reponam. Si haec vera ſunt, & alia ſimul omnino eveniant, quae ex Rituali Romano in hiſce circumſtantiis obſervanda ſedulo eſſe, proponuntur; id ego quoque libenter cum ipſis concedam, tantumque aberit, ut iis ideo adverſus evadam, quod ſententiae meae tunc adhaerere non amplius velim. Aſt pro nunc, cum hujuſcemodi congrua in caeteris mihi deſint ſigna, aſſerere non dubito, Juvenem hanc (ſicuti, cum Fanatica eſt, res illas ſibi intra Corpus adegit) occaſione etiam Furoris, in actu Exorciſmi, uti diximus, adaucti, ea omnia revelare poſſe, quae abſolute ignorat, cum ſanae mentis eſt. Ita Dormientes aliqui, ſi interrogentur, ea patefaciunt facile, quae dixiſſe

(a) *Gaſp. a Rejes libro citato Quaeſt. 97. n.* 14.

se subinde vigilantes eos pudet, imo neque tunc indicare plerumque valent.

Hisce itaque omnibus, pro ingeniolo meo, exaratis, ut meam summatim sententiam, quaecunque ea sit, proferam, rationi consentaneum undique mihi videtur statuere, nullam, ne minimam quidem, Daemonis vim accusandam esse, nullamque inde Maleficii cujuspiam suspicionem emergere: Quippe quod mira illa omnia, usque nunc observata, quae Naturae, juxta consuetas leges operantis, vires excedere censentur, a naturalibus solum caussis pendere queant, & revera inde suborta sint. Nollem tamen, quempiam unquam inde deducere, me, ideo quia in recensitis circumstantiis, naturales tantum satis fuisse caussas, existimo, nulloque modo Daemonem accuso; id aeque semper & in aliis quibuscunque casibus sentire velle. Dementis enim & scelesti Hominis hoc esset, sacrisque oraculis e diametro oppositum: quod ideo a me alienum est, atque, Deo favente, inposterum futurum semper confido. Equidem cum iis solum impraesentiarum mihi res fuit, eosque nervis omnibus impugnare satagam semper, qui, ut ait Mercklinus (a) *credulitate laborant, & in excessu peccare videntur. Equidem inter Morbos nullum prorsus ad incantationem accersere decet, etiam si sit abstrusissimus, & insolen-*

(a) *Mercklin. Sylog. in Praef.*

lentissimis symptomatibus stipatus ; nisi eum ex naturalibus, vel potius praeternaturalibus caussis deducere nullo modo licuerit , adeoque omnem naturalium caussarum potestatem transgredi, ac superare, deprehendimus; Tunc enim demum de supernaturalibus, seu transnaturalibus cogitandum : alias socordis & simplicis ingenii indicium esset, ad supernaturalia confugere velle, ubi naturalia suppetunt.

Porro verum adeo esse puto , quod recensita omnia mira phaenomena, Naturae tantum adscribenda sint, ut (sin aliud posthac ipsi contingat, ex quo judicium immutare fas sit) certo sperem , Juvenem hanc aliquando ab hisce aerumnis penitus evasuram ; praecipue si, uti par est, opportunis utatur remediis . Ideo inprimis omnis adhibenda cura esset, ne incongrua alia Corpora ingurgitaret amplius, imo nec in promptu haberet. Quod sane non alio modo fiet, quam si in clauso aliquo Coenobio, aliis adstantibus semper prudentibus Feminis, caute detineatur. Tunc etiam optimum praesidium esset, si manualibus, uti assolent Mulieres, operibus occupata persaepe esset , frequenterque animum cum amicis sociis Mulieribus recrearet laetis colloquiis, neque unquam, si possibile foret, solitaria horas traduceret, eoque minus moesta degeret, ac tandem ea omnia diligenter fugeret, propter quae ad aphrodisios affectus excitaretur. Ad Remedia quod spectat, ea solum usur-

pare fas esset, quae leniter & Stomachum & Intestina, ab ingestis iis rebus, si quae unquam adhuc essent, repurgarent: id quod & soli Clysteres, aliaque pharmaca ejusdem census laxantia praestarent, identidem, pro ut oporteret, praescripta. Quodsi posthac fortassis aliquae ex recensitis extraneis rebus in internis partibus nihilominus remanerent; non ideo de hujusce Juvenis valetudine desperandum omnino esset. Plura namque adduci possunt exempla variorum corporum diu intus asservatorum, absque ulla moxa; quae subinde modo per consuetas inferiores aut superiores vias, modo per alias quaslibet, nec raro mediis abscessibus, sibi aditum pararunt. Hujuscemodi plurimae observationes variae existunt in memoratis Academiae Parisiensis Chirurgicis commentariis, tum & apud Gasparem a Rejes, (*a*) ex quibus merito sic concludit. *Haec enim & majora providae ac potentis Naturae sunt opera admiranda, quae, ut Hominis vitam tueatur, varissima aliquando molitur, ut extraneam qualemcunque substantiam, intra Corpus quomodocunque susceptam, ac detentam, quam resolvere & consumere, ob illius duritiem, non potest, foras detrudat, per communes, si possibile est, aut per occultas vias exitum quaerendo; quod aliquando brevi, aliquando longo tempore exequitur.* Alimenta insuper talia sint, quae tumultuarios humorum aestus non excitare tan-

tum,

(a) *Gasp. a Rejes Elys. Jucund. Quaest. Camp. q. 92.*

tum, sed refraenare possint. Caveat ideo ab aromaticis quibuslibet, & volatilibus; vinoque parce utatur, & copiosius aqua. Vegetabilia secus, attemperantia congrua, optima erunt. Quodsi haec omnia simul non sufficiant, neque alia unquam ingesta denuo sint incongrua Corpora, & quae aderant commode exierint; Hippocratis praecepto obtemperet, quod illud est. (a) *Ego vero jubeo Virgines, cum hujuscemodi patiuntur, quam citissime Viris cohabitare*: nos melius dicimus, in Christo nubere. *Si enim conceperint, sanae fiunt*.

Tu vero, Illustrissime & Reverendissime Praesul, sin animadversiones hasce meas Tibi, aliisve Sapientibus placere, seu arridere posse sentias: Animum saltem ne despicias. Idque persuasum habeas semper, me non adeo mihi ipsi, rebusque meis fidere, ut aliorum judicium, dummodo sit aequum, effugere quaeram, quod caeteroquin aut in hisce, aut in aliis, mihi profuturum, intellexerim. Soli enim veritati in omnibus studeo, & studebo posthac semper, pro viribus, usque dum vixero; ut minus saltem in errores proclivis sim. In hisce autem praesertim, quae tanti momenti sunt, parum mihi ipsi, plurimum aliorum judicio tribuo; a quibus si victus utcunque evaserim, dummodo veritate potiamur,

 meam

(a) *Hippocr. de Morb. Virg.*

meam (*a*) *hanc ego victoriam appellabo. Neque enim non verebor tantum, si refutari, explodi, omninoque evinci me videro, palam illud publiceque dicere; sed ego omnium primus libentissime fatebor, & scriptis evulgabo meis, cum satis superque meum in Animum induxerim, id mihi nequaquam probro futurum.*

Vale decus Antistitum, tutissimumque Cremonensis Ecclesiae columen, meque, Tibi plurifariam devinctissimum, Tuo, ut benigne facis, amore ne dedigneris unquam, atque ad omnia vota Tua paratissimum me semper cogita.

Dabam Cremonae Anno MDCCXLVI.

ILLUS-

(a) *Jo: Fantonus in Epist. ad Pacchion. de Dur. Matr. usib.*

ILLUSTRISSIMO, DOCTISSIMOQUE VIRO,

Praeceptori olim suo Spectatissimo,

D. DON PAULO VALCARENGO,

IN REGIA TICINENSI UNIVERSITATE

Primario Medicinae Rationalis Professori Celeberrimo &c. &c.

JOSEPH MIGLIAVACCA,

Philosophiae, & Medicinae Doctor

S. P. D.

Eniam, opinor, dabis, Vir Praeclarissime, si Te in praesens gravissimis Ticinensis Exedrae curis quam maxime detentum, interturbare audet, Tibi morem gerendi, in demandata mihi, a Te, provincia, studium. Scias ergo velim, me nullum non movisse lapidem, ut transactis nuper hisce mensibus, tum a Cremonensi illa, de qua agitur, Juvene, tum a Viris fide dignis, tum ab ipso quoque Exorcista identidem expiscarer: num illa consuetis adhuc vexaretur symptomatibus, ac ea denuo

 praesta-

praestaret, quorum novitate admirationem sibi habentus ita conciliavit, ut Eam plerique a Daemone obsessam esse, procul dubio judicaverint. Quod cum mihi ex diligenti, atque pluries repetita, investigatione compertum sit, exploratamque habeam, non intermissam in Eadem tot multiplicium malorum frequentiam, Te nunc de hisce per litteras certiorem facere, congruum duxi. Profecto pathemata omnia, ut ingenue fatear, quae a Te adamussim observata, sedula morbi enarratione complexus es, adeo cum iis, quae subinde assequi potui, cohaerent, ut nihil magis; cum jugiter, etsi modo rarius, modo frequentius, modo sub diversa facie, se se invicem excipere videantur. Equidem sive melancholicos, maniacosque insultus attendamus, eosque incerta lege recurrentes, sive extraneorum corporum vomitus, illorumque insolitas per inferiora excretiones, sive caetera; iisdem prorsus, ut antea, aerumnis Patientem nostram etiamnum detineri, plane affirmo. Ast haec, licet ejuscemodi sint, ut fide pene, apud nonnullos, careant, a Naturalibus tamen caussis derivanda esse, merito ostendisti. Id enim aperte constat ex eruditissimis animadversionibus, quas paucis [ut Illustrissimi, atque Reverendissimi Antistitis nostri votis indulgeres] ante Tuum e Patria discessum, tumultuarie exaraveras, ac eas magis magisque illustrare ultro decreveras. Sententiae porro Tuae, utpote solidis innixae ratiociniis, assentiri haudquaquam dubito; libenterque intellexi, in eumdem penitus collimasse scopum Praeclarissimum Virum, Comitem Franciscum Roncalli Parolinum, ut ex eleganti Ipsius Epistola

elucescit,

elutescit, qua Clar. Collegae meo, Martino Ghisio, Discipulo olim Tuo, judicium, circa implexa haec phaenomena, ab Eodem sciscitanti, facit satis. Et sane Illum summa ingenii vi, atque perspicacitate verum attigisse, saepe saepius miratus sum; cum caeteroquin, ex praecipuis, adjunctisque, transmissae ad Eum Historiae, notionibus, in utraque militantibus sententia [seu pro naturalibus, seu pro supernaturalibus Viribus evincendis] aliquid certi statui facile non posset.

Quamquam autem a Te plurima, nec parvi momenti, pro asserti Tui veritate, in propatulo posita sint, diserteque enucleata; patiaris tamen, quaeso, Humanissime Vir, quod nonnulla, exercendi tantum ingenii gratia, innuam, ex quibus me nihil omnino a Te discrepare, quisque dignoscat. Absit enim, ut credam, insuetam rarissimorum istiusmodi symptomatum seriem, in recensita Juvene, a supernaturali fonte emanasse [cum a naturalibus principiis deduci ea jure posse, censeam] licet apud non paucos, de inusta Ipsi, ab Amasio, effascinatione, opinio alte invaluerit. Non debemus *quippe [apposite admodum docente Zacchia]* (a) plus tribuere publicae voci, & famae, quod hujusmodi morbi essent ex Veneficio, quam tribuamus Naturae ipsi...., non existentibus ergo aliis indiciis, publica vox, & fama, quae aliquando ab ignarissimo, ac maxime credulo Vulgo originem habet, nihil operari debet, & frustra videmur alias caussas inquirere, ubi natura-

 lium

(*a*) Zacch. Quaest. Medico Legal. tom. 3. cons. 49.

lium caussarum efficientia est manifesta. *Protheiformis certe hujusce Aegritudinis facies, plurimorum mentem, animosque primo intuitu ita perculit, ut, re parum pensitata, eam a Daemonis actione emergere, arbitrarentur. Quod etiamsi in imperitos plerumque cadere soleat; tamen iis quoque fixum, ratumque est, qui penitiores rerum Physicarum latebras pervadere renuentes, Naturae potentiam angustis nimis terminis coercere non dubitant. Sed quantum toto Coelo aberrent, dilucide satis ostendit sagacissimus ejusdem Scrutator, Plinius, dum ait:* (a) Mihi contuenti se persuasit rerum Natura, nihil incredibile existimare de ea. *Cum autem incongruum, meo videri, sit, de genuina peculiaris phaenomeni cujuspiam caussa, coeco impetu, Sententiam ab aliquo, tanquam ex Tripode, proferri; ideo Illum, cum Lucretio, sic opportune admonere, aequum censeo:* (b)

Desine quapropter novitate exterritus ipsa
Exspuere ex animo rationem: sed magis acri
Judicio perpende, & si tibi vera videtur,
Dede manus: aut si falsa est, accingere contra.

Hoc pacto, si quis ad trutinam revocet Cremonensis hujusce Juvenis historiam, firmiori stabit talo concepta de ea opinio, nec ad Daemonis opem inconsulto confugiendum esse, satius existimabit. Et sane, si, praeter caetera, quae in Hystericis, sive, ut ajunt, ex Uteri vitio Melancholicis, atque Maniacis Mulieribus

(*a*) Plin. Natural. Histor. lib. 11. cap. 3.
(*b*) Lucret. de Rerum Natura lib. 2. v. 1040.

lieribus eveniunt, symptomata, ea praecipue perpendat, quae ob mentis multiplices perturbationes fiunt; facile intelligere poterit tot, tamque miras earum affectionum vicissitudines. Enimvero ob vitiatam quomodolibet, ab Hysterico fomite, Meningum texturam, rectas quoque Animae actiones laedi, necessum est; unde inconcinnarum idearum ratio emergit. Idcirco a labefactatis phantasiae viribus absurda exeriri quis neget, quae interdum per se adeo nova apparent, ut verbis efferri vix possint? Quidquid enim hac parte peccatur (*uti cum Boneto* Med. Sep. Tom. 1. pag. 191. *innuit Celeberrimus Hecquet*) (a) imaginationi depravatae imputandum; turbatur illa vaporibus ex hypochondriis ascendentibus, ut fingat ea, sibique evenire credat, quae nusquam neque picta sunt, neque scripta. *Hinc Nemo, ut arbitror, ad incredibiles pene, Insanientium quoquo modo, mentis emotiones, arrectis superciliis, obstupescet, quae, cum insuetis scateant pathematibus,* Divinum *mehercle illud, ab Hippocrate, in Mulierum praecipue morbis, adnotatum, redolere videntur. Hoc in Nymphamaniacis distincte se observasse prodidit Ambrosius Stegmannus, dum Epidemicas in Comitatu Mannsfeldiaco grassantes, Anno* 1698. *Aegritudines exponens, praeter Melancholiam, Maniam, & Furorem Uterinum, plane nullas alias affectiones, Mense Junio, Julio, & Augusto, extitisse indicavit. Ex his enim (ait ipse)* (b) quaedam

(*a*) Hecquet Natural. des Convulf. prem. part.
(*b*) Ambr. Stegmann. Epid. Mannsfeld. Ann. 1698.

dam nil nisi obscoena proferebant verba, Veneremque intendebant. Quaedam insomnia phantastica recitabant; & modo hunc, modo illum Sanctum, l. Principem, l. alium Magnum pro Sponsis habebant. Aliae cantabant, saltabant, & modo in caput, modo in pedes se conjiciebant, variaque absurda immiscebant. Aliae Rythmos componebant, totas paginas e Bibliis recitabant, & Chiliastas se profitebantur. *Ut vero immensam, prope dixerim, eversae rationis potentiam, ad mirandos producendos eventus, paucis perstringam, atque non obscuris notis adumbrem, fas mihi sit, prae reliquis, ea dumtaxat intenta cogitatione revolvere, quae in Melancholicis nonnumquam contingere narrat supra recensitus Zacchia, dum inquit* : (a) Fiunt autem interdum ipsi Melancholici, hoc est, Melancholiae vitio laborantes, fanatici, & futura praedicentes, & aliquando etiam ex illitteratis litterati, & quod mirum dixeris, etiam alienam linguam personant, absque eo, quod illam didicerint; quos effectus licet a Daemonio semper procedere, vel ab alia supernaturali caussa Vulgus credat.... tamen etiam a naturali caussa, nimirum a simplici humore melancholico procedere posse, docent Conciliator, & alii apud Schenckium *tit. de Maniac.* & Lemnius, & Forestus &c. *Innumera fere super hisce, similibusque phantasiae ludibriis, prostant in eruditissimo*

(a) Zacch. Qu. Medico-Leg. tom 1. lib. 2. tit. 1. qu. 18.

tissimo Hecqueti Opere (Naturalisme des Convulsions) *quae, si rationum momentis accurate expendantur; admirari, pro lubito cuique licebit. Verumtamen, etsi hujuscemodi mala a pravis Daemonis thecnis [cum insolito ordine progrediantur] elicienda esse, plurimi certo certius affirment; nihilo minus nonnullas, ipsis detentas, Feminas, sive Exorcismis (sed incassum] expiatas, sive secus, solo remediorum usu [quamvis id non semper, ac aeque facile contingat] pristinae sanitati restitutas esse, testantur gravissimorum Authorum monumenta,* (a) *quae singillatim recensere, supervacaneum arbitror, ne Poma, ut fertur, dare Alcinoo videar. Hinc miracula in hisce circumstantiis ostentare, vani erit, minusque recte cogitantis ingenii. Ex Hecqueti namque monito* (b) il faut distinguer le *merveilleux* du *miracle*, *l'inexplicable* du *surnaturel*, *l'incomprehensible* du *divin*; ce qui est surprenant, n'est pas miracle, quoique le miracle soit surprenant; ce qui est inexplicable à la raison, n'est pas toujours surnaturel; enfin l'esprit humain se perd dans le *divin*; mais tout n'est pas divin, quoiqu'il ne se comprenne point. *Ut vero ad rem propius accedat Cordatissimus Author, atque ex omnium animis, ubi de Hystericorum morborum aetiologia, sermo sit, errorem penitus evellat, haec doctissime subdit*: Les faits.... parmi les Convulsionaires

res

(*a*) Vid. Hecquet Natur. des Conv. Zacch. ibid. tom. 3. consf. 49. Ambr. Stegm. Epid. Mannsf. Anu. 1698.

(*b*) Hecquet La Cause des Convulsf. finie.

res ont surpris les esprits; Les jugemens se sont précipités; est-il étonnant aprés cela, que l'on ait pris pour *miracle* ce qui n'étoit tout au plus que merveilleux; que l'on ait adopté pour *surnaturel*, ce qui a paru inexplicable, & qu'on ait respecté comme *divin*, ce qu'on a crû surpasser les lumieres de l'esprit humain? *Portentosum ego magis cum Eodem* (a) *dixerim, si Feminae nunquam hujusmodi vexarentur morbis [cum ipsis naturalis, & assidua inhaereat caussa, a speciali Viscerum structura dependens] aut ab illis immediate, atque facillime emergerent, quin in eosdem amplius, oblata occasione, relaberentur.*

Quae cum ita sint, me prorsus a ratione abhorrere, Nemo crediderit, si ob praedictam Meningum, & proinde phantasiae labem, ab Hysterico fonte eruendam, tot vices, complicationesque varias, in Juvene nostra, contigisse, Tecum non immerito decernam; unde ea modo moesta, atque solitudinis amans, modo fanatica Domo egrediens, modo pietati addicta, modo illam prorsus refugiens, modo ecstatica, seu a sensibus avocata, modo in se, aliosque furibunda evaserit, modo tandem Illius menti crebrae, multiplicesque se se objicerent rerum species, easque se intueri putaret, ac si plane ante Ipsius oculos versarentur. Nec quempiam latere opinarer, inde ortum nancisci potuisse extraneorum corporum appetitum, quae, revertentibus dementiae periodis, Eamdem devorasse, non abs re est conjectari.

(*a*) Hecquet Natural. des Convulsf. prem. part.

tari. In nonnullis enim Ventriculi morbis imaginationis actionem plurimum valere, concedendum est, ut manifeste patet, tum ex aliquorum esculentorum fastidio, quae Animus, tanquam noxia, aversatur, tum ex intenso rerum, sive qualitate, sive quantitate peccantium studio, quo Pica, & Malacia laborantes perdite rapiuntur. Idcirco affectus hic admirabilis sane existit [*quemadmodum sentit Diemerbroeckius*] (a) utpote cujus tanta vis est, praecipue in Virginibus, & Mulieribus (hae quippe frequentius, quam Viri, ea infestantur, quamvis etiam his nonnumquam oboriatur) ut modo farinam, modo cretam, modo fistulas tabacarias, modo terram, modo carbones, modo calcem, modo picem liquidam, modo carnes crudas, modo fructus edi insolitos, modo vivos pisces, modo hominis viventis aliquam carnosam partem, modo lapides (refert Sennertus se novisse Mulierem, quae quotidie circiter duas libras lapidis molaris comedebat, sicque tractu temporis fere totum lapidem molarem voraverat) modo alias absurdas res, a natura hominis alienissimas, summo ac stupendo cum desiderio appetant, & magna copia comedant. *Eo usque autem perversarum idearum vis quondam potuit, ut Mulier in Anglia* [*indicante Nentero* ex Actis Philosoph. Anglic. Ann. 1667. Mens. Novembr.) (b) *maxima*

Venti

(*a*) Diemerbroeck Anatom. lib. 1. cap. 7.
(*b*) Nenter Fundam. Medic. Theoretico-Pract. tab. 184.

Venti teneretur cupiditate, quem ore aperto, e follibus inversis, propria manu motis, excipiebat. Nam ex phantasiae errore cum depravatum sequatur judicium, Patientes nullo habito discrimine, in obvia quaeque, licet incongrua ea sint, miserrime feruntur, iisque vesci admodum gestiunt, ac si exquisitis dapibus fruerentur. Non tamen inficias iverim, ad morbosos hosce appetitus excitandos, aliquando haud parum conferre specialem gastricae Lymphae, nervea Ventriculi stamina vellicantis, diathesim, unde peculiaris in illis sensatio emergit, quae phantasiam, ad objecta impensius exoptanda, percellere potest. Eapropter non sine ratione animadvertit praedictus Diemerbroeckius, quod (a) Pica laborantes sint plerumque nonnihil melancholici, vel tales saltem, quibus acres fermentacei succi solito copiosiores, & acriores in Liene, Pancreate, & Ventriculo generantur, unde etiam cum incipiunt esurire, acrius esuriunt, & res quaslibet ingestas longe facilius digerunt, quam alii, imo quam illi ipsi aliis temporibus (sic Mulierem gravidam novi, quae cerasa matura avidissime desiderans, una vice quinque, sexve libras; aliam, quae triginta placentas; aliam, quae haleces salsatas crudas comedit, & bene digessit, cum alioqui aliis temporibus minime edaces essent, ac ne quartam, imo vix sextam earum rerum partem edere, aut digerere potuissent) & hujus ratione fit, quod tunc cibos copiosos,

(*a*) Diemerbroeck Anatom. lib. 1. cap. 7.

ſos, vel etiam res abſurdas (triticum, crudos piſces, carbones, cretam &c.) durae digeſtionis aliquot vicibus mediocriter bene digerant, vel ſaltem talia ipſis e Ventriculo ſine noxa effluant. *Quid autem praeſtare valeat vivida imaginatio, & quod arctis ſe circumſcribi non ſinat limitibus* [*ut non pauca ſuper hac re ſicco pede praetermittam*] *ſatis apte deduci poſſe plurimi autumant ex ſignis Foetui impreſſis, iis diſtincte in locis, quae Mater, aliquid vehementer expetendo, tetigit; ut, inter caeteros, opinatur Fernelius, a qua formae etiam, atque effigiei ſimilitudinem cum Plinio* (Lib. 7. Natural. Hiſtor. cap. 12.) *deducere contendit*. (a) Hujus enim (*inquit Ipſe*) tanta vis eſt, & poteſtas, ut ſicuti plerumque corpus Cogitantis immutat, ſic & in conceptum ſemen vim ſuam conferat. *Alia tamen dictorum ſtigmatum ratio, & potiore jure, a Doctiſſimo Blondello* (b) *aſſignatur, quam vel a particularum varietate, diverſaque earum unione, vel a laeſa quomodocumque Corporum organizatione* [*ſive ob vitiatam nutritionem, ſive ob aliam cauſſam*] *eruendam eſſe ſtatuit. Praeterquamquod Hyſtericarum quoque Convulſionum, quae Epidemicae, ſeu Contagioſae vulgo nuncupantur* [*Endemicae melius, ut placet Hecqueto, quia Feminis, ac praeſertim Virginibus propriae*] *genuinam magis originem ſe aſſequi poſſe nonnulli cenſent,*

(*a*) Fernel. Phyſiolog. lib. 7. cap 12.

(*b*) Blondel Diſſert. Phyſ. ſur la force de l'imagination des Femmes enceintes ſur le Fetus. chap. 9.

censent, si eas a reciproca fortis phantasiae potentia emanare, mordicus tueantur. Convulsivarum hujusmodi affectionum observationem a se habitam protulit Ambrosius Stegmannus, dum ait: (*a*) Extitit autem, quod mirandum, Furor Uterinus contagiosus, nam iisdem in Aedibus saepe 2. 3. & plures decumbebant Mulieres hoc affectu. Vidi etiam meis: quod Praefecti cujusdam Uxor in paroxismo ejusmodi furente constituta, ex adstantibus Mulierculis rusticam quamdam Virginem ad osculandam manibus arriperet, recusantique colaphum impingeret, ex quo terrore, rustica haec, altero die post, eodem affectu infecta fuit. *Caeterum in dubium revocari merito potest, num dicta pathemata, valida tantum apprehensione, inter Feminas, late propagentur, cum ab Aphrodisio humore, in singulis, aequali modo, specialiter dominante, derivari optime queant.*

Sed e diverticulo in viam. Quamvis ex supradictis, Cremonensem Juvenem tot extraneas res appetiisse, atque ingurgitasse, sit cur verisimillimum putetur, mihi tamen haud objiciat quispiam imparem, transmittendis ingentibus corporibus, Oesophagi diametrum, cum membraneae, fibrosaeque partes ad summam extensionem dilatari perquam commode possint. Non absimilis & de Ventriculi capacitate ratio esse debet, utpote qui, habita ingestorum proportione, magis magisque se ampliari patiatur. Quod evenire dubitandum non est iis, qui copiosissima

(*a*) Ambr. Stegmann. Epidem. Mannsfeld. Ann. 1698.

ma ciborum saburra se se infarcire consuescunt, ut de Erisichthone ita canit Ovidius (a)

furit ardor edendi,
Perque avidas fauces, immensaque viscera regnat.
Nec mora, quod pontus, quod terra, quod educat aer,
Poscit, & appositis queritur jejunia mensis;
Inque epulis epulas quaerit, quodque Urbibus esse,
Quodque satis poterat populo, non sufficit uni,
Plusque cupit, quo plura suam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec satiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes:
Utque rapax ignis non unquam alimenta recusat,
Innumerasque faces cremat, & quo copia major
Est data, plura petit, turbaque voracior ipsa est:
Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
Accipiunt, poscuntque simul: cibus omnis in illo
Caussa cibi est, semperque locus fit inanis edendo.

Nec minus enormem quivis arguet Stomachi se explicantis molem, tum in Viro illo [referente Marcello Donato] (b) prodigiosae quidem vastitatis, & magnitudinis, at magis prodigiosae, incredibilisque ingluviei, ita ut integrum Vitulum crudum, vel Ovem inconcoctam una vice devoraret, & tamen nec dum famem expletam diceret; *tum & in* Phagone, qui usque eo multum

L

(a) Ovid. Metamorph. lib. 8.
(b) Marcell. Donat. de Medic. Histor. Mirab. lib. 4. c. 2.

tum comedit, ut uno die ante mensam ejus Aprum integrum, centum panes, Vervecem, & Porcellum comederet, biberet autem infundibulo apposito plus Orca; *tum & in duobus aliis Hellubnibus, quos, ad decem Hominum escas singulo die absumendas, satis fuisse, Idem evulgavit. Exinde porro fieri non inconsulto censendum est, quod* Gulosi, Voraces, magnique Biberones [*teste Diemerbroeckio*] (a) magnos plerumque solent habere Ventriculos. Qualis fuit ille, quem Jo: Theod. Schenckius, *Anat. lib.* 1. *Sect.* 2. *cap.* 14. se in Guloso vidisse refert, qui continebat decem vini cantharos. Etiam magnus fuit ille, de quo Spigelius scribit, *Anat. lib.* 8. *cap.* 8. quod quatuordecim libras liquoris caperet, isque inventus fuerit in Viro magnum Os habente: atque hinc judicat Bauhinus, *Anat. lib.* 1. *cap.* 46. ex magnitudine Oris judicari posse de magnitudine Ventriculi, & magno Ore praeditos eum magnum habere, & voraces esse: quod ipsum etiam judicat Spigelius. *Id autem in Patiente nostra verum quoque comperiri optime posse, Tecum sentirem, cum amplo & Illa instructa sit Oris cavo.*

Si quis porro ad intrusa in Oesophagum, Ventriculumque corpora animum advertat, Eamdem perraris vomitibus, ad intervalla, multiplici de caussa, vexatam subinde fuisse, sibi facile suadebit. Plurima sane hujusce census ab Historiis Medicis nobis

(*a*) Diemerbroeck Anatom. lib. 1. cap. 7.

bis suppeti exempla, satis indicasti, quae ex iisdem quilibet, propriae consulens curiositati, decerpere potest. Minori tamen admiratione dignum puto, si ingesta in Stomachum corpora, tametsi non exiguae molis sint, variaeque superficiei, & figurae, vomitu iterum rejiciantur, aliaque per Pylorum ad intestina trajecta, proprio pondere, ac urgente peristaltico eorum motu per Anum eliminentur; quam si a discissis [aut ope Chirurgica, aut sponte facto sibi quomodolibet aditu] Ventriculi tunicis erumpant, subsequente vulneris consolidatione. Mirandi *namque* sunt [*asserente praecitato Diemerbroeckio*] (a) illi casus, qui de duobus Cultrivoris scribuntur, quorum primum describunt Bernhardus Suevus, *tr. de inspect. vuln.* Crollius *in Praef. Basil.* Sennertus *prax. lib.* 1. *p.* 1. *sect.* 1. *c.* 15. aliique plures, de Rustico Bohemo, qui Anno 1602. Pragae cultrum longitudinis novem pollicum deglutiit, qui culter post septem hebdomadas e Ventriculo excisus, & Aeger sanitati restitutus fuit. Alterum casum sibi visum describunt duo Medici, Georgius Lothus, & Rotgerus Hempsing peculiari Germanico tractatu, totam admirandae rei historiam continente: de Juvene XXII. Annorum, qui Regio-montii in Prussia, Mense Majo, Anno 1635. cultrum duas transversas palmas longitudine excedentem, manubrio deorsum descendente, casu deglutivit: qui culter circa sextam, post deglutitionem, septima-

(*a*) Diemerbroeck ibidem.

nam a Chirurgo excisus, & Aeger unico Mense persanatus fuit. *Nec parvi momenti est observatio, quam* (ex Blegny Zodiac. Gallic. Ann. 1. Mens. Maj. Obs. 2.) *exponit solertissimus Junckerus, dum ait*: (a) Multa prostant stupenda plane exempla, in quibus gravissima Vulnera non fuerunt lethalia, e. g. *Petrus Yvens* cultros cum vagina, chalybem excoriatorium, pedem lebetis ferrei diversis vicibus deglutivit, quae perforato successive Ventriculo per hypochondria, & lumbarem regionem, formato abscessu, eruperunt, & Aeger paucis diebus convaluit.

Hinc nemo, in Cremonensi Juvene, ab inflictis sibi in Abdomine vulneribus, Ore assumpta aliquando alimenta, atque Faeces prodiisse, ac laceratae partis agglutinationem a naturalibus viribus derivandam esse, meo videri, dubitabit. Licet enim eam sponte [*tractu tamen temporis*] *evenisse compertum sit, soli nihilo minus Naturae* [*idem & de Papilla, e sinistra Mamma avulsa, eique iterum conjuncta, dicendum erit*] *opus tribui posse, Te quoque annuente, non inficias ibo.* Vulnera *quippe* [*ut docet praelaudatus Junckerus*] (b) neque Medicinam *directe*, neque Chirurgiam vere postulant, sed tantum inspectionem, & custodiam Medici, atque Chirurgi admittunt. Nam dissoluta resarcire, principii vitalis energiae incumbit. Ars remo-

(*a*) Iuncker Conspect. Chirurg. tab. 61.
(*b*) Idem ibidem tab. 52.

removet tantum impedimenta. *Si etenim de Aquae Benedictae, plerumque facta, appositione loquamur, cui potissimum sanationis tunc effectum [ac si supra Naturam contigisset] in recensitis Vulneribus tribuere penitus Adversarii contendunt: etsi ego libenter concedam, ac venerabunde profitear, eo modo miraculosas hujuscemodi consolidationes accidere posse: tamen, cum in praesens, quid ex se Natura valeat, inquirere, meum specialiter institutum exposcat; animadvertendum hic esse merito, puto, solam ex se Aquam, nullis etiam aliis additis remediis, vulneratis reparandis partibus interdum rite sufficere. Haud siquidem ignoro, quae, ratione duce, atque observatione, de Aqua protulit Expertissimus Smith,* (a) *tanquam optimo ad glutinandum praesidio. Neque dumtaxat firmissimam divulsis solidis unionem ab Aqua conciliari satis constat, sed eorumdem quoque curationi, absque ulla cicatrice, illam singillatim prodesse, non obscure indicatur* (b)

Quod autem ad exigua alia corpora, cum Urina, excreta, spectat, a vero, ut arbitror, non abludam, si ea prius per Os ad vesicam quoquo modo delata esse [tametsi etiam de ipsorum in meatum Urinarium intrusione, a Patiente, in summo Furoris aestu, facta suspicari fas sit, ut Tu recte adnotasti] statuere non renuam. Difficultatem equidem portendit inexplicabilis

(*a*) Smith Traité des Vertus Medicinal. de l'Eau Commun.

(*b*) Hermann. Boerhaave de Virib. Medicam. part. 1. cap. 5.

bilis fere, ne dicam, incredibilis a Ventriculo ad Vesicam illorum transitus; sed non minorem exquirunt indaginem binae observationes ab Hecqueto allatae, quae magis magisque veritatem, ad rem nostram, confirmare videntur. (a) Toute la Physique a été surprise de la prodigieuse puissance, qui transmit un *épi de gramen* de l'Estomac dans les vaisseaux de la Pleure, ce qui causa la pleuresie la plus pressante. A-t-on reconnu pour cet effet une autre vertu, que la systaltique, à l'aide de la quelle on a vû encore une *épingle* avalèe, on ne sçait comment, descendre du haut du bras vers l'endroit de la saignée, d'où la tira par une très légere ouverture de la peau un Chirurgien * habile, & connu? *Idcirco cum haec, aut similia conspicienda nobis se praebent, arcana prodigia, ex Baglivio.* (b) Naturae monitis parendum, & licet captum nostrum fugiant, itidem parendum, [*quod & de ingestis, ejectisque aliquando, absque ulla noxa, sive superius, sive inferius, ab enarrata Virgine, corporibus effari decet*] ea namque non per fortuitas, sed constantes, & perpetuas leges progreditur. *Aureum hoc perspicacissimi Authoris documentum raris quibusdam ab Ipso comprobatur observationibus, cujusmodi sane aliae, ut optime nosti, legi merentur apud Paraeum, Sennertum, Marcellum Donatum,*

Schen-

(*a*) Hecquet Medecin. Naturel. tom. 2.
* M. le Dran le Pere.
(*b*) Bagliv. Prax. Medic. lib. 1. cap. 13. parag. 7.

Schenckium, *Diemerbroeckium &c. praesertim ubi mira cum Urinis reddita ab iisdem cumulate proponuntur*.

Quod si ex praedictis, eliminata per vomitum, aliasque insuetas vias, corpora, in casu nostro, praeternaturales caussas procul dubio decernere non possunt; eo minus id asserendum erit ex iis, quae aperte innuit P. Candidus Brognolus, (a) Signa *distinguens* (quibus Exorcista modo Obsessum, modo Maleficiatum deprehendit) *in* certa, & evidentia, *atque in* conjecturalia, & probabilia, quorum aliqua *ait esse* probabiliora, aliqua minus probabilia. *Nam a* certorum, & evidentium *albo expungit*: (b) Cum quis vomitu rejicit cultros, clavos, acus, capillos, vitra, & alia id generis artificialia. Quando quis per posticum eadem emittit, vel quaecumque alia, quae in Corpore generari non possunt. *Cum vero ex Eodem* (c) certa, & evidentia *sint* illa, quae sumuntur ab effectu, qui provenire non potest a caussa naturali, sed necesse est proveniat a caussa superiori, puta a Daemone; conjecturalia *autem*, seu probabilia *sint* ea, quae sumuntur ab effectu, qui saepius, vel utplurimum procedit a caussa transnaturali, nempe Daemone; aliquando tamen

(*a*) P. Candid. Brognol. Manual. Exorcist. part. 1. cap. 2. artic. 5.

(*b*) Idem ibidem part. 1. cap. 2. artic. 5. quaest. 1. parag. 5.

(*c*) Idem ibidem part. 1. cap. 2. artic. 5.

tamen provenire potest a caussa naturali: *hinc recte inferendum est, & Ipsum in ea fuisse sententia, praedicta omnia phaenomena a naturalibus proficisci posse principiis, nec illa Daemonis actionem absolute indicare. Maximo huic praejudicio jamdiu cautum fuisset, si a primo nascentis morbi exordio, ad ejus vires investigandas, atque aequa mentis lance librandas, experto Medico cura demandata foret: vel saltem ab Ipso, in re tanti momenti, consilium petere, quis non dubitasset. Quod si tempestive praestitum, ut decebat, fuisset, in tantis certe silentii tenebris haudquaquam dudum jacuisset universa istorum pathematum historia, nec Patientis animo, de maleficii nota, opinio, tam altis radicibus defixa, maneret, difficili admodum negotio evellendis. In hisce namque circumstantiis, atque ubi de Veneficio agitur [ut recensiti Authoris verbis utar]* (a) quando nempe res naturales adhibentur, ut causae physicae naturaliter operantes, ad Medicum spectat judicare de illis: Ipse enim, qui de rerum naturalium proprietatibus, actionibus, vi, & efficacia unicuique ad suos proprios, & naturales effectus producendos, a Natura ingenita, disputat, sententiam ferre debet, an naturalis virtus insit (puta huic minerali &c.) naturaliter inducendi talem morbum, quo hic Vir, aut Mulier laborat; & an vi operantis Naturae solida, puta acus, lapilli, ossa ex eo-

rum

(*a*) P. Candid. Brognol. Manual. Exorcist. part. 1. cap. 2. artic. 3. quaest. 3.

rum ore prodeuntia in Corporibus generari, in ea immitti, in eis retineri, & ex eis egeri valeant; haec enim, & similia, prout sunt causae naturales naturaliter applicatae, & naturalem operantes effectum, ad Medici cognitionem pertinent, qui circa physicam eorum actionem, tanquam de re Arti Medicae subjecta, determinat, quae, qualis, & quanta naturaliter esse possit; & ideo cum talia reperiuntur, in quibus subest suspicio maleficii, Ipsi offerri debent, ut ex Scientiae Medicae conclusionibus judicet, an a tali re naturali huic Personae, vel loco naturaliter applicata, talis effectus, qualis videtur in Infirmo, vi Naturae, & physica operatione oriri possit. *Qua de re prudenter sensisse, arbitror, Clarissimum Baruffaldum, dum, inter caetera, Physicarum etiam rerum eruditionem in Exorcistis necessariam esse, ita candide exponit:* (a) Ne Exorcista in varios incidat errores, atque ne in judicando de Maleficiis caecutiat, ac se ipsum, & Aegros in foveam praecipitet, praeter morales Virtutes, quibus imbutus esse debet, necesse est quoque, ut artem hanc è libris ediscat, & prae omnibus, Philosophiam Naturalem, & Theologiam calleat. *A quo dissentire nullo modo videtur praecitatus Brognolus, sic docens:* (b) Optimum namque esset, ut

(*a*) Hieron. Baruffal. Comm. ad Rit. Rom. tit. 90. n. 22.
(*b*) P. Candid. Brognol. ibid. part. 1. cap. 2. art. 4. qu. 3. parag. 2. in Append.

ut qui exorcizandis Energumenis, & Maleficiatis curandis ex Ecclesiastico munere deputantur, ut rite, tuto, ac perfecte valerent suum obire munus, prius Philosophiae, ac Theologiae Scientiis apprime imbuerentur, quam sacro huic muneri vacarent, ne ex defectu Scientiae prolaberentur in intolerandos errores, cum Ecclesiastici Ministerii contemptu, & generali omnium scandalo. *Consectarias ex solidioris Physicae imperitia hallucinationes, atque inde emergentia damna, satis apposite Idem detexit, ubi inquit:* (a) Aliquando nimis frequenter accidit, ut qui Theologiae sedulo, ac praecipue doctrinae de Daemoniacis operationibus operam non navarunt: nec non de Aegritudinum naturalium caussis aliqualem non habuerunt cognitionem, cum de quocumque morbo, obvii cujusque Infirmi, judicant, transeunt de potentia ad actum; quas enim in libris infirmitates legunt a Daemone caussari posse, eas semper ab illo inductas existimant, & possibile pro facto reputantes, quot vident Infirmos, tot Maleficiatos credunt; quare dum caecutientes isti Exorcistae caecos Infirmos ducere contendunt, se ipsos, & alios in foveam praecipitant; unde frustra Ecclesiasticis remediis eum curare nituntur, qui naturali infirmitate laborat. *Res equidem haec est,*

(*a*) P. Candid. Brognol. ibid. par. 1, c. 2. art. 4. qu. 3 parag. 2. in Append.

est, in qua multum studii, industriaeque ab iis est adhibendum, praesertim in arduis, complicatisque Feminarum affectionibus, quae ab Utero, gravi calamitate, *atque* sexcentarum aerumnarum Authore [*ut Democritus in Epistola ad Hippocratem monuit*] *passim exoriuntur, & quae plerisque transnaturales caussas persaepe imponunt. Hinc & Ipsae haud raro se a Diabolo insessas, vel Maleficio detentas perperam existimant, aut saltem ab eodem occupari, callide simulant, ut malorum, quibus miserrime premuntur, Iliadem ostentent.* Frequens *siquidem* est [*testatur Baruffaldus*] (a) Mulierum exorcizandarum occasio; nam utplurimum hujus naturae sunt Personae, quae vel ficte, vel realiter a Daemone infestari videntur. Idcirco caute se gerere debet Exorcista ad opus suum exercendum cum Feminis. *Quod si provido hoc utatur consilio, rectius, ni fallor, judicium feret, nec tot mehercle fallaciis irretiri unquam poterit. Ex ejusdem quippe Sapientissimi Viri effato:* (b) Si omnes illi, qui Daemoniaco morbo se laborare dicunt, vere Daemoniaci essent; pene totus Orbis esset a Daemone obsessus, & praecipue totus Feminarum grex: quemcumque enim morbum (qui plures sunt) incurabilem reputant, hunc cum Daemone partem habere concludunt, ac si vera esset, & irrefragabilis opinio, & sententia illa Plotini, & Marsilii Ficini, omnem Febrem Daemonem esse

(*a*) Hieronym. Baruffal. ibid. tit. 90. n. 85.
(*b*) Idem ibid. n. 24.

esse. *Aencad.* 4. 2. Quare prudens Exorcista illud in primis corde recogitabit, a Spiritu Sancto nobis traditum: *Qui cito credit, levis est corde. Eccle.* 19. Ex centum enim Corporibus, quae a Daemone obsessa dicuntur, vix duo erunt vere maleficiata, & haec ut plurimum erunt Femellarum, quae plurimis morbis obnoxiae esse solent, & fingunt se esse Daemoniacas, licet non sint.

Plura alia addere in animo erat, quae varias respiciunt Corporis morbosas affectiones, quibus Cremonensis Juvenis vexata saepe saepius fuit. Cum vero ipsae ab eodem Hysterico fomite commode deducantur, ea in praesens omittenda esse, opportunum duxi.

Sed jam me Tibi, patienter ferenti, forsan molestum nimis reddidit prolixior, quam par erat, Epistola, praesertim cum, hactenus a me expositis animadversionibus, Minervam instruere videar. Argumentum equidem hoc funditus a Te excussum, atque luculenter illustratum est, cui non parum splendoris accedet, ex nova, quam super hac re, spondes, Dissertatione. Faxint Superi, ut in hujus editionem solicite incumbas, quod anxie, vehementerque exopto. Haec interim habe, Vir Praeclarissime, in perpetuum, minimum licet, observantiae meae erga Te monumentum.

Vale ad Nestoreos annos, Reipublicae Medicae decus, ac praesidium, & me, ut facis, amare perge.

Cremonae Kalend. April. MDCCXLVI.